

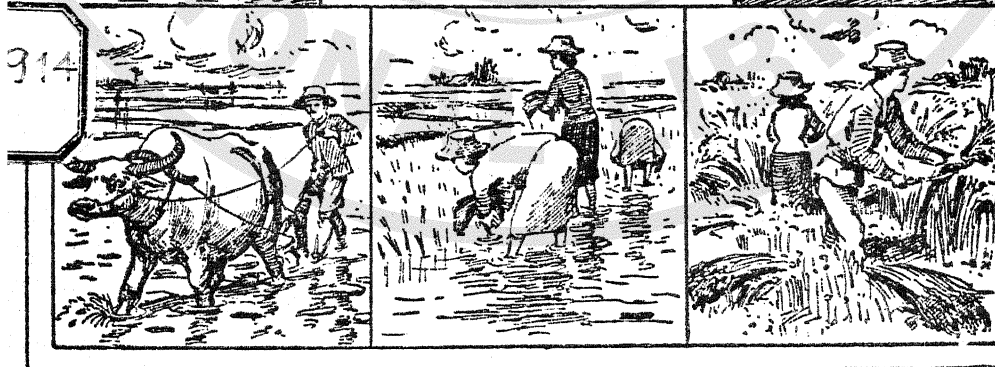
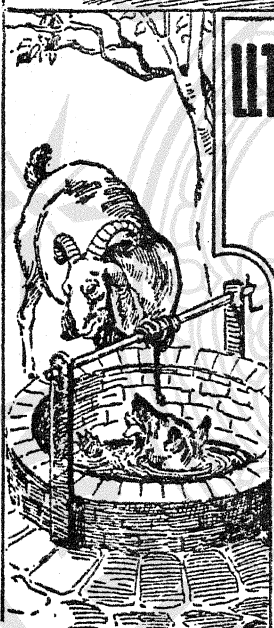

แบบสอนแต่งความ

สำหรับชั้นประถมปีที่ ๔

ขุนสัมฤทธิ์วรรณการ

เรียบเรียง

(สำเนา)

ที่ ๒๑๐๐๖/๒๕๕๐

กระทรวงศึกษาธิการ

๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ขอนัดลิขสิทธิ์หนังสือแบบเรียน
จาก อธิบดีกรมสามัญศึกษา
ถึง ขุนสัททธีรวรรณการ

หนังสือของท่านลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๐ ขอนัดลิขสิทธิ์

หนังสือแบบสอนเรียงความชั้น ป. ๒, ป. ๓, ป. ๔ และ ม. ๑, ม. ๒
ที่ท่านแต่งรวม ๕ เล่ม ความละเอียดแจ่มชัดแน่นอน กระทรวง
ศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า โดยที่ท่านมีความประสงค์จะปรับ
ปรุงหนังสือและพิมพ์ขึ้นใช้ในโรงเรียนต่อไป จึงอนุมัติให้
หนังสือแบบสอนเรียงความทั้ง ๕ เล่มนี้ให้แก่ท่าน แต่ใครจะข่งให้
ท่านทราบว่า ขณนทางการกำลังจะปรับปรุงแก้ไขแบบเรียนที่เคยใช้
ในโรงเรียน ดังกติกกรมสามัญศึกษาอยู่แล้ว และจะได้ยกหนังสือขึ้น
พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ถนอม นาควัชระ

(นายถนอม นาควัชระ)

หัวหน้ากองวิชาการ ลงชื่อแทน

แบบลอนแต่งความชันประถมปีที่ ๔

(รวม ๓ หมวด)

ตรงตามประมวลการสอนชั้นประถมศึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการ

พ.ศ. ๒๔๕๓

ขุนสัณทิตวรวรรณการ

เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งที่สิบสี่แก้ไขใหม่ ๕,๐๐๐ ฉบับ

ราคาเล่มละ ๕.๐๐ บาท

พิมพ์จำหน่ายที่ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล

ไทยวัฒนาพานิช

เลขที่ ๕๕๕ ถนนมิตรจิต พระนคร

895.914

ก

คำนำในการพิมพ์ครั้งนี้

ใน พ.ศ. ๒๔๕๑ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรประถมศึกษาชั้นใหม่ กำหนดให้มีการสอน แต่งความ แต่งจดหมาย และ ไวยากรณ์ รวมเป็นวิชาเดียวกัน ข้าพเจ้าจึงจัดการปรับปรุงแก้ไขแบบสอนแต่งความของข้าพเจ้าชั้นใหม่ให้ครบทั้ง ๓ หมวดเพื่อเป็นการช่วยเหลือครู ในระหว่างที่กระทรวงศึกษาธิการยังมิได้สร้างประมวลการสอนขึ้น เป็นที่น่ายินดีที่ครูและนักเรียนสนใจใช้แบบเรียนนี้ทั่วถึงกัน ช่วงระยะเวลาเพียงปีเดียวเท่านั้น (ปี ๒๔๕๒) ต้องพิมพ์จนถึง ๒ ครั้ง ครั้งละ ๑๐,๐๐๐ ฉบับ นับเป็นจำนวนมิใช่น้อย

บัดนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้สร้างประมวลการสอนเสร็จ และสั่งให้โรงเรียนต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักรใช้ประมวลการสอนใหม่นี้แล้ว ข้าพเจ้าจึงนำประมวลการสอนใหม่มาตรวจสอบกับแบบสอนแต่งความชุดที่ทำขึ้นไว้ เห็นว่ารายการที่สอนตรงกับประมวลการสอนเป็นส่วนมาก เช่น:-

หมวดแต่งความ ประมวลการสอนก็ให้เริ่มสอนตั้งแต่ นักเรียนยังอ่านเขียนไม่ได้ โดยให้สอนปากเปล่า หัดตอบคำถามเป็นประโยค หัดแสดงความคิดเห็นให้ตรงกับความหมาย โดยใช้ภาพ หรือของจริง เช่น สัตว์ พืช เครื่องใช้ มาให้นักเรียนสังเกต รูปร่าง ลักษณะ ธรรมชาติ และประโยชน์

(ข)

หัดเขียนประโยคสั้น ๆ จากที่หัดทำปากเปล่ามาแล้ว หัดสนทนา
โต้ตอบ โดยสมมติให้นักเรียนเป็นตัวละคร หัดบรรยายเรื่อง
ตามภาพ หัดให้จับใจความของเรื่องมาทำเป็นย่อเรื่อง เหล่านี้
เป็นต้น

หมวดจดหมาย ประมวลการสอนตรงกันทุกอย่าง
เช่น สอนให้รู้รูปของจดหมาย แบบจดหมายต่างๆ การไปรษณีย์
ง่าย ๆ ที่คนสามัญควรรู้ บัตรต่างๆ และรู้หลักการกรอกแบบ
พิมพ์ เป็นต้น มีอยู่สิ่งหนึ่งที่ประมวลการสอนและแบบเรียน
ของข้าพเจ้าไม่ตรงกัน คือ ข้าพเจ้ากำหนดไว้ให้สอนแต่ง
จดหมายในชั้นประถมปีที่ ๒ โดยมีเหตุผลว่า วิชาแต่งจดหมาย
ไม่ยากกว่าวิชาแต่งความ และเป็นสิ่งจำเป็นที่นักเรียนจะต้องใช้
เช่นในการเขียนจดหมายลาครู จึงให้สอนแต่งจดหมายง่าย ๆ
เพียงให้เขียนใบลาครูได้ แม้ในการพิมพ์ครั้งนี้ ข้าพเจ้าก็ยัง
ไว้ไม่เปลี่ยนแปลง

หมวดไวยากรณ์ รายการที่ต้องสอนและชั้นที่เริ่มสอน
ตรงกันทุกประการ นับว่าท่านครูผู้ที่ได้ใช้แบบสอนแต่งความ
ของข้าพเจ้ามาแต่ปีการศึกษา ๒๔๕๑ ได้รากฐานมาเป็นอย่างดี
ในส่วนตัวข้าพเจ้าเองก็พอใจมาก ที่มีได้ทำให้ท่านผดหวั

ในการพิมพ์ครั้งนี้ ถึงแม้ข้าพเจ้าจะไม่แก้ไข แบบเรียน
ชุดนี้ก็ยังทันสมัยอยู่ แต่ข้าพเจ้าเป็นห่วงเรื่องต่างๆ ตามที่

(ก)

ประมวลการสอนกำหนดไว้ให้สอนชั้นละประมาณ ๒๐ เรื่องนั้น
มาก เพราะเป็นเรื่องที่จะต้องเขียนขึ้นโดยไม่มีเค้าโครงทึบ
และถึงแม้จะเป็นเรื่องนิยาย จากอัสป หรือนิทานสุภาษิตก็
บางเรื่องก็ยาวเกินขนาดที่กำหนดไว้ เช่นเรื่องเต่าแข่งกับ
กระต่ายที่กำหนดไว้ให้สอนในชั้นประถมปีที่ ๑ มีจำนวนคำถึง
๒๒๔ คำ ความจริงแล้วควรจะมีเพียง ๘๐-๑๐๐ คำเท่านั้น
ทั้งยังเป็นข้อความที่เป็นเลขนอก เลขใน ต้องใช้เครื่องหมาย
วรรคตอนอยู่มากแห่ง นับว่ายากเกินความรู้สำหรับนักเรียนชั้น
ประถมปีที่ ๑ ไป ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงจัดทำแบบฝึกหัดเหล่านี้
ให้ได้มาตรฐานที่ต้องการ และเลือกใช้ถ้อยคำสำนวนให้เหมาะ
สมกับชั้นและวัยของนักเรียนแต่ละชั้น เพื่อเป็นทางแก่ครูและ
นักเรียนตามสมควร

พรวิสุทธิ์

ม.ค. ๒๕

๖๘๕
บัญชีเรื่อง

หมวด ๑ แต่งความ

แบบฝึกหัดที่	๑	เรื่อง	ไม่ผิดสัญญา	หน้า	๑
๖๖	๖๖	๒	กบเด็กนาย	๖๖	๒
๖๖	๖๖	๓	เด่นเป็นโทษ	๖๖	๔
๖๖	๖๖	๔	ถึงกับกระเจกเงา	๖๖	๖
๖๖	๖๖	๕	ฝั่ง	๖๖	๗
๖๖	๖๖	๖	สอนดูให้เป็นโจร	๖๖	๑๐
๖๖	๖๖	๗	โตมาก	๖๖	๑๑
๖๖	๖๖	๘	ใบรับรอง	๖๖	๑๒
๖๖	๖๖	๙	ค้นหาเขี้ยวหรือแดง	๖๖	๑๓
๖๖	๖๖	๑๐	ประวัติของฉนั้น	๖๖	๑๕
๖๖	๖๖	๑๑	ถาฉันเป็นพ่อค้า	๖๖	๑๖
๖๖	๖๖	๑๒	ผดแห่งการตั้งเกศ	๖๖	๑๗
๖๖	๖๖	๑๓	เด็กทรมาณด้ว	๖๖	๑๘
๖๖	๖๖	๑๔	งูกับนกแก้ว	๖๖	๒๐
๖๖	๖๖	๑๕	ฉนั้นหรือคือใคร	๖๖	๒๑
๖๖	๖๖	๑๖	ทองใหม่	๖๖	๒๓
๖๖	๖๖	๑๗	เดินไม่คุดทาง	๖๖	๒๔

(๒)

แบบฝึกหัดที่	๑๘	เรื่อง	เศรษฐีใจดี	หน้า	๒๕
,,	๑๙	,,	แมวกบดัง	,,	๒๗
,,	๒๐	,,	ฉันตั้งตัวคุณแม่ของฉัน	,,	๒๘
,,	๒๑	,,	ความเชื่อถือ	,,	๒๙
,,	๒๒	,,	กวางกับเด็ก	,,	๓๐
,,	๒๓	,,	นกมีหนุมาน	,,	๓๑
,,	๒๔	,,	หนังสือพิมพ์	,,	๓๓
,,	๒๕	,,	ต้นทนายเสมหุดกับเสมหะบ่า	,,	๓๓
,,	๒๖	,,	ไม้ตรงต่อเวลา	,,	๓๔
,,	๒๗	,,	ขงโควรงค์	,,	๓๖
,,	๒๘	,,	หนังสือบรรยาย	,,	๓๗
,,	๒๙	,,	ว่าว	,,	๓๘
,,	๓๐	,,	ท้าวธรรมาร	,,	๔๐

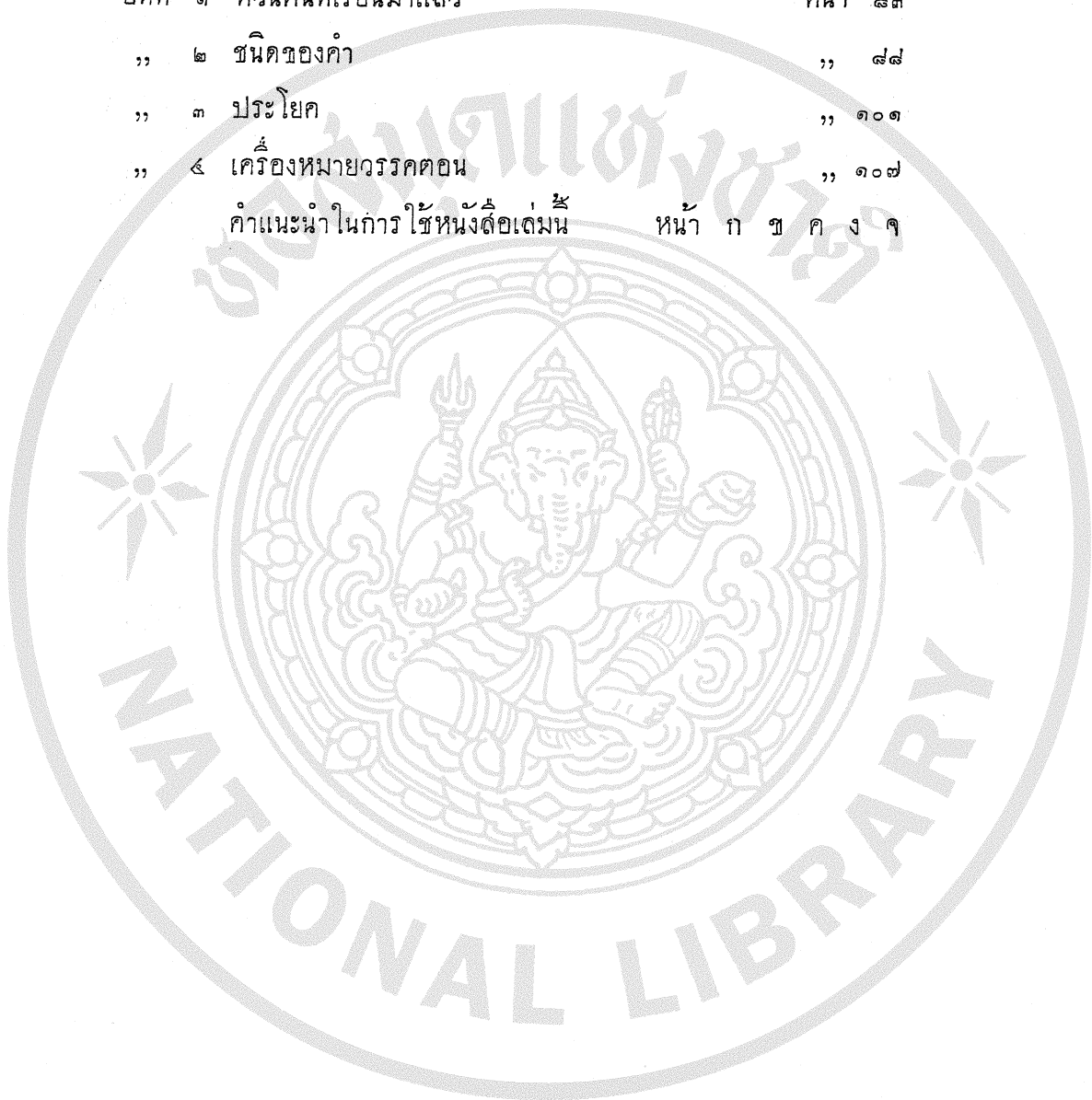
หมวด ๒ จดหมาย

บทที่	๑	จดหมายแบบต่าง ๆ	หน้า	๔๒
,,	๒	ตั้งพิศดูตงทะเลเย็น	,,	๕๒
,,	๓	จดหมายโต้ตอบ	,,	๕๕
,,	๔	จดหมายระหว่างตั้งขึ้น กับ พระราช	,,	๖๑
,,	๕	การโทรเลข	,,	๖๕
,,	๖	การกรอกรายการแบบพิมพ์	,,	๖๙
,,	๗	เบ็ดเตล็ดทศวรรษ	,,	๗๘

(๓)

หมวด ๓ หลักของภาษาไทย

บทที่ ๑	ทวนศัพท์เรียนมาแล้ว	หน้า ๘๓
„ ๒	ชนิดของคำ	„ ๘๘
„ ๓	ประโยค	„ ๑๐๓
„ ๔	เครื่องหมายวรรคตอน	„ ๑๐๗
	คำแนะนำในการใช้หนังสือเล่มนี้	หน้า ก ข ค ง จ

หมวด ๑ แต่งความ

แบบฝึกหัดที่ ๑

เรื่องไม่ผิดสัญญา.

เศรษฐีผู้หนึ่งเดินทางไปพบเด็กหญิงเล็กๆ นั่งร้องไห้อยู่ข้างถนนจึงเข้าไปถามดู ได้ความว่า เขาทำตุ๊กตาปั้นของเขาหัก ท่านเศรษฐีมีความสงสารบอกว่า “หนูนั่งเสียเถอะ ฉันจะให้เงินไปซื้อใหม่” เด็กหญิงนั้นดีใจหยุดร้องไห้ทันที.

ท่านเศรษฐีล้วงกระเป๋าเพื่อจะเอาเงินให้เด็กหญิง แต่เมื่อเขาไม่มีเงินติดตัวไปเลย จึงบอกแก่เด็กหญิงนั้นว่า “พรุ่งนี้ฉันจะเอาเงินมาให้ หนูมาพบฉันที่ในเวลา ๑๑ นาฬิกา” เด็กหญิงทำตาแดงๆ จะร้องไห้ แต่เมื่อเห็นท่านเศรษฐีพูดจาวางใจก็อดรับคำ ท่านเศรษฐีก็กลับไป.

พอท่านเศรษฐีกลับไปถึงบ้าน ได้รับจดหมายของเพื่อนฉบับหนึ่ง เชิญให้ไปรับประทานอาหารในวันรุ่งขึ้นเวลา ๑๑ นาฬิกา ชั้นแรกท่านเศรษฐีคิดจะไป จึงหยิบกระดามาเพื่อเขียนจดหมายตอบรับเชิญ ครั้นนึกถึงสัญญาที่เขาให้ไว้แก่เด็กหญิง ก็รู้สึกว่าเป็นความจำเป็นยิ่งกว่าที่จะไปตามคำเชิญของ

๒

เพื่อน จึงเขียนจดหมายตอบเพื่อนไปว่า เขาเสียใจที่จะมารับประทานอาหารตามเชิญไม่ได้ เพราะจะผิดสัญญากับเด็กคนหนึ่งซึ่งเชื่องอ้อยคำของเขา.

เรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า ท่านเศรษฐีเป็นผู้รักษาสัญญาดีเพียงไร แม้แต่เขาสัญญากับเด็กหญิงเล็ก ๆ ซึ่งไม่น่าจะต้องเอาใจใส่นัก เขาก็ยังรักษาสัญญาไว้.

หมายเหตุ ก่อนที่ผู้สอนจะให้นักเรียนเรียงความเรื่องนี้ ให้ใช้วิธีซักถามใจความของเรื่อง และให้รู้จักจับใจความของเนื้อเรื่องเป็นตอน ๆ ไป ตามที่กล่าวไว้ในวิธีสอนข้างทำขึ้น เป็นการสอนย่อไปในตัวด้วย

ย่อเรื่อง

เศรษฐีพบเด็กหญิงทำตุ๊กตาหัก นึ่งร้องไห้ เศรษฐีมีความสงสาร บอกว่าจะซื้อให้ใหม่ แต่เศรษฐีไม่มีเงินติดตัวไป เขาจึงนำเด็กหญิงไปรับเอาในวันรุ่งขึ้นเวลา ๑๗ นาฬิกา.

เศรษฐีกลับบ้าน ได้รับจดหมายเชิญจากเพื่อนให้ไปรับประทานอาหารในเวลาเดียวกับที่นัดกับเด็กหญิงไว้ เขาเขียนจดหมายตอบปฏิเสธไปว่า เวลานั้นเขามีนัดหมายไว้เสียแล้ว.

แบบฝึกหัดที่ ๒

เรื่องกบเลือกนาย.

กบฝูงหนึ่งอาศัยอยู่ในบึงด้วยความสุขสบาย ภายหลังมันก็อยากจะหานายไว้คุ้มครองป้องกันตัว จึงไปร้องทุกข์แก่เทวดา

ขอให้หานายส่งมาให้ เทวดาจึงทิ้งขอนไม้ท่อนใหญ่ลงในบึง เกิดเสียงสนั่นหวั่นไหว พวกกบพากันตื่นตกใจ มีกบกล้าตัวหนึ่ง ว่ายน้ำเข้าไปดู เห็นเป็นขอนไม้ก็ดีใจ กลับไปบอกเพื่อนว่า เทวดาส่งนายส่งมาให้แล้ว กบเหล่านั้นในชั้นแรกก็ขลาดไม่กล้า เข้าใกล้ขอนไม้นัก ต่อมาก็ชินเข้าทุกทีๆ จึงพากันปีนป่ายและ อาศัยนอนบนขอนไม้นั้น ได้รับความสุขสบายตามสมควร.

อยู่มามีขำมินาน กบฝูงนั้นเกิดความเบื่อหน่าย เห็นว่า ขอนไม้ลอยอยู่เฉยๆ ไม่สามารถที่จะแผ่อำนาจในการคุ้มครอง ป้องกันตนได้อย่างไร จึงพากันไปร้องต่อเทวดา ขอให้เปลี่ยน นายให้แก่พวกมันใหม่ ให้มีความสามารถที่จะแผ่อำนาจและ คุ้มครองป้องกันตนได้ดี.

เทวดาเข้าใจจนมาจึงปล่อยนกกระสาลงมาให้เป็นนาย นก กระสาก็จับกบเหล่านั้นกินเสียทุกๆ วันจนหมดฝูง.

หมายเหตุ สอนตามคำแนะนำในแบบฝึกหัดที่ ๑

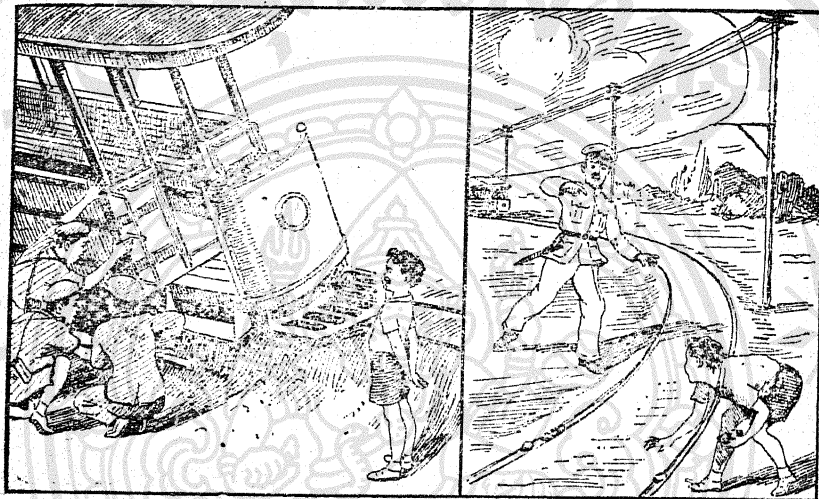
ข้อเรื่อง

กบฝูงหนึ่งอยากได้นาย พากันไปร้องขอให้เทวดาส่งให้ เทวดา ส่งขอนไม้ลงไปให้ กบได้อาศัยขอนไม้นั้น ได้รับความสุขตามสมควร ภายหลังเกิดความเบื่อหน่าย ไปขอให้เปลี่ยนใหม่ เทวดาส่งนกกระสา ลงไปให้ นกกระสาจับกบกินเสียจนหมดฝูง.

แบบฝึกหัดที่ ๓

เรื่องเล่นเป็นโทษ.

ผู้สอนบอกความหมายว่าจะให้นักเรียนเรียงความตามภาพนี้ แล้วถามให้นักเรียนตอบปากเปล่าดังนี้

ภาพ ๑

ภาพ ๒

- ถาม ในภาพ ๑ มีอะไรบ้าง? (บอกคนละอย่าง)
- ถาม มีผู้ใหญ่อยู่กี่คน? (มี ๓ คน)
- ถาม คน ๓ คนนั้นกำลังทำอะไร? (ช่วยกันเอาแม่แรงดีดให้รถขึ้นมาบนราง)
- ถาม ทำไมเขาจึงต้องมาช่วยกันดีดเอารถขึ้น? (เพราะรถตกราง)
- ถาม ทำไมรถจึงตกราง? (รถทับก้อนหิน)

ถาม ก่อนหีนมาอยู่ในรางรถไฟได้อย่างไร ? (มีคนเอามาวางไว้)

ถาม ใครเป็นคนเอามาวางไว้ ? (เด็ก)

ถาม ทำไมเด็กจึงเอาก่อนหีนมาวางในรางรถไฟ ? (เขาอยากดู
รถตกรางเล่นเป็นการสนุก)

ผู้สอนบอกว่าเด็กคนนี้ได้ใจ คิดว่าไม่มีใครรู้ใครเห็น ในวันต่อมาจึงเอาก่อนหีน
ไปวางอีก ดังปรากฏในภาพ ๒

ถาม ในภาพ ๒ เด็กกำลังทำอะไร ? (เด็กกำลังเอาก่อนหีน
วางไว้ในรางรถไฟ)

ถาม เขาทำได้สำเร็จตามความประสงค์หรือไม่ เพราะเหตุไร ?
(ไม่สำเร็จ เพราะตำรวจมาเห็นและจับเขาเสียก่อน)

ถาม การเล่นเช่นนี้เด็กทั้งหลายควรเล่นหรือไม่ เพราะเหตุไร ?
(ไม่ควรเล่น เพราะเสียประโยชน์ของผู้อื่น)

รวมเรื่อง

เด็กคนหนึ่งมีนิสัยชอบเล่นซุกซนเสมอ วันหนึ่งขณะที่
เขาเดินไปตามถนน เห็นรถรางแล่นผ่านไปมา มีผู้โดยสารนั่งอยู่
เต็มรถ เขาอยากจะทำรถตกรางเล่นเป็นการสนุก จึงเอาก่อนหีน
ไปวางไว้ในรางรถไฟ พอรถแล่นมาทับก่อนหีนก็ตกจากราง คน
ประจำรถ ๓ คน ต้องช่วยกันเอาแม่แรงดีดให้รถขึ้นบนรางอยู่นาน
จึงขึ้นได้ เด็กคนนั้นรู้สึกสนุกมาก ยืนหัวเราะอยู่ใกล้ ๆ.

ต่อมาเด็กคนนี้ได้ใจ คิดว่าไม่มีใครรู้ใครเห็น จึงเอาก่อนหีน
ไปวางในรางรถไฟอีก แต่คราวนี้เขาทำไม่สำเร็จตามความประสงค์
เพราะตำรวจมาเห็นและจับเขาเสียก่อน.

การเล่นเช่นนี้เด็กทั้งหลายไม่ควรเอาอย่าง เพราะเหตุว่า
ตัวเองไม่ได้ประโยชน์อะไร กลับทำให้ผู้อื่นเขาเสียประโยชน์
มากมายนัก.

แบบฝึกหัดที่ ๔

เรื่องลิงกับกระจกเงา.

ผู้สอนบอกความหมายจะให้ให้นักเรียนเรียงความตามหัวข้อต่อไปนี้

ก ข้อเริ่มเรื่อง

ลิงได้กระจกเงามาจากป่า เอาไปให้
สัตว์ทั้งหลายดู หมูและสัตว์ทั้ง
หลายเสียใจ ที่เห็นหน้าของตัว
น่าเกลียด.

ข ข้อความต่อไป

ลิงนำไปให้นักแค้แมวดู นักแค้แมว
ไม่ยอมดู บอกว่าไม่เห็นมีประโยชน์
อะไร สัตว์ทั้งหลายเห็นชอบด้วย
จึงให้ลิงทำลายกระจกเงานั้นเสีย.

ค ข้อส่งท้าย

ลิงต้องทำลายกระจกเงานั้นตามความ
ต้องการของสัตว์ทั้งหลาย.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๑)

ขยายเรื่อง

ลิงตัวหนึ่งไปได้กระจกเงามาจากป่า จึงเอาไปให้สัตว์

ทั้งหลายดู หมี่และสัตว์ทั้งหลายได้ดูกระจากเงานั้น แล้วพากัน
เสียใจที่เห็นหน้าตาของตัวน่าเกลียด ถึงกับไม่เป็นอันกินไม่เป็น
อันนอนไปตามกัน.

เมื่อถึงเอากระจากเงาให้สัตว์ทั้งหลายดูทั่วกัน และได้เห็น
สัตว์ต่าง ๆ พากันเศร้าโศกเสียใจ จึงนำกระจากเงาไปให้นัก
แก้วมวดูบ้าง นักแก้วมวดูแล้วไม่ยอมตอบว่า “ไม่เห็นมีประโยชน์
อะไร นอกจากจะทำให้เกิดความเสียใจเปล่า ๆ” สัตว์ทั้งหลาย
ได้ฟังดังนั้นก็เห็นชอบด้วย จึงขอให้ลงทำลายกระจากเงานั้นเสีย.

ถึงจนใจต้องทำลายกระจากเงานั้น ตามความต้องการของ
สัตว์ทั้งหลาย.

หมายเหตุ สอนตามคำแนะนำในแบบฝึกหัดที่ ๑

แบบฝึกหัดที่ ๕ เรื่องผง.

ผู้สอนนำตัวผงที่ใส่ไว้ในขวดแก้วหรือภาพตัวผงมาให้นักเรียนดู แล้วถาม
ให้นักเรียนตอบดังต่อไปนี้.

ถาม ผงตัวโตประมาณเท่าไร ? (เท่าปลายนิ้วก้อยเล็กๆ)

ถาม ลำตัวของผงเป็นอย่างไร ? (มี ๓ ตอนคือ ตอนหัว ตอน
หน้าอก และตอนท้อง)

ถาม ผงมีปีกกี่ปีก ? (๔ ปีก ใหญ่ ๒ ปีก และเล็ก ๒ ปีก)

ถาม ผึ้งมีกี่ขา (๖ ขา)

ถาม ผึ้งมีกี่ตา ? (๕ ตา ตาใหญ่อยู่ข้างหัวข้างละตา ตาเล็ก
อยู่บนหัวอีก ๓ ตา)

ถาม ตาเล็กมีประโยชน์อย่างไร ? (ป้องกันอันตรายข้างบน)

ถาม ผึ้งกินอะไรเป็นอาหาร ? (กินน้ำหวานของดอกไม้)

ถาม น้ำหวานของดอกไม้อยู่ที่ส่วนไหนของดอกไม้ ? (อยู่ที่
กระเปาะของดอกไม้)

ถาม เวลาผึ้งกินน้ำหวานทำอะไร ? (ไข้วางดู)

ถาม ผึ้งมีหนวดกี่เส้น ? (๔ เส้น)

ถาม หนวดมีประโยชน์แก่มันอย่างไร ? (คลำหาทาง)

ถาม วัวควายใช้อะไรเป็นเครื่องป้องกันตัวและต่อสู้ ? (ใช้เขา)

ถาม ผึ้งใช้อะไรเป็นเครื่องป้องกันตัวและต่อสู้ ? (ใช้เหล็กไน)

ถาม เหล็กไนอยู่ส่วนไหนของตัวผึ้ง ? (อยู่ที่ก้น)

ถาม ผึ้งมีกี่ชนิด ชนิดอะไรบ้าง ? (๓ ชนิด คือ ผึ้งตัวเมีย
หรือเรียกว่าเจ้าผึ้ง ผึ้งตัวผู้ และผึ้งกรรมกร)

ถาม ผึ้งมีประโยชน์อย่างไร ? (นำผึ้งใช้รับประทาน และ
ผสมยา ขึ้งไขฟันเทียม บันทึ้น และทำขึ้งปิดแผล
ตัวอ่อนใช้รับประทาน)

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๑)

รวมเรื่อง

ผึ้งเป็นแมลงชนิดหนึ่ง ตัวโตประมาณเท่าปลายนิ้วก้อย
เล็ก ๆ ถ้าตัวเป็น ๓ ตอน คือตอนหัว ตอนหน้าอก และตอน
ท้อง มีขาอยู่ ๖ ขา มีปีกเป็น ๒ คู่ คู่หน้าใหญ่ คู่หลังเล็ก.

ผึ้งกินน้ำหวานของดอกไม้เป็นอาหาร เราทราบกันอยู่ดี
แล้วว่า น้ำหวานของดอกไม้ไม่ได้อยู่ริม ๆ กลีบข้างบน แต่มัก
จะอยู่ลึกลงไปในกระเปาะของดอกไม้ เหตุนี้หาธรรมชาติ
จึงสร้างให้ผึ้งมีวง (เส้นที่ปาก) สำหรับไว้ดูดน้ำหวานกิน
นอกจากนี้ยังมีหนวดเส้นเล็ก ๆ อีก ๔ เส้น สำหรับคลำหาทาง
เหมือนอย่างแมวใช้หนวด ผึ้งมีตาใหญ่อยู่ข้างหัวข้างละตา
และตาเล็ก ๆ อีก ๓ ตาอยู่ข้างบนหัว สำหรับป้องกันอันตรายที่
จะมีมาข้างบน.

สัตว์ทุกชนิดย่อมมีเครื่องป้องกันตัวและต่อสู้ศัตรู เช่น
วัวควายก็ใช้เขา ผึ้งก็มีเครื่องป้องกันตัวหรือต่อสู้ศัตรูเหมือนกัน
คือเหล็กไน เหล็กไนของผึ้งแหลมเหมือนอย่างเข็ม อยู่ที่ก้น
เมื่อใครถูกต้องตัวมัน มันก็ใช้เหล็กไนนั่นต่อยเอา.

ผึ้งมี ๓ ชนิด คือ ผึ้งตัวเมียหรือเรียกว่าเจ้าผึ้ง ผึ้งตัวผู้
และผึ้งกรรมกร ผึ้งทั้ง ๓ ชนิดนี้มีลักษณะผิดกันบ้างเล็กน้อย.

ผึ้งมีประโยชน์แก่คนเรามาก ตัวอ่อนใช้รับประทาน น้ำ
ผึ้งใช้รับประทานและผสมยา ขึ้งใช้พ่นเทียน ผสมกับของบาง
อย่างปั้นหุ่น และทำขึ้งปิดแผล เหล่านี้นับเป็นต้น.

แบบฝึกหัดที่ ๖

เรื่องสอนลูกให้เป็นโจร.

ชายคนหนึ่ง เมื่อเป็นเด็ก ๆ มีนิสัยเป็นคนชอบลักเล็ก ขโมยน้อย เมื่อไปบ้านใครเจ้าของพลอ เป็นต้องหยิบข้าวของ ติดมือไปด้วย ใคร ๆ ก็ไม่สงสัยหรือสังเกต เพราะเห็นว่าเป็น เด็ก สิ่งของที่ลักมาได้ เขาเคยนำไปให้มารดาเสมอ แต่มารดา ก็ไม่เชื่อนต์ว่ากล่าว.

เด็กคนนั้นประพฤติเช่นนี้อยู่จนโตเป็นหนุ่ม ก็มีใจกำเริบถึง ลักของใหญ่และมีราคามาก มารดารู้ก็ยังยกย่องชมเชยอยู่เช่น เดิม ครั้งหนึ่งเขาไปขโมยทรัพย์ของชาวบ้าน และฆ่าเจ้าของ ทรัพย์ตาย ตำรวจจับได้นำตัวส่งศาล ศาลได้สวนได้ความจริง จึงตัดสินให้ประหารชีวิต เมื่อเพชฌฆาตนำตัวไปประหารชีวิต มารดารู้เรื่องเดินตามไปร้องไห้ร่ำพันว่า “พุทโธเอ๋ย! ทำไมเจ้า จึงประพฤติเป็นขโมย จนต้องได้รับโทษประหารเช่นนี้.”

บุตรได้ยินเสียงมารดาจึงเหลียวหน้าไปดู แล้วพูดว่า “แม่ จ้า! นี่เป็นความผิดของแม่ เพราะเมื่อนั้นเป็นเด็ก ๆ ขโมยสิ่ง ของมาให้แม่ แม่ไม่เคยห้ามปรามสั่งสอนฉันเลย กลับชมฉัน ว่าเป็นคนดีเสียอีก มาบัดนี้ทำไมแม่จึงมาบ่นว่า ฉันประพฤติ เช่นนี้เล่า เพราะฉันเป็นขโมยฉันจึงต้องตายในบัดนี้.”

ย่อเรื่อง

ชายคนหนึ่งเมื่อเป็นเด็ก มีนิสัยชอบลักเล็กขโมยน้อย เมื่อ
ขโมยสิ่งใดได้นำไปให้มารดา มารดาไม่เชื่อนต์ว่ากล่าว เมื่อโตขึ้น
ก็กำเริบลักขงมีค่ามากขึ้น ครึ่งหนึ่งไปขโมยทรัพย์และฆ่าเจ้าของ
ทรัพย์ตาย ตำรวจจับได้ส่งศาล ศาลตัดสินให้ประหารชีวิต มารดา
รู้เรื่องราวให้รำพันว่า ไม่ควรจะเป็นขโมย บุตรตอบแม่ของเขาว่า เป็น
ความผิดของแม่เอง ที่ไม่สั่งสอนเขา เขาจึงต้องตาย.

แบบฝึกหัดที่ ๗

เรื่องโลกมาก.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามภาพนี้ และตั้งหัวข้อให้
ดังต่อไปนี้

ก ข้อเริ่มเรื่อง มารดาแจกส้มให้บุตร ๒ คน คนละผล
ยังเหลืออีก ๒ ผล

ข ข้อความต่อไป คนที่รับกินส้มจนหมด แล้วขอใหม่
มารดาไม่ให้

ค ข้อสั่งทนาย มารดาสอนเขาว่า กิริยาเช่นนั้นไม่ควร
ประพฤติ

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓)

ขยายเรื่อง

หญิงสาวสวนคนหนึ่งมีบุตรชาย ๒ คน วันหนึ่งเขาไปเที่ยว
สวน เก็บส้มเขียวหวานมา ๔ ผล พอถึงบ้านจึงเรียกบุตรทั้งสอง
ออกมาแจกให้คนละผล ยังเหลืออีก ๒ ผล.

บุตรคนพี่เห็นมารดา ยังเหลือส้มอยู่อีก ก็รีบปกส้มของ
ตัวกินทีละหลายๆ กลีบ ไม่ช้าส้มก็หมดผล ส่วนของน้อง
ยังเหลืออยู่อีกครึ่งผล เพราะเขาค่อยๆ กินไม่รีบร้อน คนพี่
ยื่นมือไปขอส้มมารดาอีก มารดาไม่ให้ด้วยเห็นว่าเคยตัว.

ครั้นแล้วมารดาจึงสอนเขาว่า “การที่เจ้ากินส้มโดยรีบร้อน
ก็เพราะเจ้ากลัวส้มจะหมดเสีย กิริยาเช่นนั้นเขาเรียกว่า ตะกละ
ตะกลามไม่ควรประพฤติ.”

แบบฝึกหัดที่ ๘

เรื่องใบรับรอง.

นายห้างผู้หนึ่งประกาศในหนังสือพิมพ์ว่า จะต้องการเสมียน

คนหนึ่ง ถ้าผู้ใดสมัครให้มาพร้อมกันที่ห้างในวันถัดจากแจ้งความ ๓ วัน พอถึงวันกำหนดมีผู้มาสมัครประมาณ ๒๐ คน เขาเลือก อยู่ไม่นาน ก็ได้คนที่ต้องการคนหนึ่ง ส่วนคนอื่น ๆ เขาให้ กลับหมด.

เพื่อนของเขาซึ่งเฝ้าอยู่ในที่นั้นด้วย มีความประหลาดใจจึงถามว่า “ทำไมท่านจึงเลือกเอาคนนั้นไว้ เขาไม่มีใบรับรองมาแสดงไม่ใช่หรือ?”

นายห้างได้ฟังเพื่อนถามจึงตอบว่า “ท่านเข้าใจผิดมาก คนนั้นนับว่ามีใบรับรองอยู่ในตัวทุกประการ ท่านจะต้องการอะไร? จะว่าข้างความประพฤติ ท่านคงจะได้เห็นแล้ว เขาถูกขังให้ที่นั่งแก่คนพิการ ถอดหมวกเมื่อเข้ามาในห้อง และสนทนากับผมด้วยความเคารพ จะว่าข้างความสะอาดนับว่าเขาสะอาดเรียบร้อยมาก เสื้อผ้าเรียบร้อย ผมหัวเรียบ ฟันและเล็บมือขาสะอาด ท่านยังคิดว่าไม่เป็นใบรับรองอย่างใดอีกหรือ?”

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๑)

ย่อเรื่อง

นายห้างประกาศต้องการเสมียน มีคนมาสมัคร ๒๐ คน เขาเลือกไว้คนหนึ่ง เพื่อนของเขาเห็นไม่มีใบรับรองจึงถามถึงเหตุผล นายห้าง

แข็งแรงถึงผลถึงความประพฤติ และความสะอาดเรียบร้อย ที่เขาเห็น
ด้วยตาเอง.

แบบฝึกหัดที่ ๙

สนทนาเรื่องข้าวหรือแดง.

- เด็กคนที่ ๑ เธอเคยไปเที่ยวขายทะเลบ้างหรือเปล่า ?
- ,, ,, ๒ ไป
- ,, ,, ๑ ไปเมื่อไร ?
- ,, ,, ๒ ไปเมื่อโรงเรียนปิดภาคเรียนที่แล้ว
- ,, ,, ๑ เธอทำอะไรบ้างเมื่ออยู่ที่โน่น ? (ชิม)
- ,, ,, ๒ ฉันช้อนกุ้ง ช้อนปลา และอาบนํ้าทะเล
- ,, ,, ๑ ขอดถามหน่อยเถอะว่า กุ้งนั้นมีสีอะไร ?
- ,, ,, ๒ กุ้งนั้นหรือ กุ้งเขียวแน่ๆ จะมีสีอะไรอีกเล่า
- ,, ,, ๑ อ้อ! พิลึก กุ้งสีเขียว เกิดมาไม่เคยเห็น
- ,, ,, ๒ ทำไมกุ้งไม่มีสีเขียวหรือ ?
- ,, ,, ๑ ประหลาดจริง เธอพูดราวกับว่าฉันไม่เคยเห็นกุ้ง
เลย มารดานั่นเอากุ้งมาต้มกินเสียฉันไม่ถ้วนละ
- ,, ,, ๒ เธอเคยเห็นมันมีสีอะไรเล่า ?
- ,, ,, ๑ สีแดงนะซี
- ,, ,, ๒ ใจจริง

เด็กคนที่ ๑ แก่นะซีง โง่ยิ่งกว่าโง่อีก

บิดาของเด็กคนที่ ๒ อะไรงั้นลูกเอ๋ย ? (พูดเป็นเสียงคนแก่)

เด็กคนที่ ๒ พ่อจ๋า กุ้งสีแดงไม่ใช่หรือพ่อ ?

,, ,, ๑ ลูกจ๋า กุ้งสีแดงไม่ใช่หรือ ?

บิดา—ลูก ลูกหลานเอ๋ย เจ้าไม่พอที่จะต้องทะเลาะวิวาทกัน
ที่เจ้าว่ากุ้งสีแดงหรือส้เขียวมันก็ถูกทั้ง ๒ อย่าง คือ
เวลานั้นส้เขียว แต่พอต้มสุกสีแดง นี่แหละ
สมกับที่เขาวา “ ความรู้น้อยทำให้คิดว่าไม่มีใครรู้
ดีกว่าตัว ”

แบบฝึกหัดที่ ๑๐

เรื่องประวัติของฉัน.

ฉันชื่อ.....นามสกุล.....

เป็นบุตรนาย.....อยู่ตำบล.....อำเภอ

.....จังหวัด.....ได้รับการศึกษา

ในโรงเรียน.....อำเภอ.....

จังหวัด.....มีความรู้.....

.....

การอาชีพ.....

.....

.....

คุณความดีที่ได้ทำไว้.....

บัดนี้ฉันกำลัง.....

ฉันตั้งใจแน่วแน่ว่า ฉันจะทำหน้าที่ของฉันให้ดีที่สุดเพื่อ.....

หมายเหตุ การเขียนประวัติโดยมากเขียนกันแต่ประวัติของ
ผู้ตาย แต่ในประมวลการสอน กำหนดให้เขียน ประวัติของฉัน
ต้องหมายความว่า เราเขียนประวัติของเราเอง เรายังมีชีวิตอยู่
จึงไม่ควรดื่มในตอนที่ บัดนี้ฉันกำลัง.....
.....เพื่อแสดงว่าเราผู้เขียนประวัติกำลังปฏิบัติงานอยู่

แบบฝึกหัดที่ ๑๑

เรื่องถ้าฉันเป็นพ่อค้า.

การทำมาหากินของคนเรา มีหลายอย่างต่างๆ กัน บางคน
ก็ทำนา ทำไร่ ทำสวน บางคนก็เลี้ยงสัตว์ จับปลา ค้าขาย
บางคนก็รับราชการ เหล่านี้เป็นต้น ถ้าหากฉันมีโอกาสจะเลือก
การทำมาหากินสักอย่างหนึ่ง ฉันจะต้องเลือกเป็นพ่อค้า เพราะ
ฉันมีนิสัยชอบอยู่แล้วประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งฉันเห็นว่า

การค้าขายเป็นอาชีพที่จะช่วยตัวเอง และช่วยประเทศชาติได้
อย่างดี.

ถ้าฉันเป็นพ่อค้า ฉันจะต้องศึกษาหาความรู้ ในเรื่องการ
ค้าขายไว้บ้าง เช่นให้รู้ว่าทำได้อย่างไร ควรขายสินค้าอะไร
นิสัยของคนในหมู่นั้นเป็นอย่างไร ชอบสิ่งไหนมากน้อยเพียงไร
ความต้องการและการผลิตเป็นอย่างไร ต้นทุนกำไรควรคิดเพียงไร
ตลอดจนการบัญชีต้องถูกต้องเรียบร้อย การค้าของฉันจึงจะ
เจริญได้.

นอกจากนี้ฉันจะต้องมีคุณธรรมบางประการเป็นเครื่องยึด
เหนี่ยว คือ (๑) ความเพียร เพราะฉันรู้ว่าความเพียรเป็น
เครื่องช่วยให้การทำงานสำเร็จ (๒) ความซื่อสัตย์สุจริต เพราะ
ความซื่อสัตย์เป็นเครื่องให้เห็นอกเห็นใจกัน เมื่อลูกค้าและพ่อค้า
เห็นอกเห็นใจกัน การค้าขายก็เจริญ (๓) ความมัธยัสถ์ หรือ
การใช้จ่ายเพื่อความประหยัด เป็นหัวใจสำคัญของพ่อค้า พ่อค้า
คนใดไม่รู้จักการประหยัด ก็กิจการค้าก็เจริญไม่ได้.

แบบฝึกหัดที่ ๑๒

เรื่องผลแห่งการสังเกต.

พ่อค้าคนหนึ่งบรรทุกสิ่งของไปขายด้วยม้าต่าง เมื่อไปตาม
ทาง เขาหยุดพักในที่แห่งหนึ่ง แล้วนอนหลับไป พอตื่นขึ้นมา
ไม่เห็นม้าของเขา จึงเที่ยวค้นหาจนทั่วก็ไม่พบ.

เมื่อเขาเดินทางต่อไปไม่ไกล ก็พบชายคนหนึ่งเดินสวนทางมา เขาจึงถามว่า “ท่านพบม้าพลัดมาทางนี้บ้างหรือไม่?” ชายคนนั้นย้อนถามว่า “ม้าของท่านขาหลังข้างซ้ายเสียใช่ไหม?” พ่อค้าตอบว่า “ใช่ อยู่ที่ไหน? ช่วยพาฉันไปที่นั่น” ชายเดินทางตกใจตอบว่า “ฉันไม่รู้ว่าจะอยู่ที่ไหน และทั้งนี้ไม่ได้พบไม่ได้เห็นม้าของท่านด้วย” พ่อค้าได้ฟังคำปฏิเสธเช่นนั้นก็โกรธจึงพาตัวชายนั้นไปส่งอำเภอ ชี้แจงว่าม้าของเขาหลบหนีไป ชายผู้นั้นพบเห็นและปัดบังไว้.

นายอำเภอจึงเรียกชายผู้นั้นเข้าไปซักถาม ชายนั้นตอบยืนยันว่า เขามีได้พบเห็นม้าของพ่อค้านั้นเลย แต่การที่เขารู้ว่าขาหลังข้างซ้ายของมันเป็นเสีย ก็เพราะเหตุว่าเขาสังเกตรอยเท้าหลังข้างซ้ายบนพื้นดินเบากว่ารอยเท้าอื่น ๆ นายอำเภอและพ่อค้าได้ฟังดังนั้นก็สิ้นความสงสัย รู้ได้ว่าที่ชายเดินทางรูเรื่องม้าตัวนั้นก็เพราะเขาใช้การสังเกตของตนเอง.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๑)

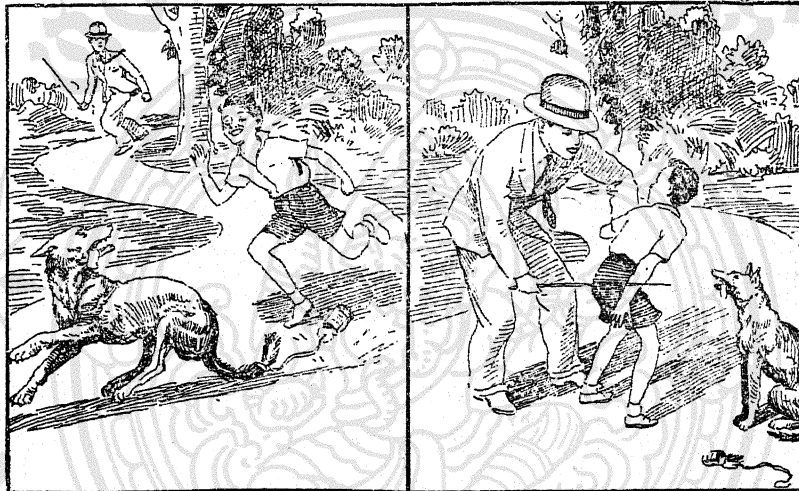
ย่อเรื่อง

พ่อค้าเดินทางไปค้าขาย ม้าของเขาหลุดหนีในเวลาตอนหลับ เขาเที่ยวค้นหา พบชายคนหนึ่ง ได้ถามถึงม้าของเขา ชายนั้นกลับย้อนถามเขาว่า ม้าตัวที่ขาหลังเสียใช่ไหม พ่อค้ารับคำ และขอให้นำไปจับม้านั้น ชายนั้นปฏิเสธว่าไม่ได้พบม้า พ่อค้าโกรธพาตัวไปให้อำเภอ

ลอบสวน ชายนั้นแข็งแรงถึงเหตุที่เขารู้ว่า ม้าชาหลังเจ็บ เพราะสังเกต รอยเท้าหลังบนพื้นดินเบากว่ารอยอื่น ๆ.

แบบฝึกหัดที่ ๑๓

เรื่องเด็กทรมาณสัตว์.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามภาพนี้ แล้วถามให้นักเรียนตอบเป็นตอน ๆ ไป ทำนองเดียวกับที่ได้ทำไว้แล้วในแบบฝึกหัดที่ ๓.

เด็กคนหนึ่งมีนิสัยเป็นคนใจร้าย ปราศจากความเมตตา กรุณาสัตว์ วันหนึ่งขณะที่เขาเดินไปตามถนน พบสุนัขตัวหนึ่งนอนหลับอยู่ข้างถนน เขาจึงคิดว่าถ้าเอาอะไรผูกหางมันเข้า มันคงวิ่งกระเจิดกระเจิงไปด้วยความตกใจ คงจะสนุกไม่น้อย คิดแล้วเขาก็เอาเชือกผูกกระป๋อง ย่องเข้าไปผูกหางสุนัข แล้วตีกระป๋อง

ขึ้น สุนัขกำลังนอนอยู่เมื่อได้ยินเสียง แป้ง! แป้ง! ก็ตกใจ
 ฝุ่นไปโดยเร็ว เด็กหัวเราะงอ ๆ ชอบใจวิ่งตามไปด้วย.

ชายคนหนึ่งยืนอยู่ใกล้ ๆ เห็นดังนั้น จึงวิ่งตามไปจับตัวเด็ก
 มาตีเสียหลายที แล้วสั่งสอนว่า “การเล่นเช่นนั้นเป็นการทรมาณ
 สัตว์ ไม่ควรเล่น ไม่เป็นประโยชน์อะไรแก่ตัวเจ้า.”
 ตั้งแต่นั้นมา เด็กคนนั้นไม่ได้เล่นซุกซนเช่นนั้นอีกเลย.

แบบฝึกหัดที่ ๑๔

เรื่องนกแก้ว.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามหัวข้อต่อไปนี้

ก ข้อเริ่มเรื่อง	งูเห่าถามนกแก้วว่า ทำไมจึงมีคน
ชอบนกแก้ว ส่วนมันไม่มีคนชอบ
นกแก้วสอนให้งูเห่ามีความกรุณา
ข ข้อความต่อไป	งูเห่าเลื้อยไปหาชาวนา และกล่าวว่า
มันไม่ชั่วร้ายแล้ว ชาวนาเชื่อ และ
ให้อาหารกิน ภายหลังงูเห่าไปกัด
ลูกของชาวนาเข้า
ค ข้อส่งท้าย	ชาวนาฆ่างูเห่าและกล่าวว่า ความดี
ที่มันอยู่ในตัวของมันชั่วร้ายนั้นเป็นของ
ไม่มีค่า

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๑)

๕
ขยายเรื่อง

จูเห่าตัวหนึ่งเลื้อยมาพบนกแก้ว จึงถามนกแก้วว่า “ทำไมจึงมีผู้ชอบเลี้ยงดูพวกเจ้าไว้ชมเล่น ส่วนพวกข้าไม่มีใครชอบ มีแต่คนคอยจะทำร้ายอยู่เสมอ” นกแก้วสอนว่า “ถ้าอยากจะให้เขาชอบก็ต้องทำตัวให้เป็นผู้มีความกรุณา” จูเห่ารับคำว่าจะทำตาม.

ครั้นแล้วมันก็เลื้อยไปยังกระท่อมแห่งหนึ่ง พบชาวนาเจ้าของกระท่อม จึงยกหัวขึ้นขู่พ้อ ๆ แล้วกล่าวว่า “ท่านชาวนาเอ๋ย! ฉันไม่ชั่วร้ายเหมือนเมื่อก่อนแล้ว ฉันมีความกรุณาท่านและคนอื่น ๆ ทั่วหน้ากัน ท่านกับฉันจึงมาเป็นเพื่อนกันเถาะ” ชาวนาได้ฟังดังนั้นก็หลงเชื่อ ให้ข้าวปลาอาหารกินเสมอ ๆ วันหนึ่งมีธุระด่วน จึงให้ลูกเอาอาหารไปให้จูเห่ากินแทน จูเห่าเห็นว่าแปลก ๆ ก็ตรงเข้าถาม.

ชาวนาได้ยินเสียงร้องก็วิ่งมาดู รูปร่างกตัญญูของตนก็โกรธฉวยไม้มาต้อนจนตาย แล้วกล่าวว่า “ความคิดดีที่อยู่ในตัวของผูชวร้ายนั้น เป็นของไม่มีค่า.”

๕
แบบฝึกหัดที่ ๑๕

๕
เรื่องฉันหรือใคร.

๕
ครั้งหนึ่งฉันบังเอิญไปอยู่ในสิ่งโสโครกแห่งหนึ่ง แต่อย่า

ให้ฉันบอกเลยว่า สิ่งโสโครกนั้นคืออะไร เพราะมันเป็นของ น่าเกลียดมาก ฉันอยู่ในสิ่งนั้นไม่นานนัก ก็มีแมลงวันตัวหนึ่ง บินมาเกาะกินสิ่งนั้น ฉันจึงเกาะตืนแมลงวันไป.

แมลงวันตัวนั้น พาฉันบินไปสู่บ้านแห่งหนึ่ง แล้วมันลง เกาะบนอาหารที่แม่ครัวจัดใส่จานวางไว้ โดยไม่มีอะไรปิดบัง ฉัน เลยถือโอกาสลงไปอยู่ในอาหารนั้น เมื่อแม่ครัวยกอาหารจาน นั้นไปให้นายของเขากิน เขาก็กินฉันเข้าไปด้วย ชั้นแรกฉัน ตกใจมาก เพราะในท้องคนมีตมิดไปหมด แต่เมื่ออยู่ไปสักพัก หนึ่ง จึงรู้สึกว่ายู่สบายกว่าภายนอกมาก เพราะมีอาหารกิน บริบูรณ์.

ภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงเท่านั้น ฉันก็เพาะพันธุ์ขึ้นนับด้วย จำนวนล้าน ๆ ตัว แล้วพวกที่ฉันเพาะขึ้นนั้นมันช่วยกันทำให้ลำไส้ ของคนนั้นเป็นพิษขึ้นภายใน ๒-๕ วัน ต่อไปคนนั้นก็มีอาการ ปวดท้อง ท้องเดินเป็นน้ำโครก และอาเจียนออกมา หัวใจเต้น แรง เหงื่อโซม มือเท้าซีดเป็นตะคริว แล้วเขาก็สิ้นใจไปในทันที ฉันจึงเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตาย ซึ่งใคร ๆ ก็เกลียดกลัว ท่านรู้ไหมว่า ฉันคือใคร ?

หมายเหตุ ประมวลการสอนแนะไว้ว่า บางโอกาสให้นักเรียน สมมติตนเป็นดอกไม้ ต้นไม้หรือสัตว์ที่คุ้นเคย เขียนเป็นคำพูดแสดงความรู้สึกนึกคิด หรือกล่าวถึงเหตุการณ์ที่สิ่งนั้น ๆ ได้ประสบพบเห็นมา จึงจัดทำแบบฝึกหัดนี้ไว้ เพื่อเป็นแนวทางแก่ครู

ผู้สอน ส่วนเรื่องของต้นไม้ดอกไม้ก็เขียนได้ในทำนองเดียวกัน เช่นจะเขียน
เรื่องข้าวโพด ควรดำเนินเรื่องเป็นขั้น ๆ ดังนี้

ขั้นแรก สมมติตนเองว่า เป็นเมล็ดข้าวโพดเมล็ดหนึ่งตกจากกระบุง
ตะกร้าหรือภาชนะอะไรก็ได้ ลงไปสู่พื้นดิน เมื่อได้รับแสงสว่างและความอบอุ่น
ก็งอกขึ้นเป็นต้นเล็ก ๆ

ขั้นต่อไป บรรยายถึงต้นข้าวโพดเมื่อเจริญเต็มที่ มีการผสมพันธุ์ เกิด
เป็นผล (ฝัก) และเมื่อผลเจริญเต็มที่แล้ว เจ้าของไร่ก็มาหักเอาไปต้ม เผา ทำขนม
ต่าง ๆ เป็นอาหารของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย

ขั้นสุดท้าย บรรยายถึงว่า เมื่อได้อ่านขบประโชชน์ให้แก่มนุษย์และสัตว์แล้ว
ชีวิตของมันก็ถึงที่สุด แต่ยังมีใจว่าได้ทำประโยชน์ให้แก่มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย
อยู่บ้าง

แบบฝึกหัดที่ ๑๖

เรื่องลองใหม่.

เด็กคนหนึ่งอยากจะเล่นว่าว จึงไปตัดไม้มาเหลาเป็นโครง
แต่เด็กคนนั้นไม่เคยเหลาไม้ ไม้ทุก ๆ อันจึงเสียหมด เขาหมด
ความมานะคิดจะไม่ทำอีกต่อไป จึงลงนอนเอามือก่ายหน้าผาก.

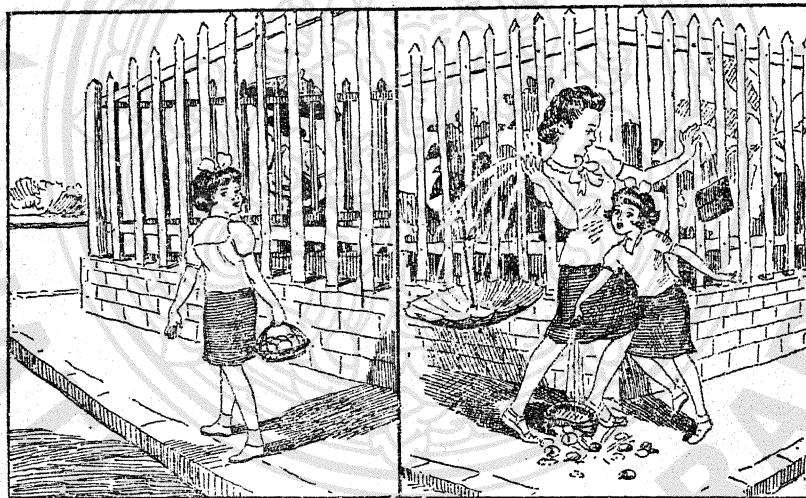
เขานอนอยู่ครู่หนึ่ง ก็แลเห็นแมงมุมตัวหนึ่งไต่ลงมาจาก
หลังคาตามสายใย แต่พอลงมาถึงพื้นจะกลับขึ้นไปอีกก็ขึ้นไม่ได้
ด้วยสายใยขาดเสียแล้ว มันต้องไต่ขึ้นไปทางอื่นแล้วไต่ลงมา
ใหม่ มันทำเช่นนั้นหลายครั้งหลายคราว ในที่สุดมันไต่ขึ้นไปได้
และชักใยจนสำเร็จเป็นรัง.

เด็กคนนั้นเห็นจึงลุกขึ้นและพูดกับตัวเองว่า “เราจะหมดความ
มานะเสี้ง่าย ๆ อย่างไรได้ ต้องเอาอย่างแมงมุม และลองไหม้อีกที่
ครั้งแล้วเขาก็ไปตัดไม้มาเหลาใหม่ คราวนี้เขาทำสำเร็จเป็นตัวว่าวขึ้น
และนำไปซุกที่กลางทุ่งสนุกสนานมาก.

หมายเหตุ ผู้สอนเล่านิทานเรื่องนี้ เมื่อถึงตอน ชักโยจนดำริ้เป็นวัง ผู้สอน
หยุดเล่า ให้นักเรียนต่อนิทานนั้นให้จบตามความคิดของนักเรียนเอง ให้นักเรียนมีอิสระ
ที่จะกล่าวรายละเอียดหรือจบอย่างไรก็ได้

แบบฝึกหัดที่ ๑๗

เรื่องเดินไม่ดูทาง.

ผู้สอนบอกความหมายว่าจะให้นักเรียนเรียงความตามภาพนี้ แล้วถามให้นักเรียน
ตอบเป็นตอน ๆ ไป ทำนองเดียวกับที่ได้ทำไว้แล้วในแบบฝึกหัดที่ ๓ แล้วให้ช่วยกัน
คิดตั้งหัวข้อขึ้น

เด็กคนหนึ่งมารดาใช้ให้ไปซื้อไข่ไก่ที่ตลาด พอเขาซื้อได้ก็

เอาใส่ตะกร้าเดินกลับบ้าน ขณะที่เดินมาตามทาง เขาเหลียวไป
ดูทางซ้าย ทางขวา และทางหลังเสมอ จึงทำให้เขาเดินไม่
ตรงทาง.

สุภาพสตรีผู้หนึ่งเดินสวนทางมา พยายามจะหลีกเลี่ยงคน
ละทาง แต่พอสุภาพสตรีผู้นั้นหลบเข้าทางหนึ่ง ก็ประจวบกับ
เด็กหญิงเซไปทางนั้น ปะทะกันเข้าเต็มแรง ไข่แตกกระจาย
ไข่ขาวไข่แดงไหลนอง เปลือกกองอยู่ที่พื้นดิน.

เมื่อเด็กหญิงคนนั้นกลับไปถึงบ้าน มารดาทราบว่ไข่เสียไป
เป็นกายเป็นกอง ก็ตักสอนเสียหลายที.

แบบฝึกหัดที่ ๑๘

เรื่องเศรษฐีใจดี.

เศรษฐีไปซื้อวัวจากชาวบ้านไว้ตัวหนึ่ง แล้วสั่งให้เจ้าของ
ส่งไปให้ที่บ้าน วันรุ่งขึ้นขณะที่เขากำลังเดินเล่นอยู่ พบเด็กหญิง
วัวเดินสวนทางมา วัวตัวนั้นตกใจ เด็กจะดึงเท้าไว้ก็ไม่ยอม เมื่อ
เห็นเศรษฐีเดินอยู่ใกล้ๆ เด็กไม่รู้จกก็เรียกให้ช่วย และสัญญา
ว่าจะแบ่งรางวัลให้ครึ่งหนึ่ง.

เศรษฐีเข้าช่วยจนวัวมาเกือบถึงบ้าน ก็แยกทางเข้าตรอก
เด็กไปถึงบ้านก่อนเด็ก เขาเรียกคนใช้มาส่งเงินให้ ๒ บาท ส่ง

ให้เอาไปให้แก่เด็ก ตัวเขาออกมาคอยพบเด็กตรงทางที่แยกกัน
ไป เพื่อจะดูว่าเด็กจะซื้อตรงหรือไม่ เมื่อเศรษฐีเห็นเด็กเดินมา
ก็แก้มถามว่า “ได้เงินเท่าไร?” เด็กตอบว่า “ได้สองสิ่ง น
ส่วนแบ่งของท่านสิ่งหนึ่ง” ท่านเศรษฐีประหลาดใจ แต่เมื่อ
ชักไข่ไล่เลียงอย่างไร เด็กก็คงยืนคำอยู่เช่นนั้น.

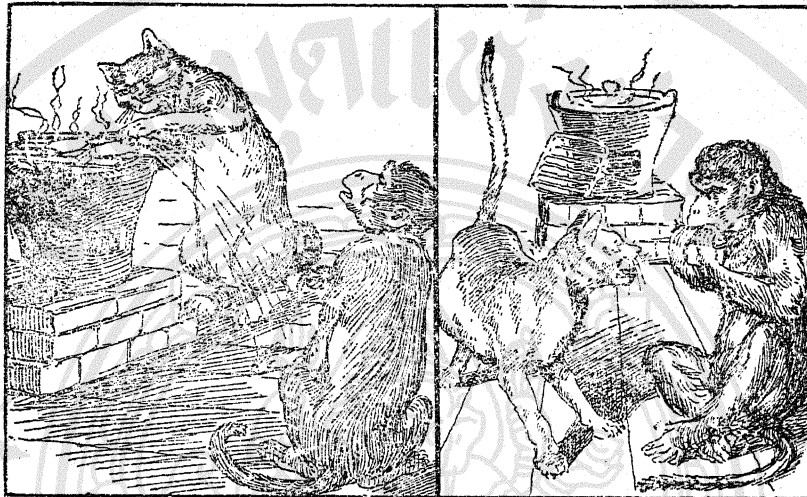
ท่านเศรษฐีคิดว่าคงมีใครทุจริตเป็นแน่ จึงพาเด็กไปบ้าน
เรียกคนใช้มาพร้อมกัน แล้วให้เด็กชี้ตัวคนใช้ที่ให้เงิน เด็ก
ชี้หัวหน้าคนใช้และบอกว่า “คนนั้นแหละที่ให้เงิน ๒ สิ่งแก่ผม”
ท่านเศรษฐีทราบความทุจริตของคนใช้ ก็ไล่คนใช้ออกจาก
หน้าที่ทันที.

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๑)

๕ ย่อเรื่อง

เศรษฐีชื้อวัว ส่งให้เอาไปส่งที่บ้าน วันรุ่งขึ้นเขาพบเด็กจูงวัวมา
วัวตกใจเด็กดิ่งไว้อยู่ เรียกให้เศรษฐีช่วย สัญญาจะแบ่งรางวัลให้
ครึ่งหนึ่ง เศรษฐีช่วยจูงวัว แล้วแยกทางไปบ้าน มอบเงินให้คนใช้ไปให้
เด็ก ๒ บาท เขามาคอยรับเงินส่วนแบ่ง เด็กให้ส่วนแบ่งสิ่งเดียว
เศรษฐีประหลาดใจ พาเด็กไปบ้านให้ชี้ตัวคนใช้ให้เงิน เศรษฐีทราบ
ความทุจริตของคนใช้ ก็ไล่ออกจากหน้าที่.

แบบฝึกหัดที่ ๑๙
เรื่องแมวกับลิง.

ผู้สอนบอกความหมายว่าจะให้นักเรียนเรียงความตามภาพนี้ แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้

- ก ข้อเริ่มเรื่อง แมวกับลิงมาพบปลาย่างบนเตาไฟ
ข ข้อความต่อไป ลิงให้แมวเขี่ยปลาย่าง มันจะคอยเก็บ
เมื่อแมวเขี่ยตก ลิงเก็บได้กินเสียหมด
ค ข้อส่งท้าย ลิงกับแมวเลิกคบค้ากันตั้งแต่นั้นมา

ขยายเรื่อง

นานมาแล้วมีชายผู้หนึ่งเลี้ยงแมวกับลิงไว้ในบ้านอย่างละตัว
แมวกับลิงคุ้นชอบพอกันมาก มันเคยมาเล่นอยู่ด้วยกันเสมอ

วันหนึ่งถึงหลุดจากโซ่ได้ จึงชวนแมวเข้าไปหาอะไรกินในครัว พบปลาข้างอยู่บนเตาไฟ ๒-๓ ตัว.

ถึงให้แมวเป็นผู้เขี่ยปลาตกลงจากเตา และมันจะเป็นผู้เก็บ แมวจึงขึ้นไปเขี่ยปลาตกลงมาทีละตัว ๆ ปลาตกลงมาคราวไร ถึงเก็บกินเสียหมดทุกคราว พอแมวเขี่ยปลาหมดก็ลงมาหมายว่าจะกินปลานั้น แต่ไม่เห็นมีปลาเหลือสักตัวเดียว แมวรู้ว่าเพื่อนของมันโกง ตั้งแต่นั้นมาก็เลิกคบค้ากัน.

แบบฝึกหัดที่ ๒๐

เรื่องฉันส่งสารคุณแม่ของฉัน.

คุณพ่อคุณแม่ของฉันไม่ใช่เป็นคนร่ำรวยนัก ท่านไม่มีเงินพอที่จะจ้างคนใช้สำหรับช่วยเหลือทำงานในบ้าน คุณแม่จึงต้องทำงานทุกอย่าง พอต้นนอนเช้า ท่านก็จะเข้าครัว หุงหาอาหารจัดของหวานถวายบาตรพระ เสร็จแล้วท่านก็จัดอาหารให้พวกเราและคุณพ่อรับประทาน.

เมื่อพวกเราไปโรงเรียนและคุณพ่อไปทำงานแล้ว คุณแม่ยังมีหน้าที่ต้องทำความสะอาดบ้านเรือนและเสื้อผ้าของพวกเรา กับของคุณพ่ออีก ท่านต้องทำการซักฟอกและรีดจนเรียบร้อยสำหรับเราจะได้ใช้ในวันต่อไป.

ในตอนเย็นคุณแม่ก็ต้องยุ่งในเรื่องอาหาร ไม่น้อยกว่าในตอนเช้า พอพวกเรากลับจากโรงเรียน คุณแม่ก็จะไล่ให้ไปพลัด

เสื้อผ้าอาบน้ำแต่งตัวใหม่ พอได้เวลาก็กัดอาหารให้รับประทาน
 ในเวลากลางคืนท่านก็ยังมึนหน้าให้หน่อย ๆ เข้านอน นับตั้งแต่
 เข้าจนตลอดกลางคืน คุณแม่ไม่มีเวลาว่างเลย ท่านต้องทำงาน
 หนักมาก ฉันรู้สึกสงสารท่าน ถ้ามีงานอะไรที่ฉันพอจะทำได้
 ฉันรับช่วยท่านทันที ฉันตั้งใจว่าฉันจะประพฤติตนเป็นคนดี ไม่
 ให้เป็นที่เดือดร้อนแก่คุณแม่ เพราะฉันสงสารคุณแม่ของฉัน.

แบบฝึกหัดที่ ๒๑

เรื่องความเชื่อถือ.

เด็กชายอาจ สติมัน เป็นเด็กดี มีความประพฤติน่ารัก
 นำเอ็นดูทุกประการ บิดามารดาก็รักเขามาก วันหนึ่งเพื่อน
 ของเขาให้บุหรืเขามวนหนึ่ง เขาจึงนำไปอวดมารดา.

มารดาเห็นเขาก্ষเจงสั่งสอนว่า “บุหรืเป็นของไม่ดี ใคร
 สูบแล้วยอมให้โทษแก่ร่างกายหลายอย่าง แม่ขอห้ามไม่ให้เจ้า
 สูบต่อไป แต่แม่จะคอยระวังเจ้าเสมอไปไม่ได้ แม่เชื่อใจว่าเจ้า
 คงจะประพฤติตามคำสั่งสอนของแม่” เด็กชายอาจ สติมัน รับ
 คำมารดา และประพฤติตามคำสอนตลอดมา.

อยู่มาวันหนึ่งเขาไปเล่นกับเพื่อน เพื่อนควักบุหรืออกสูบ
 และส่งบุหรืมาให้เขามวนหนึ่ง เขาบอกว่า “ขอบใจ ฉันสูบไม่
 ได้ เพราะมารดาห้าม” เมื่อเพื่อนของเขาได้ฟังดังนั้น ก็พากัน
 ถ้อยเล่นต่าง ๆ เด็กชายอาจ สติมัน เกือบจะสูบบุหรืนนอยู่แล้ว

แต่เมื่อหวนคิดถึงคำสอนและความเชื่อของมารดาได้ จึงอดใจไว้ไม่สูบ.

ย่อเรื่อง

เพื่อนของเด็กชายอาจให้บุหรี่เขา เขานำไปอวดมารดา มารดาสอนเขาว่าการสูบบุหรี่ไม่ดี ให้โทษแก่ร่างกาย และห้ามไม่ให้เขาสูบบุหรี่หนึ่งเพื่อนให้บุหรี่เขาสูบ เขาไม่ยอมสูบ เพราะนึกถึงคำสอนของมารดาได้.

แบบฝึกหัดที่ ๒๒

เรื่องกว้างกับเสือ.

ผู้สอนบอกความหมายว่า จะให้นักเรียนเรียงความตามภาพนี้ แล้วถามให้นักเรียนตอบเป็นตอนๆ ไป ตามหัวข้อต่อไปนี้

- ก ข้อเริ่มเรื่อง กวางเที่ยวกินหญ้าอยู่ตามป่าละเมาะพบ
หมาป่า กิ่งเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในถ้ำ
- ข ข้อความต่อไป กวางไม่เห็นหมาป่าตามเข้าไป นึกว่าพ้น
อันตราย ก็จะกลับที่อยู่
- ค ข้อส่งท้าย พอกวางออกจากถ้ำ เสือกัดกวางตาย
ขยายเรื่อง

กวางตัวหนึ่งเดินเที่ยวหากินไปตามป่าละเมาะ ขณะที่มีน
กำลังและเต็มใบไม้และหญ้าอ่อนอยู่ เหลือบไปพบหมาป่าตัว
หนึ่งตรงเข้ามาจะกัดกิน กิ่งหนีไป หมาป่าไล่กวาดไปโดยเร็ว
กวางเห็นจวนตัวก็รีบหนีหลบเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในถ้ำแห่งหนึ่ง.

พอซ่อนตัวอยู่ได้ครู่หนึ่ง ไม่เห็นหมาป่าตามเข้าไป กิ่งก็
ว่าตัวรอดจากอันตรายแล้ว จึงออกเดินจะกลับไปที่อยู่.

ทันใดนั้นเสือกโคร่งตัวหนึ่ง ย่องเข้ามาข้างหลังกระโดด
ตะครุบ พอกวางล้มลงก็ขยักจะกัดกิน เมื่อกวางใกล้จะตาย
จึงร้องว่า “ความตายย่อมมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง จะหนีอย่างไร
ก็ไม่พ้น.”

แบบฝึกหัดที่ ๒๓

เรื่องนกมहुหนุมบก.

นานมาแล้วมีค่างตัวหนึ่ง ไปอาศัยอยู่กับฝูงนก มีนก
ตัวหนึ่งเป็นนาย วันหนึ่งนกที่เป็นนายสั่งให้พวกนกและค่างคว

ไปช่วยกันทำรัง ค้างคาวไม่ยอมไป นายนกจึงต่อว่าค้างคาวว่า “เราสั่งให้ไปทำรัง ทำไมจึงไม่ไป?” ค้างคาวเอะหุออกอวดแล้วพูดว่า “เราไม่หุ เราไม่ใช่พวกท่าน เราเป็นพวกหนูต่างหาก” นายนกจึงว่า “ดีแล้ว เมื่อเจ้าเป็นพวกหนู ก็ไปอยู่กับพวกหนูซิ.”

ค้างคาวถูกไล่ก็ไปอาศัยอยู่กับพวกหนู อยู่มาไม่นาน นายหนูสั่งให้พวกหนูช่วยกันทำรัง ค้างคาวไม่ยอมไปทำ นายหนูถามว่า “เราสั่งให้ไปช่วยกันทำรังอยู่ ทำไมจึงไม่ไป?” ค้างคาวกางปีกให้ดู แล้วพูดว่า “เราไม่ปีก เราไม่ใช่พวกท่าน เราเป็นนกต่างหาก” นายหนูจึงพูดว่า “เมื่อเจ้าเป็นนกก็ไปอยู่กับพวกนกซิ.”

ค้างคาวกลับไปหานก กางปีกให้ดู นกไม่เชื่อจึงไล่ไม่ยอมให้อยู่ด้วย ค้างคาวกลับไปหาหนู เอะหุออกอวด บอกว่าเป็นหนู ขออาศัยอยู่ด้วย หนูไม่เชื่อไม่ยอมให้อยู่ด้วย เมื่อความทราบถึงนายนกและหนู รู้ว่าค้างคาวพูดตลปตะเลงหลอกลวง จึงลงโทษขับไล่ออกจากหมู่คณะ ห้ามไม่ให้กิน ไม่ให้อยู่ ไม่ให้นอน เหมือนนกและหนู ให้ห้อยหัวกิน ห้อยหัวอยู่ และห้อยหัวนอน.

ย่อเรื่อง

ค้างคาวไปอยู่กับนก นายนกสั่งให้ช่วยกันทำรัง ค้างคาวไม่ยอมไป เอะหุออกอวด บอกว่ามันเป็นหนู นายนกไล่ให้ไปอยู่กับหนู นายหนูสั่งให้ช่วยกันทำรัง ค้างคาวไม่ยอมทำ อ้างว่ามันเป็นนก เพราะมันมีปีก นายหนูไล่ให้ไปอยู่กับนก ทั้งนกและหนูไม่ยอมให้อยู่ เพราะรู้ถึงความตลปตะเลงของมันและลงโทษให้ห้อยหัวกินห้อยหัวอยู่และห้อยหัวนอน.

แบบฝึกหัดที่ ๒๔

เรื่องหนังสือพิมพ์.

ในสมัยก่อน ถ้ามีเรื่องราวอะไรเกิดขึ้น ก็จะได้รู้ทั่วถึงกัน ต้องกินเวลาเป็นเดือนๆ และเรื่องทรู้นเล่า บางทีก็เป็นเรื่องไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะเป็นเรื่องบอกเล่ากันต่อๆ มา แต่สมัยนี้ ถ้ามีเรื่องราวอะไรเกิดขึ้น เราจะรู้ได้ทันทีและแน่นอน จากวิทยุหรือหนังสือพิมพ์.

ในทันจะกล่าวเฉพาะหนังสือพิมพ์เท่านั้น หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารการเมือง หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับย่อมมีเรื่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน เช่น ข่าวคราว บทความ ความเห็น บันเทิง และแจ้งความ คนใดที่ไม่ได้อ่านหนังสือพิมพ์ ก็เท่ากับเป็นคนหูหนวกตาบอด เพราะจะไม่รู้เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้น เราจึงควรพยายามอ่านหนังสือพิมพ์กันทุกคน.

หนังสือพิมพ์ที่ดีและสมควรจะอ่านนั้น ต้องเป็นหนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวคราวที่เป็นความจริง ถูกต้องแน่นอน เชื่อถือได้ ให้ความเพลิดเพลิน และความรู้แก่เราจริง.

แบบฝึกหัดที่ ๒๕

สนทนาเรื่องเข็มหมุดกับเข็มเย็บผ้า.

เข็มหมุด กับ เข็มเย็บผ้า ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีความเกียจคร้าน ไม่แพ้กัน เกิดวิวาทกันขึ้น.

เข้มหมุด ข้าอยากรู้กันว่า เจ้าน่ะมีความดีอย่างไร? เมื่อเจ้าไม่มีหัวอย่างข้า

เข้มเย็บผ้า หัวของเจ้าจะมีประโยชน์อะไร เมื่อเจ้าไม่มีตา

เข้มหมุด ตาของเจ้าจะมีประโยชน์อะไร? เมื่อมีสิ่งอื่นเข้าไปอุดอยู่เสมอ

เข้มเย็บผ้า แต่ข้าคล่องแคล่ว และทำงานได้มากกว่าเจ้ามากนัก

เข้มหมุด อี! เจ้าอวดดีเกินไปละ เจ้าจะงอตัวไม่ให้หักอย่างข้าได้หรือไม่เล่า?

เข้มเย็บผ้า เฮีย! เจ้าน่ะมันอายตัวคดโก่งที่เดียวละ

เข้มหมุด หยุคนะ เดี่ยวข้าจะทะลวงตาเสียหรือ

เข้มเย็บผ้า ลองดูซิ ถ้าเข้ามาแตะต้องข้าเข้า ข้าไม่ดึงหัวเจ้าทิ้งเสียก็ไม่ได้—นะซี

เด็ก เลิกกัน เจ้าทั้งสองจะมาทะเลาะวิวาทเอาอะไรกัน เห็นหรือไม่ล่ะว่า คำพูดเสียดสีกันเพียงคำเดียวเท่านั้น ทำให้เกิดเป็นเรื่องใหญ่โตถึงปานนี้.

แบบฝึกหัดที่ ๒๖

เรื่องไม่ตรงต่อเวลา.

เด็กชายเร้ง เฟื่องฟู เป็นเด็กมีความประพฤติเรียบร้อย แต่เสียอย่างหนึ่งที่เขาเป็นคนเฉื่อยชาไม่ตรงต่อเวลา วันหนึ่งครูที่โรงเรียนนัดให้นักเรียนไปเที่ยวตากอากาศทางเรือ ในวันรุ่งขึ้น

เวลา ๖ นาฬิกา นักเรียนทุกคนพากันยินดีเป็นอันมากรวมทั้งเด็กชายเร้ง เฟื่องฟู ด้วย.

วันรุ่งขึ้นเวลา ๕ นาฬิกา มารดาเห็นบุตรยังไม่ตื่นก็ไปปลุกให้ลุกขึ้น แต่เด็กชายเร้ง เฟื่องฟู เห็นว่ายังมีเวลาอีกมาก เขานึกในใจว่าหนทางเดินจากบ้านถึงท่าเรือเพียง ๑๕ นาทีเท่านั้น นอนเสียอีกหน่อยก็ยังได้ คิดแล้วก็นอนต่อไป มารดาเห็นบุตรยังไม่ตื่นจนเวลา ๕ นาฬิกาจึงไปปลุกอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้เขาลุกขึ้นทำธุระต่าง ๆ ของเขาอย่างเนือยชาตามเคย มารดาเฝ้าเร้งอยู่ตลอดเวลา กว่าจะแต่งตัวเสร็จเหลือเวลาไม่ถึง ๑๕ นาทีเสียแล้ว เขาก็รีบผลุนผลันออกจากบ้าน เดินบึ่งวิ่งบึ่งตลอดทาง พอถึงท่าเรือ เห็นเรือไฟใช้จักรออกจากท่าไปแล้ว เขาเสียใจมาก เดินคอดกกลับบ้าน.

มารดาจึงสั่งสอนเขาว่า “การที่ไม่ตรงต่อเวลาย่อมเสียประโยชน์เช่นนี้แหละ” ตั้งแต่นั้นมาเด็กชายเร้ง เฟื่องฟู ก็รู้สึกตัว และประพฤติตนเป็นคนตรงต่อเวลาเสมอ.

ข้อเรื่อง

ครูนัดเด็กชายเร้ง เฟื่องฟู และนักเรียนอื่นๆ ไปเที่ยวตากอากาศทางเรือ เวลา ๖ นาฬิกา วันรุ่งขึ้น มารดาเด็กชายเร้งต้องปลุกถึง ๒ ครั้ง เด็กชายเร้ง จึงลุกขึ้นแต่งตัว แต่ไปไม่ทัน มารดาสอนว่าการไม่ตรงต่อเวลา ย่อมเสียประโยชน์ เด็กชายเร้งเชื่อฟังและประพฤติตรงต่อเวลาเสมอ.

แบบฝึกหัดที่ ๒๗

เรื่องธงไตรรงค์.

ธงชาติไทยเราแต่เดิมเป็นรูปช้างอยู่บนผ้าสีแดง ต่อมาเมื่อถึงรัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้ทรงเปลี่ยนเป็นธงไตรรงค์ ดังที่ใช้อยู่ทุกวันนี้.

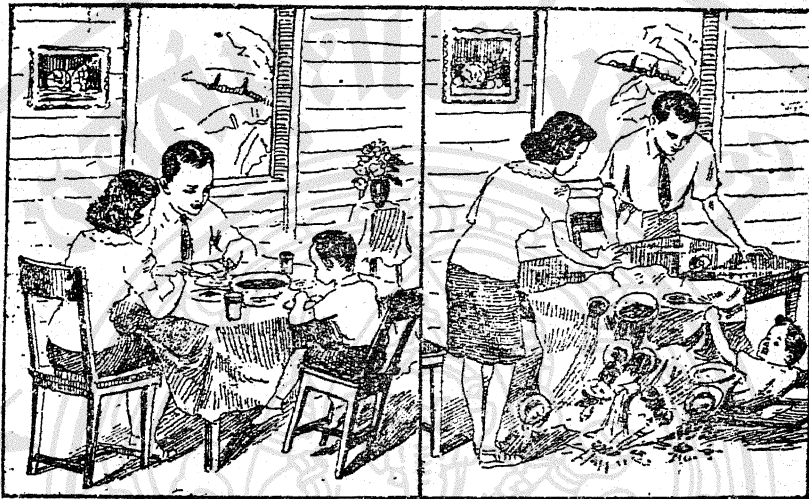
ธงไตรรงค์เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดกว้าง ๒ ส่วน ยาว ๓ ส่วน ด้านกว้างถ้าแบ่งเป็น ๖ ส่วน จะเป็นแถบน้ำเงิน ๒ ส่วน อยู่กลาง เป็นแถบขาวแถบละ ๑ ส่วน อยู่ ๒ ข้างของแถบน้ำเงิน และมีแถบแดงแถบละ ๑ ส่วน อยู่ชั้นนอกของแถบขาวข้างละแถบ.

สีของธงชาติทั้ง ๓ สีนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอธิบายไว้ว่า สีแดงหมายถึงชาติ สีขาวหมายถึงศาสนา และสีน้ำเงินหมายถึงพระมหากษัตริย์ เพราะชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นสิ่งสำคัญของคนไทย.

คนไทยทุกคนจะต้องเคารพธงชาติไทย เพราะธงชาติเป็นเครื่องหมายของความเป็นอิสระ และความเป็นชาติของเรา การเคารพธงชาตินั้น นอกจากวิธียืนตรงและคำนับดังที่นักเรียนกระทำอยู่ทุกวันแล้ว จะต้องปฏิบัติต่อธงชาติด้วยความเคารพ เช่น ไม่นำผืนธงไปปูพรม เช็ดพื้นหรือเหยียบย่ำ เป็นอันขาด

แบบฝึกหัดที่ ๒๘

เรื่องหนึ่งไม่เรียบร้อย.

ผู้สอนบอกความหมายว่าจะให้นักเรียนเรียงความตามภาพนี้ แล้วตั้งหัวข้อให้ดังต่อไปนี้

ก ข้อเริ่มเรื่อง เด็กคนหนึ่งชอบนั่งโยกเก้าอี้เอนไปข้างหลัง
ข ข้อความต่อไป วันหนึ่งเด็กคนนั้นกำลังนั่งกินข้าวอยู่กับบิดา มารดา เขานั่งเก้าอี้เอนไปข้างหลัง เก้าอี้ล้มลง เขาจึงล้มไปตะคึดมือไปด้วย ถ้วย ชามแตกเกือบหมด

ค ข้อส่งท้าย บิดามารดาสอนเขา ตั้งแต่นั้นมาเขาไม่ได้ ฝ่าฝืนคำสั่งสอนของบิดามารดาอีกเลย

(สอนตามวิธีสอนในหมายเหตุแบบฝึกหัดที่ ๓)

๕
ขยายเรื่อง

เด็กเล็กๆ บุตรท่านผู้ดีในครอบครัวหนึ่ง ชอบนั่งโยกเก้าอี้ เอนไปข้างหลังและโน้มมาข้างหน้าเสมอ บิดามารดาเคยตักเตือนไม่ให้เขานั่งเก้าอี้เช่นนั้น แต่เขาไม่เชื่อฟัง.

วันหนึ่ง ขณะที่เขานั่งรับประทานอาหารอยู่กับบิดามารดาที่โต๊ะอาหาร เขานั่งเก้าอี้เอนไปข้างหลังอีก เกราะห้อยเก้าอี้ล้ม หายไปข้างหลัง เขาตกใจ จึงคว้าเก้าอี้ไว้แน่น เก้าอี้ล้มลงติดมือไปด้วย เลยล้มหายลงไปกับพื้น เก้าอี้ล้มอยู่บนตัว ถ้วยชามแตกเสียหายเกือบหมด อาหารก็ต้องหาใหม่.

บิดาโกรธเขามาก คิดจะเฆี่ยนซ้ำ แต่เห็นว่าเขาเจ็บพอแล้ว จึงเป็นแต่สั่งสอน ตั้งแต่นั้นมาเด็กคนนั้นไม่ได้ประพฤติดังนั้น คำสอนของบิดามารดาอีกเลย.

๕
แบบฝึกหัดที่ ๒๙

๕
เรื่องว่าว.

ผู้สอนบอกความหมายว่า
หัวข้อให้ดังต่อไปนี้

จะให้นักเรียนเรียงความตามเรื่องข้างบนนี้ แล้วตั้ง

๑. ว่าวคืออะไร?

คือเครื่องเล่นชนิดหนึ่งที่ชาวเราเล่นกันมาแต่ครั้งโบราณ

๒. ชนิด

มีหลายชนิด เช่นว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า ว่าวตุ้ยตุ้ย ว่าวอีลุ้ม และว่าวภาพ

๓. วิธีทำ

ใช้ไม้ไผ่สีสุก หรือไม้อื่นๆ ที่เหนียว

คล้ายไม้ชนิดนี้ทำโครง แล้วปิดด้วย

กระดาษ

๔. ฤดูเล่น

ปีหนึ่งเล่นได้ราว ๒ เดือน คือ เดือน
มกราคม และเมษายน

๕. ประโยชน์หรือโทษ

ประโยชน์เป็นเครื่องหย่อนใจ ทำให้ผู้
เล่นตัดสินใจได้ว่องไว ออกกำลังกาย
และฝึกหัดสายตา แต่ถ้าเล่นกรำแดด
มากเกินไป จนทำให้เจ็บไข้ หรือเล่น
กีดขวางทางจราจร และเล่นให้เสียหาย
แก่สายโทรเลข โทรศัพท์ สายไฟฟ้า
 ฯลฯ ก็นับว่าเป็นโทษ

ขยายเรื่อง

ว่าเป็นเครื่องเล่นชนิดหนึ่ง ที่ชาวเราได้เล่นกันมาตั้งแต่
ครั้งโบราณ ประเทศอื่น ๆ มีเล่นกันบ้างแต่ไม่มากนัก.

ว่ามีหลายชนิด เช่นว่าจุฬา ว่าวปักเป้า ว่าวตุ้ยตุ้ย ว่าว
อู๋ลุ่ม และว่าวภาพ ว่าวจุฬามีรูปเป็น ๕ มุม คล้ายบินปักผม
ว่าวตุ้ยตุ้ยคล้ายคลึงกับว่าวจุฬา ว่าวอู๋ลุ่มและว่าวปักเป้า มีรูป
เป็น ๔ มุมคล้ายกัน.

ถ้าเราอยากจะเล่นว่าว ต้องไปหาไม้มาทำโครง โดยมาก
เขาใช้ไม้ไผ่สีสุก แต่ถ้าจะใช้ไม้อื่น ๆ ที่เหนียวคล้ายไม้ชนิดนี้
ก็ได้ เมื่อทำโครงแล้วปิดด้วยกระดาษ.

ปีหนึ่งเล่นว่าวได้ราว ๒ เดือน คือ เดือนมกราคม และ

เมษายน การเล่นว้าวเป็นเครื่องหย่อนใจอย่างดี นอกจากนั้นยังมีประโยชน์ทำให้ผู้เล่นตัดสินใจว่องไว ออกกำลังกาย และฝึกหัดสายตาให้แม่นยำ แต่ถ้าเล่นกรำแดดมากเกินไป จนเกิดเจ็บไข้ หรือเล่นกีดขวางทางจราจร เล่นให้เสียหายแก่สายโทรเลข โทรศัพท์ สายไฟฟ้า และสิ่งก่อสร้างอื่นๆ ก็นับว่าเป็นโทษ.

แบบฝึกหัดที่ ๓๐

เรื่องท้าวสุรนารี.

เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ ในแผ่นดินสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ เจ้านุวงศ์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์ เป็นกบฏยกกองทัพเข้ายึดเมืองนครราชสีมา เจ้าเมืองนครราชสีมาไม่อยู่ พวกกบฏเข้ายึดเมืองได้ และกวาดต้อนชาวเมืองไป ในพวกไทยที่ถูกกวาดต้อนไปนี้ มีคุณหญิงโม ภรรยาพระยาปลัดเมือง ร่วมไปด้วย คุณหญิงโม ออกอุบายนัดแนะ ให้พวกไทยที่ถูกควบคุมต่อสู้กับพวกกบฏที่เป็นผู้คุม พวกผู้คุมสู้ไม่ได้ต้องหลบหนีไป พวกชาวเมืองนครราชสีมาจึงรอดกลับมาได้ พวกกบฏส่งกองทหารตามมาจับกุมอีก แต่พวกชาวเมืองรวมกำลังกันได้มากแล้ว จึงเข้าต่อสู้กับพวกกบฏ กองทัพชาวเมืองชนะ กองทหารกบฏต้องแตกหนีไป.

สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทราบถึงความกล้าหาญของคุณหญิงโม จึงโปรดให้ตั้งเป็นท้าวสุรนารี เพื่อเป็นเกียรติยศในการที่ได้ช่วยเหลือบ้านเมืองให้พ้นจากพวกกบฏ.

วอช ๒

ถนน รามคำแหง

1 → บ้านเลขที่ ๕๐ ถนนรอมเมือง

ซอย ๒

อำเภอปทุมวัน พระนคร

2 → วันที่ ๑๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๑

3 → คำนี้ ดุจดุรประจักษ์ประภมมีที่ ๒

4 → ผมไม่สบาย ไปให้นมอวดวค
นมอ่อนกว่าเป็นให้จับสัน ผมจึง
ต้องขอลาหยุดรักษาตัว ๓ วัน

5 → ขอแสดงความนับถือ

6 → อ.จ. สวัสดิ์ วรฤกษ์

พระนคร

๕๐

นายสวัสดิ์ เรืองดิษฐ์

ดุจดุรประจักษ์ประภมมีที่ ๒

โรงเรียนนันทน์ศึกษา

อำเภอฉะเชิงเทรา

จังหวัดฉะเชิงเทรา

หมวด ๒ จดหมาย

บทที่ ๑

จดหมายแบบต่างๆ

นักเรียนได้เรียนจดหมาย รูปร่างของจดหมาย วิธีตั้งจดหมาย ตั้ง
เงินหนาณัติ ตั้งเงินทางเช็คไปรษณีย์ ตั้งซองทางพัสดุไปรษณีย์ และ
เขียนจดหมายง่าย ๆ ได้บ้างแล้ว ต่อไปนี้จะเรียนจดหมายแบบต่างๆ
ตามที่เรียนมาแล้ว แต่มีความยากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(๑) จดหมายถึงครู

บ้านเลขที่ ๑๐๐ จุฬาลงกรณ์ ซอย ๒

พระนคร

๔ มกราคม ๒๕๕๔

คำนำ คุณครูประจำชั้นประถมปีที่ ๔

ด้วยมารดาของผมป่วยเป็นไทฟอยด์มีอาการ
หนักมาก บิดาไม่อยู่ไปธุระต่างจังหวัดกว่าจะกลับ
ก็คงจะเป็นเวลาอีก ๑ หรือ ๒ สัปดาห์ ทางบ้านของ
ผมไม่มีใครที่จะดูแลมารดาของผมแทนผมได้ ฉะนั้น

ผมจึงจำเป็นต้องขอลาหยุดการเรียนสัก ๗ วัน นับแต่
วันที่ ๔ มกราคม ถึงวันที่ ๑๐ มกราคม ศกนี้ แต่

ถ้ามารดาผมค่อยๆ เลื่อน หรือบิดากลับเร็วกว่า

กำหนด ผมจะมาเรียนก่อนถึงกำหนดวันลาของ

ผม.

ขอแสดงความนับถือ

ด.ช. เชาวัน ไชยสิทธิ์

คำอธิบาย คำว่า ข้อความของจดหมายได้แก่ตอนที่ว่า “ด้วย
มารดาของผมป่วยเป็นไทฟอยด์มีอาการหนักมาก จนถึง ผมจะมาเรียน
ก่อนถึงกำหนดวันลาของผม” ข้อความที่ขีดเส้นใต้ไว้ เป็นข้อความ
ที่ยากจนกว่าที่เคยเรียนมาแล้ว ทำให้จึงต้องเขียนข้อความเหล่านั้นลง ทงน
เพื่อให้เหตุผลและผลเกี่ยวเนื่องกัน เพราะมารดาป่วยหนัก นักเรียนจึงต้อง
ลาหยุดโรงเรียน เพราะบิดาไปอยู่ต่างจังหวัด นักเรียนจึงต้องดูแล
มารดาแทน เพราะบิดากำหนดกลับอีก ๓-๒ สัปดาห์ นักเรียนจึงต้อง
ลาหยุด ๗ วัน และ เพราะว่าถ้ามารดาค่อยๆ เลื่อน หรือบิดากลับเร็วกว่า
กำหนด นักเรียนก็จะมาเรียนก่อนถึงกำหนด เหล่านั้นเป็นเหตุผลต่อ
เนื่องกัน ถ้าผู้เขียนจดหมายไม่รู้วิธีเขียนให้ชัดเจนหรือมีเหตุผลดังกล่าว
แล้ว แทนที่จะได้รับความสำเร็จในจดหมายฉบับเดียว จะต้องเสียเวลา
โต้ตอบกัน เป็น ๒-๓ ฉบับ เป็นต้น

(๒) จดหมายถึงเพื่อน

โรงเรียนเทศบาล ๓๕ ตำบลหอวัง

พระนคร

๑ มีนาคม ๒๔๙๔

สวัสดี เพื่อนรัก

การสอบไล่ประจำปีสำหรับชั้นประถมปีที่ ๔ กำหนดในวันที่ ๒๑, ๒๒, ๒๓ เดือนนี้ ฉันรู้สึกว่ามันอ่อนวิชาภาษาไทยอยู่มาก อยากจะขอยืมหนังสือเกี่ยวกับวิชาภาษาไทยของเธอ คือหนังสือแต่งความ แต่งจดหมายและไวยากรณ์เป็นต้นดูสัก ๒-๓ วัน ฉันเชื่อว่าคงจะเป็นประโยชน์แก่นักมาก ถ้าเธอไม่รังเกียจโปรดมอบไปกับผู้อ่านหนังสือนี้ ฉันขอขอบใจเธอมาล่วงหน้า.

ด้วยความรักและคิดถึง

สนิท มิตรพุดง

คำอธิบาย วัน เดือน ปี ถ้าจะใช้อย่างเต็ม ควรใช้ว่า ๑ มีนาคม ๒๔๙๔ ถ้าจะใช้อย่างย่อก็ใช้ ๑ มี.ค. ๙๔ แต่ไม่ควรใช้ ๑/๓/๙๔ คำสุดท้ายจะใช้ ด้วยความรัก หรือด้วยความคิดถึง ก็ได้ แต่ไม่ควรใช้ โดยความรัก

(๓) จดหมายถึงบิดามารดา

โรงเรียนอินทรีศึกษา

ถนนพญาไท พระนคร

๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ท่านบิดา คุณพ่อ ท่านแม่

การสอบไล่ประจำปีการศึกษานี้ใกล้จะถึงกำหนด
อยู่แล้ว ผมมีความยินดีที่จะเรียนให้คุณพ่อทราบว่า
ผมคงจะสอบไล่ได้แน่ เพราะการเรียนของผมได้
คะแนนดีเสมอมา และถ้าผมสอบไล่ได้ ผมหวังว่า
คุณพ่อคงจะให้ผมได้เรียนในชั้นมัธยมต่อไป ผม
ขอรับรองว่า ผมจะตั้งใจเรียนให้ดีที่สุด โดยไม่ให้
เสียเวลา หรือเสียเงินทองไปเปล่าๆ

ถ้าคุณพ่อไม่ขัดข้อง โปรดตอบให้ผมทราบด้วย
ผมจะได้เตรียมตัวเพื่อการเรียนต่อไป.

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

ด.ช. วัฒน์ พานิชเจริญ

(๔) จดหมายถึงญาติ

บ้านพักระรพากรจังหวัด

จังหวัดนครปฐม

๒๐ มิถุนายน ๒๔๙๔

คำนำ คุณพี่ ที่นับถือ

นับเป็นเวลาเดือนกว่าแล้ว ที่คุณพี่จากน้องมา
เรียนที่กรุงเทพ ฯ น้องคิดถึงคุณพี่มาก เพราะขาด
เพื่อนเล่นและขาดผู้คอยตักเตือนสั่งสอนไปคนหนึ่ง

คุณพี่ชอบโรงเรียนประจำที่มาอยู่ใหม่นี่ไหม มี
เพื่อนหลายคนหรือยัง มีการเล่นอะไรบ้าง มีระเบียบ
อย่างไร โปรดเล่าให้น้องฟังบ้าง เพราะน้องอยากรู้
เรื่องโรงเรียนประจำของนักเรียนชายอย่างคุณพี่บ้าง

น้องจะพยายามเรียนให้สอบได้ได้ชั้นประถมปีที่
๔ ในปีการศึกษาหน้า และจะขออนุญาตคุณพ่อมา
เป็นนักเรียนประจำในโรงเรียนสตรีที่กรุงเทพ ฯ บ้าง.

ด้วยความนับถือ

ด.ญ. วนิดา

หมายเหตุ จำไว้ว่า การเขียนข้อความหมดตอนหนึ่ง ๆ ขนตอน
ใหม่ต้องย่อหน้า เช่น ข้อความในจดหมายนี้แบ่งได้เป็น ๓ ตอน ตอนแรก
กล่าวถึงการที่พี่ของเขาจากไปเรียนที่กรุงเทพ ฯ ตอนกลาง กล่าวถึง
เรื่องโรงเรียนประจำว่า มีระเบียบ และการเดินอย่างไรบ้าง ตอน
หลัง กล่าวถึงตัวของเขาที่จะมาเป็นนักเรียนประจำบ้าง ดังนี้

(๕) จดหมายกิจธุระ

โรงเรียนคาราวีทยาลัย

จ.ว. เชียงใหม่

๕ มกราคม ๒๔๙๔

เรียน ท่านผู้จัดการไทยวัฒนาพานิช

ข้าพเจ้าอยากได้เฉลยเลขคณิตชั้นมัธยมปีที่ ๑-๒-๓ ของพระยาวิฑิตดรณกุลกับนายโชค สุคันธวิชอย่างละเล่ม ไม่ทราบว่าทางสำนักงานของท่านจะมีหรือไม่ จึงมิได้ส่งเงินมาล่วงหน้า ถ้าหากมีหนังสือดังกล่าวนี้ ขอได้กรุณาจัดส่งให้ข้าพเจ้าอย่างละเล่มโดยทาง พ.ก.ง. หรือจะให้ข้าพเจ้าส่งเงินก่อน ก็ขอให้แจ้งราคาไปให้ทราบด้วย

อนึ่ง ถ้าทางสำนักงานมีหนังสือคู่มือหรือขอเฉลยหนังสืออื่นใดอีกบ้าง ขอได้กรุณาแจ้งไปให้ทราบด้วย จะขอบคุณเป็นอันมาก.

ขอแสดงความนับถือ

อัมพร อุดมใหม่

คำอธิบาย จดหมายกิจธุระต้องพูดให้สั้น ได้ความชัดเจน
 คำแทนชื่อของผู้เป็นเจ้าของจดหมายใช้ว่า ข้าพเจ้า คำแทนชื่อของผู้รับ
 จดหมายใช้ว่า ท่าน เป็นคำกลางๆ ใช้ได้ทั่วไป

อัตราไปรษณียากร

จดหมาย

หนัก ๒๐ ก. แรก ๒๕ สต.

หนัก ๒๐ ก. หด้ง หรือเศษ ๒๕ "

ดงทะเบียน ๑๐๐ "

ทางอากาศ เพิ่มอีกเท่าตัว

ไปรษณียบัตร

ทางธรรมดา ๑๐ สต.

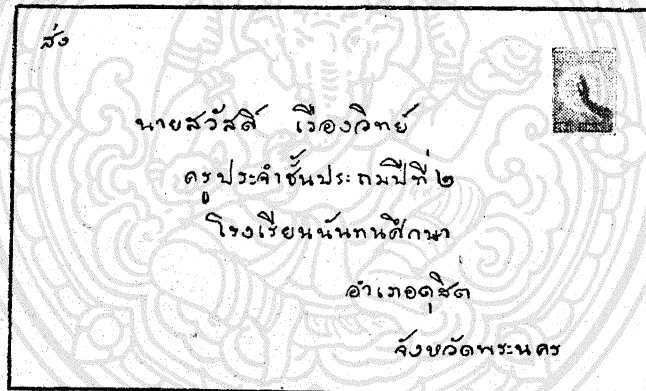
ต่างประเทศ ๒๕ "

พัสดุไปรษณีย์

ทุก ๕๐๐ ก. หรือเศษ ๑๕๐ "

ของตีพิมพ์

ทุก ๕๐ ก. หรือเศษ ๕๐ "

แบบฝึกหัด

— ๑ —

เด็กชายมั่ง ขยันงาน เป็นนักเรียนโรงเรียนโพธิ์ตัด ถนน
รองเมือง ซอย ๓ พระนคร เขียนจดหมายถึงบิดาชื่อ นายมี
ขยันงาน อยู่บ้านเลขที่ ๒๕ ตำบลหัวรอ อำเภอกรุงเก่า จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๔๙๔

ความว่า ในระหว่างหยุดเรียนประจำภาคปลายนี้ เด็กชาย
เชียว วิชามัน เพื่อนนักเรียนคนหนึ่งซึ่งชอบพอกันมาก ชวน
ให้ไปพักที่บ้านของเขา ตำบลบางปลาสร้อย จังหวัดชลบุรี
บ้านของเขายู่ใกล้ทะเล อากาศทะเลคงจะเป็นประโยชน์แก่
เด็กชายมั่ง ขยันงาน มาก จึงขออนุญาตบิดาไปพักกับเพื่อน
ดังกล่าววันสัก ๒-๓ วัน เมื่อกลับแล้วจะรีบขึ้นมาพบบิดามารดา
ทันที

สมมติให้นักเรียนเป็น เด็กชายมั่ง ขยันงาน เขียน
จดหมายถึงบิดาตามใจความข้างบนนี้ ส่งทางไปรษณีย์

— ๒ —

เด็กชายวัฒน์ พานิชเจริญ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียน
ราษฎร์เซนต์คาเบรียล พระนคร เขียนจดหมายถึงครูประจำ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ความว่า ตามที่ขอลาหยุดโรงเรียนเพื่อช่วย

มารดาดูแลทางบ้านมาแล้วเป็นเวลา ๕ วัน นับตั้งแต่วันที่.....
ถึง วันที่.....เดือน.....ศกน เนื่องจากบิดาไปธุระที่เชียงใหม่
นั้น บัดนี้บิดายังไม่กลับ จึงจำเป็นต้องขอลาต่ออีก ๓ วัน นับ
แต่วันที่.....ถึงวันที่.....เดือน.....ศกน

สมมติให้นักเรียนเป็น เด็กชายวัฒน์ พานิชเจริญ เขียน
จดหมายถึงครูตามใจความข้างบนนี้ ลงตำบลบ้านเลขที่ ๒๕
ตำบลสะพานขาว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เดือน ปี เอาเอง
แต่ต้องระวังให้สมกับเหตุผลข้างต้น

— ๓ —

เด็กหญิงมาลี งามพันธุ์ นักเรียนโรงเรียนเทพสตรีวิทยาลัย
จังหวัดลพบุรี เขียนจดหมายถึงเพื่อนชื่อ กัลยา งามพิศ ซึ่ง
ป่วยไปรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอานันทมหิดล จังหวัดลพบุรี
ความว่า เขาเพิ่งได้ทราบจาก ราชี เมื่อตอนเช้าวันนี้เองว่า
กัลยา งามพิศ ป่วย จนถึงกับต้องไปนอนโรงพยาบาล ในวัน
แรกๆ ที่กัลยา หายหน้าไปจากโรงเรียน เขาคิดว่า คงมีธุระ
อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องลาหยุดโรงเรียน เมื่อได้ทราบ
ความจริงเช่นนั้น จึงเขียนจดหมายมาถามข่าวคราว และขอ
อวยพรให้หายวันหายคืน

สมมติให้นักเรียนเป็น เด็กหญิงมาลี งามพันธุ์ เขียน
จดหมายตามใจความข้างต้นนี้ ลงวัน เดือน ปี เอาเอง

— ๔ —

นายพจน์ สุภาภักดิ์ เสมียนแผนกศึกษาธิการ จังหวัดบุรีรัมย์
เห็นแจ้งความในหนังสือวิทยาสารว่า สำนักงานพิมพ์ไทยวัฒนา-
พานิช ๕๔๕ ถนนมิตรจิต พระนคร พิมพ์หนังสือประวัติ
วรรณคดีไทยขึ้นจำหน่ายราคาเล่มละ ๕๐ บาท จึงส่งเงินโดยทาง
เช็คไปรษณีย์ ขอซื้อหนังสือดังกล่าวนี้เล่มหนึ่ง

สมมติให้นักเรียนเป็น นายพจน์ สุภาภักดิ์ เขียนจดหมาย
ตามความประสงค์ดังกล่าวแล้วนั้น ลงวัน เดือน ปี เอาเอง

บทที่ ๒
ส่งพัสดุลงทะเลเบียน

นักเรียนได้เรียนมาแล้วว่า ถ้าจะส่งสิ่งของจำนวนน้อย ขนาดไม่ใหญ่โตและน้ำหนักไม่มากนัก ควรส่งทางพัสดุไปรษณีย์ และรู้ถึงเรื่อง ชนิดของพัสดุที่จะส่ง ลักษณะของหีบห่อ การจำหน่ายหีบห่อ และการส่งสิ่งของอย่างไรที่เป็นสิ่งของต้องห้ามมาแล้ว ในบทนี้จะได้กล่าวถึงการส่งพัสดुरับประกันการสูญหาย เรียกว่า พักดูลงทะเลเบียน นักเรียนจะได้ทราบระเบียบการส่ง ดังต่อไปนี้:—

ผู้ส่ง

สวัสดี ครับ

พนักงาน ป.ณ.

สวัสดี ครับ มีธุระอะไรหรือครับ

ผู้ส่ง

ผมอยากจะส่งของทางพัสดุไปรษณีย์สักห่อหนึ่งครับ

พนักงาน ป.ณ.

ไหนส่งห่อพัสดุให้ผมดูหน่อย

ผู้ส่ง

นี่ครับ

พนักงาน ป.ณ.

คุณจะส่งไปที่ไหน

ผู้ส่ง

ผมจะส่งไปจังหวัดบุรีรัมย์ครับ ส่งได้ไหมครับ

พนักงาน ป.ณ.

ผมชั่งดูก่อน หนัก ๒๕๐๐ กรัม ส่งได้ครับ

ผู้ส่ง

ผมจะต้องเสียค่าส่งเท่าไร

พนักงาน ป.ณ.

คุณจะต้องเสียค่าส่งตามน้ำหนัก ๕๐๐ กรัม หรือเศษของ ๕๐๐ กรัมต่อ ๑.๕๐ บาท พักดูล่อน ต้องเสียค่าส่ง ๕.๐๐ บาทถ้วนครับ

ผู้ส่ง ถ้าพัสดุห่อนเป็นอันตราয়สูญหาย ทางกรใช้ค่าเสียหายให้ใหม่ครับ

พนักงาน ป.ณ. ใช้ให้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ ถ้าเป็นพัสดุธรรมดา ไม่ได้ลงทะเลเบียน ชนิดน้ำหนักไม่เกิน ๕ กิโลกรัม ใช้ให้ในอัตรา ๑.๐๐ บาท ต่อน้ำหนัก ๕๐๐ กรัม ชนิดน้ำหนักเกิน ๕ กิโลกรัม ใช้ให้ไม่เกิน ๑๐.๐๐ บาท ใน ๕ กิโลกรัมแรก และเพิ่มให้ ๕๐ สตางค์ทุกๆ ๕๐๐ กรัมหลัง แต่รวมกันไม่เกิน ๑๕ บาท ถ้าเป็นพัสดุลงทะเลเบียน ใช้ให้หีบห่อละไม่เกิน ๒๐ บาท

ผู้ส่ง ขอขอบคุณครับ ผมควรจะต้องอย่างไรดี

พนักงาน ป.ณ. ควรส่งลงทะเลเบียน ครับ

ผู้ส่ง ผมจะต้องเสียค่าส่งเท่าไร ครับ

พนักงาน ป.ณ. คุณจะต้องเสียค่าลงทะเลเบียนเพิ่มขึ้นอีก ๑ บาท จากอัตราธรรมดา

ผู้ส่ง ดีครับ ผมขอส่งอย่างลงทะเลเบียนเถอะครับ

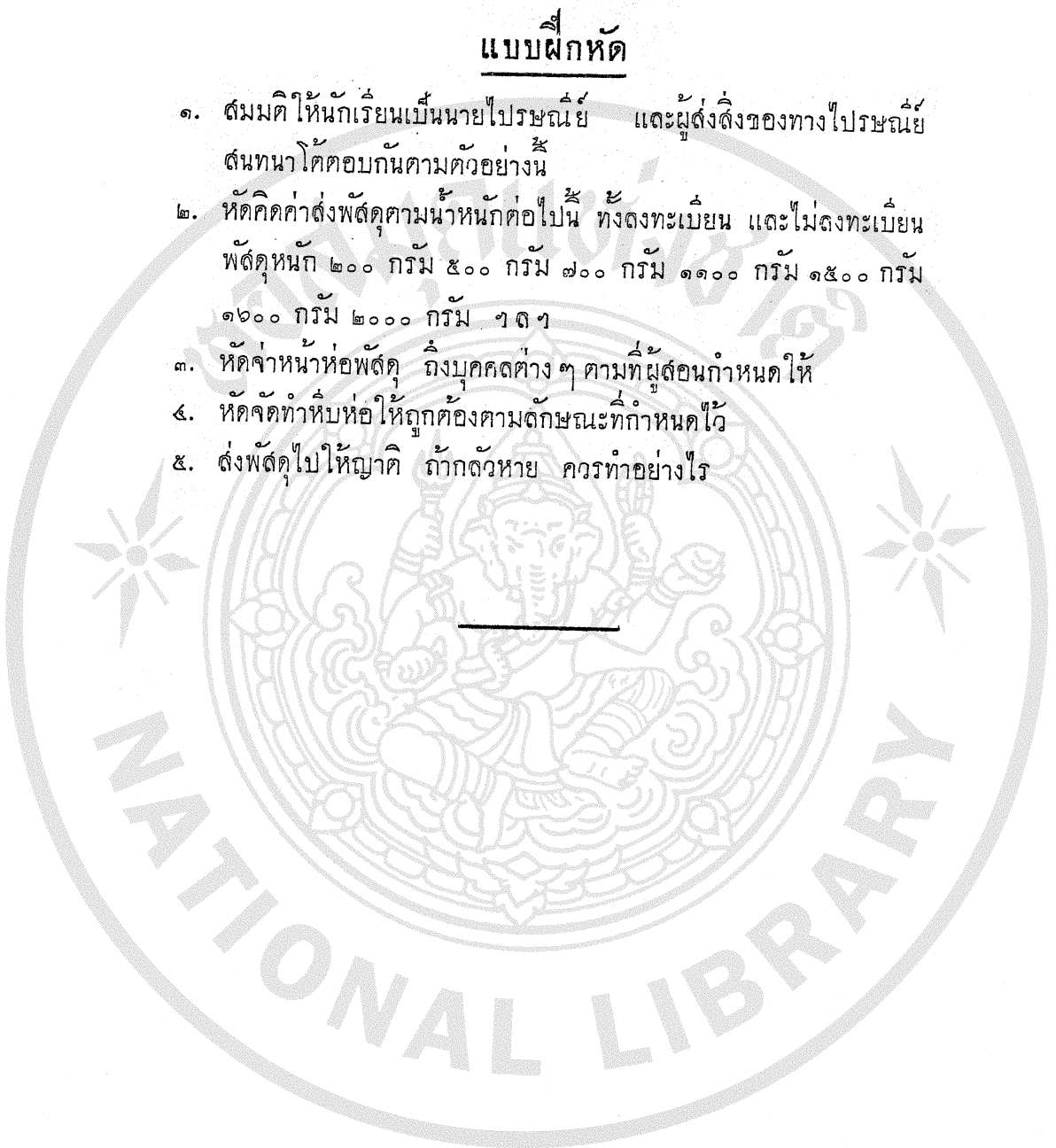
พนักงาน ป.ณ. คุณจะต้องเสียค่าส่งรวมทั้งสิ้น ๑๐ บาท

ผู้ส่ง นี่ครับเงิน ๑๐ บาท ผมมาเดะครับ

พนักงาน ป.ณ. ครับ ขอบใจ นี่ไปเสิร์ฟรับเงิน

แบบฝึกหัด

๑. ตมมติให้นักเรียนเป็นนายไปรษณีย์ และผู้ส่งถึงของทางไปรษณีย์
ค้นหาได้ตอบกันตามตัวอย่างนี้
๒. หัดคิดค่าส่งพัสดุตามน้ำหนักต่อไปนี้ ทั้งลงทะเบียน และไม่ลงทะเบียน
พัสดุหนัก ๒๐๐ กรัม ๕๐๐ กรัม ๗๐๐ กรัม ๑๑๐๐ กรัม ๑๕๐๐ กรัม
๑๖๐๐ กรัม ๒๐๐๐ กรัม ฯลฯ
๓. หัดจำหน่ายพัสดุ ถึงบุคคลต่าง ๆ ตามที่ผู้สอนกำหนดให้
๔. หัดจัดทำหีบห่อให้ถูกต้องตามลักษณะที่กำหนดไว้
๕. ส่งพัสดุไปให้ญาติ ถ้ากลัวเสียหาย ควรทำอย่างไร

บทที่ ๓

จดหมายโต้ตอบ

ในบทก่อนนักเรียนได้เรียนรู้เขียนจดหมายถึงบุคคลต่าง ๆ เช่น เขียนถึงครู ถึงบิดามารดา ถึงเพื่อนฝูง และถึงห้างร้าน ติดต่อกับ กิจธุระมาแล้ว แต่เป็นแบบจดหมาย ซึ่งผู้ส่งแจ้งความประสงค์ไป แต่ฝ่ายเดียว ในบทนี้จะได้กล่าวถึงจดหมายที่ผู้รับ จะต้องตอบชี้แจง ความประสงค์ หรือกิจธุระให้ผู้ส่งทราบ เรียกว่า จดหมายโต้ตอบ

หลักสำคัญในการเขียนจดหมายโต้ตอบ คือ :-

- (๑) เมื่อได้รับจดหมายจะต้องตอบในทันที อย่าให้ผู้ติดต่อ ต้องคอย
- (๒) จดหมายตอบจะต้องอ้างเลขที่ หรือวันที่ ของจดหมายเดิม ก่อนเสมอ
- (๓) ต้องเท่าความของจดหมายเดิม โดยย่อก่อน
- (๔) ต้องตอบเท่าที่เขาแจ้งความประสงค์มาพร้อมด้วยเหตุผล

ตัวอย่างจดหมายโต้ตอบ

บ้านเลขที่ ๘ ตำบลหัวรอ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔

สวัสดีครับ ลูกรัก

พ่อได้ส่งเงินมาในนามของลูก โดยทางธนาคาร
เลขที่ ๕ เป็นเงิน ๕๐ บาทถ้วน เงินจำนวนนี้พ่อต้อง

การให้ลูกได้ซื้อเครื่องแต่งตัว และเครื่องเล่น
การจ่ายเงินขอให้ระวังใช้แต่ในสิ่งที่จำเป็น เพราะ
เงินทองเป็นของหายาก เมื่อลูกได้รับเงินจำนวน
แล้ว ตอบให้พอทราบด้วย

รักและคิดถึง

สมพงศ์ สืบพันธุ์

จดหมายตอบ

โรงเรียนสัตบุตรบำรุง

ถนนรองเมือง พระนคร

๒๓ พฤษภาคม ๒๔๙๔

คำนับ คุณพ่อ ที่นับถือ

หนังสือลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ศกนี้ ส่งเงิน
๔๐ บาทโดยทางธนาคารเลขที่ ๕ นั้น ลูกได้รับแล้ว
พร้อมด้วยความขอบคุณ

เงินจำนวนนี้ ลูกได้ใช้ไปแต่ในสิ่งจำเป็นทั้งนั้น
เช่นซอกกางเกง ๑ ตัว ๑๐ บาท เสื้อใน ๑ ตัว ๘.๕๐ บาท
เสื้อกล้าม ๑ ตัว ๕.๕๐ บาท กับซอหนังสือเพิ่มเติม
๑ เล่ม สมุด ๖ เล่ม เป็นเงิน ๕.๕๐ บาท คงเหลือเงิน

๕๗

๑๐.๕๐ บาท เงินที่เหลือจะได้เอาไว้ซื้ออาหารกิน
กลางวันเฉพาะบางวัน ลูกจึงเรียนมาให้คุณพ่อทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

สมศักดิ์ สืบพันธุ์

แบบฝึกหัด

—๑—

ที่ ๓๓๔/๒๔๕๔

แผนกศึกษาธิการอำเภอเมือง

จังหวัดฉะเชิงเทรา

๓ พฤศจิกายน ๒๔๕๔

เรื่อง ขอซื้อปฏิทินคั่น วัน เดือน ปี

เรียน ผู้จัดการโรงพิมพ์คุรุสภา

ด้วยทางราชการแผนกศึกษาธิการอำเภอเมือง-

ฉะเชิงเทรา ต้องการซื้อปฏิทิน ๑ เล่ม จึงส่งเงิน

๕.๐๐ บาท โดยทางเช็คไปรษณีย์ เลขที่ ๐๗๐๗๔

พร้อมหนังสือ เมื่อได้รับเงินถูกต้องแล้ว โปรด

จัดส่งปฏิทินพร้อมด้วยใบเสร็จรับเงินด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายจุมพล พรณนตร)

ศึกษาธิการอำเภอเมืองฉะเชิงเทรา

ตมมคิให้นักเรียนเป็นผู้จัดการโรงพิมพ์คุรุสภา พระนคร ตอบ

จดหมายจากตน

—๒—

บ้านเลขที่ ๑๕ ข้างที่ว่าการอำเภอท่าเรือ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒๘ สิงหาคม ๒๔๙๔

เจริญศรี สมชาติ

พ่อได้ส่งเงินมาทางธนาคารเลขที่ ๐๗๔ เป็นเงิน
๗๐ บาท เพื่อเป็นค่าอาหาร และค่าเล่าเรียนของลูก
ประจำเดือนกันยายน ศกนี้ เมื่อได้รับแล้วตอบให้
พ่อทราบด้วย

อนึ่ง ในการใช้จ่ายเงิน ลูกจะต้องระลึกไว้ว่า
พ่อแม่หามาได้ด้วยความเหนื่อยยาก จะใช้จ่ายอะไร
ต้องใช้จ่ายแต่ที่จำเป็นจริง ๆ

คิดถึง

เจริญ สมชาติ

สมัครให้นักเรียนเป็น เด็กหญิงเจริญศรี สมชาติ ตอบจดหมาย
บิดาตามใจความข้างต้น

—๓—

แผนกศึกษาธิการอำเภอบัวใหญ่
จังหวัดนครราชสีมา

๑ ธันวาคม ๒๔๙๔

คำนับ ผู้จัดการไทยวัฒนาพานิช

ผมขอซื้อหนังสือภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์ ของ
อาจารย์มานี้ ธรรมครองอาตม์ ๑ เล่ม ได้ส่งเงิน

๒๕ บาทโดยทางธนาคาร เลขที่ ๐๒๕ มาพร้อม
หนังสือแล้ว

ขอแสดงความนับถือ
(แสง บุญมาก)

ตั้งมติให้นักเรียนเป็นผู้จัดการทางไทยวัฒนาพานิช ๕๕๙ ไม่ตรีจิต
พระนคร คอบรับเงินและตั้งหนังสือให้ตามความต้องการ

—๔—

ที่ ๑๑๐๖/๒๔๕๔ แผนกศึกษาธิการอำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น

๑๕ ธันวาคม ๒๔๕๔

เรื่อง สมุดคู่มือเลื่อนวิทยฐานะครู
แจ้งความมายัง ผู้จัดการไทยวัฒนาพานิช
อ้างถึง หนังสือที่ ๖๐๕/๒๔๕๔

สิ่งที่ส่งมาด้วย คือบัญชีรายชื่อโรงเรียน

หนังสือของท่านที่ ๖๐๕/๒๔๕๔ ลงวันที่ ๒๐

ตุลาคม ศกนี้ แจ้งว่า ห้างได้จัดทำสมุดคู่มือเลื่อน
วิทยฐานะ และมีเจตจำนงที่จะส่งให้เป็นบรรณาการ
แก่ครูนั้น

ขอท่านได้กรุณาส่งสมุดคู่มือ ฯลฯ ให้เป็น
จำนวน ๖๐ เล่ม ได้ส่งบัญชีรายชื่อโรงเรียนมาพร้อม
หนังสือแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

(สุทธิ แก้วกาญจน์)

ศึกษาธิการอำเภอเมือง

ตมมติให้นักเรียนเป็นผู้จัดการไทยวัฒนาพานิช ๕๕๘ ไม่ตรีจิต
พระนคร คอบจคหมาย พร้อมกับส่งสมุดคู่มือเดือนวิทยฐานะ ๖๐ เด่ม

หมายเหตุ ขณะนี้ทางราชการได้เปลี่ยนใช้แบบหนังสือราชการใหม่แล้ว ในส่วน
บุคคลธรรมดาคงใช้ .

เรื่อง.....
แจ้งความมายัง.....
อ้างถึง.....
สิ่งที่ส่งมาด้วย.....

ส่วนคำขึ้นต้น สรรพนาม และคำลงท้ายใช้ตามตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้รับหนังสือ	คำขึ้นต้น	สรรพนาม	คำลงท้าย
รัฐมนตรี	เรียน	ข้าพเจ้า—ท่าน	ขอแสดงความนับถือ อย่างยิ่ง
ปลัดกระทรวง อธิบดี	เรียน	ข้าพเจ้า—ท่าน	ขอแสดงความนับถือ อย่างสูง
บุคคลทั่วไป	แจ้งความมายัง	ข้าพเจ้า—ท่าน	ขอแสดงความนับถือ หรือด้วยความนับถือ

บทที่ ๔

จดหมายระหว่างสงฆ์กับฆราวาส

จากสงฆ์ถึงฆราวาส

วัดชัยมงคล จังหวัดอ่างทอง

๑ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอให้ปิดโรงเรียนเนื่องในการสอบไล่นักเรียน
เจริญพรมายัง ศิษยาธิการอำเภอเมืองอ่างทอง

ในการสอบไล่นักเรียนประจำ พ.ศ. ๒๕๕๔
ซึ่งตรงกับวันที่.....ถึงวันที่.....มกราคม ศกนี้ รวม
๔ วัน ทางวัดจำเป็นต้องใช้สถานที่ กระดานดำ
โต๊ะ และมานั่งนักเรียน ของโรงเรียนเทศบาล ๓
(วัดชัยมงคล) อาตมาภาพจึงแจ้งมาเพื่อขออนุญาต
ปิดโรงเรียนในกิจการดังกล่าวแล้วรวม ๔ วัน

ขอเจริญพร

(พระครูวิจิตรคุณารักษ์)

จำไว้ว่า จดหมายจากสงฆ์ถึงฆราวาสคำขึ้นต้นจะใช้ “แจ้งความ
มายัง หรือ เจริญพรมายัง” ก็ได้ คำแทนชื่อของท่านใช้ว่า “อาตมา
ภาพ” คำลงท้ายใช้ว่า “ขอเจริญพร” ดังนี้

จากฉราวาสถึงสงฆ์

ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมืองยะลา
จังหวัดยะลา

๑๒ เมษายน ๒๔๕๔

นมัสการ ท่านเจ้าอาวาสวัดกุหาภิมุข

ผมจะทำบุญขึ้นบ้านใหม่ในวันที่ ๑๕ เมษายน
ศกนี้ ในงานนี้ผมจำเป็นต้องขอยืมเครื่องใช้ของพระ
คุณเจ้าบางอย่าง คือ พรหม ๒ ผืน หมอน ๑๐ ลูก
กระโถน ๑๐ ลูก ขันน้ำ ๑๐ ที่ ขอได้โปรดมอบสิ่งของ
เหล่านี้ไปกับผู้ถือหนังสือด้วย

ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ

(จิต มั่นธรรม)

จำไว้ว่า จดหมายจากฉราวาสถึงสงฆ์ คำขึ้นต้น ควรใช้ว่า “นมัสการมายัง หรือเรียนมายัง” คำลงท้ายใช้ว่า “ขอนมัสการมาด้วยความเคารพ” ดังตัวอย่างนี้

แบบฝึกหัด

—๑—

พระโพธิวงศาจารย์ เจ้าอาวาสวัดโพธิเงิน จังหวัด
สิงห์บุรี ทำหนังสือถึงนายกเทศมนตรี เมืองสิงห์บุรี

ลงวันที่.....เมษายน ๒๔๕๔ ความว่า ถนนหน้าวัดโพธิ์เงิน
เป็นหลุมเป็นบ่อมาก ไม่สะดวกแก่การสัญจรไปมาของพระภิกษุ
สามเณร ครู นักเรียน และราษฎร จึงขอให้เทศบาลช่วยจัดการ
ซ่อมให้

ตมตติให้นักเรียนร่างจดหมายตามใจความข้างต้น

—๒—

พระครูมหาสุกิจโกศล เลขานุการคณะกรรมการสงฆ์ สำนัก
วัดอุดมธานี จังหวัดนครนายก ทำหนังสือถึงศึกษาธิการจังหวัด
นครนายก ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๔๕๔ ความว่า การตรวจ
สอบนักเรียน ประจำปี ๒๔๕๔ ของจังหวัดนครนายก กำหนด
ประชุมตรวจที่วัดอุดมธานี ในวันที่ ๒๔ ถึง ๓๑ ธันวาคม ศกนี้
รวม ๔ วัน ในการประชุมตรวจนักเรียนคราวนี้ พระภิกษุสงฆ์
มาจากท้องที่ต่าง ๆ ประชุมกันกว่า ๒๐๐ รูป ถือว่าเป็นการกุศล
สำคัญส่วนหนึ่ง จึงบอกบุญมายังท่านศึกษาฯ เพื่อร่วมการกุศล

ตมตติให้นักเรียนร่างจดหมายตามใจความข้างต้น

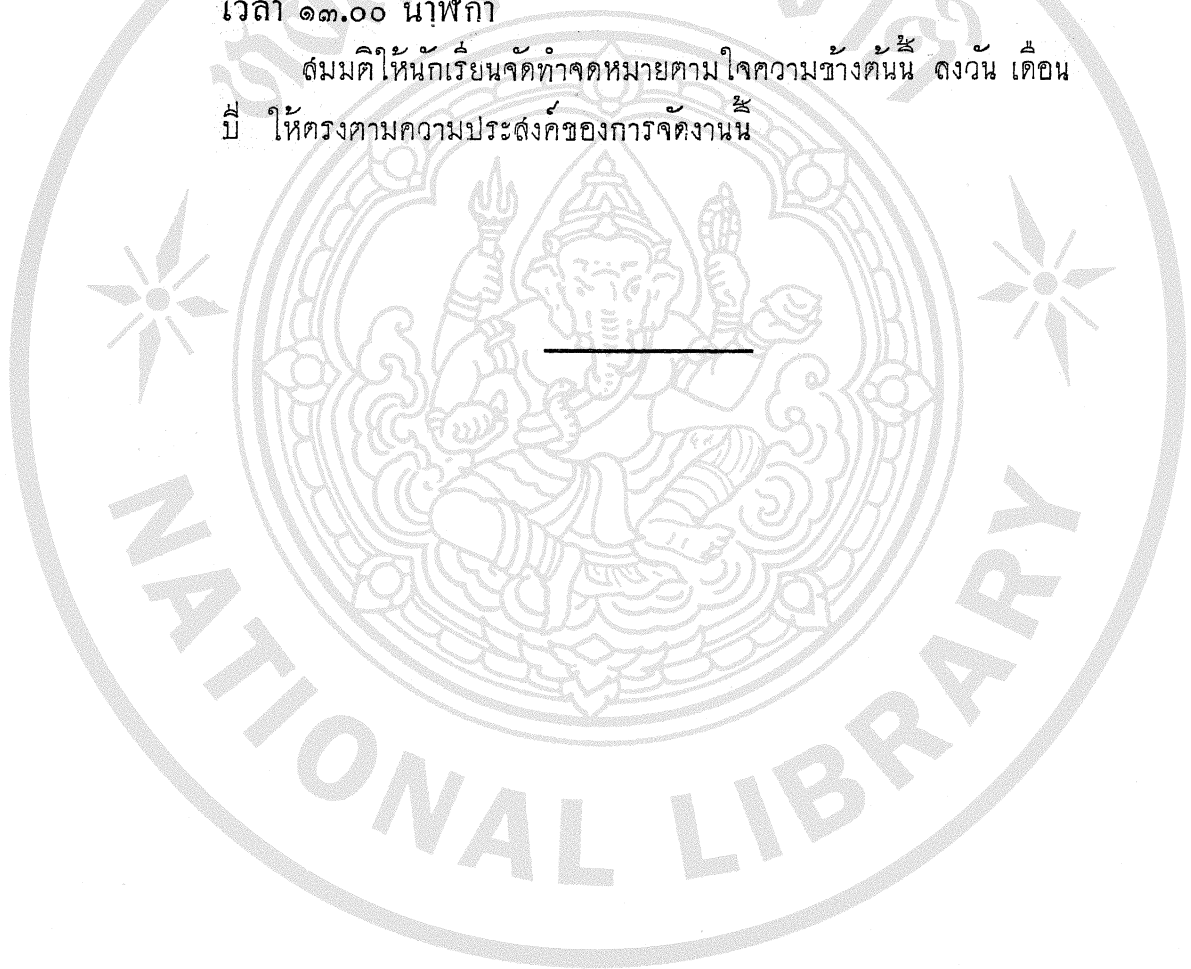
—๓—

ศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี มีหนังสือถึงเจ้าคณะจังหวัดลพบุรี
ว่าเงินนิตยภัตประจำปี ๒๔๕๔ กระทรวงศึกษาธิการได้สั่งมา
ตั้งจ่ายให้แล้ว ขอให้ท่านเจ้าคณะจังหวัดแจ้งให้เจ้าคณะอำเภอ
ดำเนินการเบิกจ่ายทางอำเภอได้

ตมตติให้นักเรียนจัดทำจดหมายตามใจความข้างต้น
เดือน ปี ในวันที่เขียนจดหมาย

พระมหาอาจ ธรรมโชติ สำนักวัดชีโพน อำเภอผักไห่ ทำ
หนังสือถึงศึกษาธิการอำเภอผักไห่ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๔๕๕
ขอเชิญให้เป็นกรรมการจัดงานรื่นเริง ฉลองวันตรุษสงกรานต์
ประจำปีนี้ กำหนดประชุมครั้งแรกในวันที่ ๕ เมษายน ศกนี้
เวลา ๑๓.๐๐ นาฬิกา

ตมตติให้นักเรียนจัดทำจดหมายตามใจความข้างต้นนี้ ลงวัน เดือน
ปี ให้ตรงตามความประสงค์ของการจัดงาน

บทที่ ๕

การโทรเลข

การส่งข่าวคราวถึงกันหรือติดต่อกันด้วยกิจธุระใด ๆ ถ้าต้องการให้เป็นการรีบด่วน จะติดต่อโดยทางจดหมายไม่ทันการก็วิธีติดต่อกันอีกวิธีหนึ่ง คือการติดต่อกันโดยทางโทรเลข การติดต่อทางโทรเลขมีหลักที่จะต้องจำคือ ต้องเขียนข้อความให้สั้นได้ความเพียงพอ เพราะถ้าเขียนยืดยาวจะเสียค่าส่งแพงโดยไม่จำเป็น

การจัดทำโทรเลข ถ้าเป็นทางราชการจะต้องทำเป็น ๓ ชุด ชุดหนึ่งสำหรับลงชื่อผู้ส่งเพื่อเก็บไว้กับเรื่อง อีก ๒ ชุดเป็นสำเนา มีเจ้าหน้าที่ลงนามรับรองสำเนานั้น สำหรับส่งพนักงานไปรษณีย์ และเป็นสำเนาตั้งเบิกเงิน แต่ถ้าเป็นส่วนตัวจัดทำ ๒ ชุดก็พอ ชุดหนึ่งสำหรับส่งพนักงานไปรษณีย์ อีกชุดหนึ่งเก็บไว้กับเรื่อง

การเขียนคำโทรเลข จะเขียนอย่างไร ขอให้ดูตัวอย่างต่อไปนี้

แบบจดหมาย

ไทยวัฒนาพานิช ๕๕๕ ไม่ตรีจิต

พระนคร

๑ มกราคม ๒๔๕๕

เรื่อง หนังสือคู่มือคณิตศาสตร์
ถึง นายคณิต พุทธิรัตน์

ตามที่ท่านตกลงให้สำนักงาน ไทยวัฒนาพานิช
พิมพ์หนังสือคู่มือคณิตศาสตร์ รวม ๓ ตอน คือ
ตอนที่ ๑ เลขคณิต ตอนที่ ๒ พีชคณิต ตอนที่ ๓
เรขาคณิตนั้น สำนักงานพิมพ์ได้จัดการเรียงพิมพ์
ตอนที่ ๑ เลขคณิตอยู่แล้ว เมื่อได้สัก ๒ ยกจะได้
จัดส่งมาให้ท่านตรวจปรู๊ฟโดยทางหลักเซียง ส่วน
ตอนที่ ๒ จะได้ลงมือพิมพ์ในเวลาอันสมควร.

ขอแสดงความนับถือ.

บุญพรวงศ์ ต. สุวรรณ

แบบโทรเลข

นายคณิต พุทธิรัตน์

โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย

นครราชสีมา

.....
ปรู๊ฟ เลขคณิต ส่งทางหลักเซียงวัน
บุญพรวงศ์ ต. สุวรรณ

.....
ผู้ส่ง บุญพรวงศ์ ต. สุวรรณ

ไทยวัฒนาพานิช

๕๕๕ ไม่ตรีจิต พระนคร

แบบฝึกหัด

—๑—

บ้านพักสรรพากรจังหวัด

จังหวัดพิษณุโลก

๒๐ เมษายน ๒๕๕๕

ท่าน บิด คุณพี่ที่นับถือ

คุณแม่จะลงมากรุงเทพฯ เพื่อกิจธุระบางอย่าง
โดยทางรถไฟ ในวันที่ ๒๕ เมษายน ศกนี้ คุณแม่
บอกให้คุณพี่คอยรับที่สถานีรถไฟหัวลำโพง ในวัน
กำหนดด้วย.

ขอแสดงความนับถือ

มะลิ เจริญวงศ์

แต่เนื่องจากคุณแม่ของมะลิ มีความจำเป็นต้องเปลี่ยน
กำหนดวันเดินทางเป็นวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๕ คุณแม่จึงให้
มะลิ เจริญวงศ์ ส่งโทรเลขถึง มาลี เจริญวงศ์ ซึ่งเป็นครูอยู่
ที่โรงเรียนสตรีวิทยา พระนคร เพื่อให้ทราบ

ตมมติให้นักเรียนเป็น มะลิ เจริญวงศ์ จัดทำโทรเลขตามใจความ
ข้างต้น

—๒—

นายสุริย์ ประเสริฐพงศ์ บ้านเลขที่ ๑๐๐ ตำบลบางขุนพรหม
พระนคร เขียนจดหมายถึง นายเลิศ มงคลรัตน์ บ้านเลขที่ ๑๒

ตำบลวัดเกต อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ลงวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๕๕ ว่าจะขึ้นไปเที่ยวเชียงใหม่ ในวันสงกรานต์ ขอให้คอยรับที่สถานีรถไฟในวันที่ ๑๑ เมษายน ศกนี้

แต่เนื่องจาก นายสุรีย์ ประเสริฐพงศ์ มีความจำเป็นจะขึ้นไปตามกำหนดเวลานั้นไม่ได้ จึงโทรเลขบอกให้ นายเลิศ มงคลรัตน์ ทราบ

มติให้นักเรียนเป็น นายสุรีย์ ประเสริฐพงศ์ จัดทำโทรเลข ตามใจความข้างต้น

—๓—

นายสันต์ รักสงบ โรงเรียนเทพศิรินทร์ พระนคร สอบคัดเลือกเข้าเรียนในโรงเรียนเทพศิรินทร์ได้ จะต้องทำใบมอบตัว จึงโทรเลขถึงบิดาขอ นายสุข รักสงบ สรรพสามิตจังหวัด จังหวัดสุรินทร์ ขอให้จัดส่งทะเบียนสำมะโนครัวให้โดยเร็ว

มติให้นักเรียนจัดทำโทรเลขตามใจความข้างต้น ลงวัน เดือน ปี ให้ตรงกับเหตุการณ์

—๔—

นายสว่าง ไชยณรงค์ บ้านเลขที่ ๒๗๕ ถนนราชวิถี พระนคร ได้ทราบข่าวว่า นายเนยม นาคสวัสดิ์ เพื่อนได้ประสบอุบัติเหตุ รถชนกันถึงขาหัก ต้องไปนอนป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล ประตูนสวนดอก จังหวัดเชียงใหม่ จึงโทรเลขแสดงความเสียใจ ไปให้ทราบ

มติให้นักเรียนเป็น นายสว่าง ไชยณรงค์ จัดส่งโทรเลขไป ตามใจความข้างต้น

บทที่ ๖

การกรอกรายการแบบพิมพ์

การกรอกรายการในแบบพิมพ์เป็นเรื่องที่นักเรียนควรรู้ จึงได้แทรก
วิธีสอนการกรอกรายการในใบฝากเงินธนาคาร ใบนำฝากพัสดุเก็บเงิน
และใบรับฝากพัสดุเก็บเงิน ดังไว้ในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ เมื่อนักเรียนได้เรียน
จดหมายถึงวิธีตั้งเงินธนาคาร ดังเช็คไปรษณีย์ และตั้งพัสดุไปรษณีย์
มาบ้างแล้ว ในชั้นนี้นักเรียนควรรู้วิธีการกรอกรายการในแบบพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง
กับทางราชการและเทศบาล เช่นแบบแจ้งตำรวจ โศกนาฏกรรม แจ้งทะเบียนคนเกิด
คนตาย และแบบอื่นคำร้องต่าง ๆ เป็นต้น

การกรอกรายการในแบบพิมพ์ที่นักเรียนจะต้องจำ คือให้ตอบคำถาม
ตามรายการของแบบพิมพ์นั้น ๆ ให้ได้ความ ดังในแบบแจ้งย้าย
ทะเบียน แบบ ข. (๒) ซึ่งจะไดยกมาเป็นตัวอย่างโดยสมมติขึ้นดังนี้

นายเดช เรืองเดช อยู่กับนายสิทธิ วิชิตกุล ในบ้าน
เลขที่ ๑๐๐ ตำบลรองเมือง อำเภอปทุมวัน จังหวัดพระนคร
ได้ย้ายไปอยู่บ้านเลขที่ ๒ ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๕๔ จึงไปแจ้งย้าย
ทะเบียนที่สำนักงานทะเบียนท้องถิ่น แขวงปทุมวัน ด้วยตนเอง
เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๕๔

ผู้สอนจะต้องดำเนินการสอนเป็นขั้น ๆ ดังนี้

แบบ ข. (๒)

ใบแจ้งความยื่นขอไป เทศบาล นครกรุงเทพมหานคร จำนวนเดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔

วัน เดือน ปี ที่แจ้งความ	รายการของผู้ยื่นไป			ไปอยู่ที่ไหน		ถึงขอ ผู้แจ้งความ	หมายเหตุ
	ชื่อตัวและชื่อสกุล	บ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ	ชื่อเจ้าบ้าน	ชื่อหมู่บ้านหรือบ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด	วัน เดือน ปี ที่ย้ายไป		
๑๕ เม.ย. ๕๕	นายเดช เรืองเดช	เลขที่ ๑๐๐	นายสิทธิ์ วิชิตกุล	เลขที่ ๒	๑๕ เม.ย. ๕๕	นายเดช	ขอรับรองว่าผู้ มีหรือตามบัญชี นี้ได้ย้ายไปจริง ลงชื่อนายสิทธิ์ วิจิตกุล เจ้าบ้านหรือ ผู้แทน
		ตร.รองเมือง		ต. บางปลาสร้อย		เรื่องเดช	
		อ. ปทุมวัน		อ. เมือง			
				จ. ชลบุรี			

(ใบรับแจ้งความ)

วันที่.....เดือน.....ปี.....
 ได้มาแจ้งความว่ามีดาบ.....คน ได้ขอยืมจากบ้าน.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....
 สำนักงานทะเบียนท้องถิ่น เทศบาล.....
 ลงชื่อ.....
 นายทะเบียนท้องถิ่น

(ก) ใบแจ้งความคนย้ายออกไป เทศบาล.....จำนวน
เดือน.....พ.ศ.....

เราต้องถามตัวเองว่า เราย้ายไปจากไหน? เป็นเทศบาลอะไร? คงได้ความว่า เป็นเทศบาลนครกรุงเทพ ฯ เราก็เขียนลงว่า นครกรุงเทพ ฯ ถามต่อไปว่า ย้ายในเดือนอะไร? พ.ศ. อะไร? ได้ความว่า ย้ายในเดือน เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๔ เราก็เขียนลงว่า เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๔

(ข) ช่องวัน เดือน ปี ที่แจ้งความ ถามว่า แจ้งทะเบียนเมื่อไร? คงได้ความว่า แจ้งทะเบียนเมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๙๔ ก็เขียนลงว่า ๑๕ เมษายน ๒๔๙๔ หรือจะเขียนว่า ๑๕ เม.ย. ๙๔ ก็ได้

(ค) รายการของผู้ย้าย

ชื่อชื่อตัวและชื่อสกุล ถามว่า ใครเป็นผู้ย้าย? ได้ความว่า นายเดช เรืองเดช เขียนลงว่า นายเดช เรืองเดช อย่าเขียนว่า เดช เฉยๆ ช่องบ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ ถามให้ได้ว่าผู้ย้ายได้ย้ายออกจากบ้านเลขที่เท่าไร? ตำบลอะไร? อำเภออะไร? ได้ความว่า ย้ายออกจากบ้านเลขที่ ๑๐๐ ตำบลรองเมือง อำเภอปทุมวัน เราก็เขียนลงว่า เลขที่ ๑๐๐ ต. รองเมือง อ. ปทุมวัน จังหวัดไม่ต้องได้ เพราะปรากฏอยู่ข้างบนแล้ว

ชื่อชื่อเจ้าบ้าน ถามให้ได้ว่าผู้ย้าย (นายเดช) ย้ายออกจากบ้านใคร? ใครเป็นเจ้าบ้าน? คงได้ความว่า นายเดช ย้ายออกจากบ้าน นายดิถี วิจิตกุล เราต้องเขียนลงว่า นายดิถี วิจิตกุล

(ง) ไปอยู่ที่ไหน

ข้อข้อหมู่บ้านหรือบ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ จังหวัด ถามให้ได้
 ความว่า เราย้ายไปอยู่บ้านเลขที่เท่าไร? ตำบล อำเภอ และจังหวัด
 อะไร? ได้ความว่า เราไปอยู่ บ้านเลขที่ ๒ ตำบลบางปลาสร้อย
 อำเภอมะเมือง จังหวัดชลบุรี เราก็เขียนลงว่า เลขที่ ๒ ต. บางปลาสร้อย
 อ. เมือง จ. ชลบุรี

ข้อ วัน เดือน ปี ที่ย้าย เมื่อถามได้ความว่า ย้ายไปเมื่อวันที่ ๓๕
 เมษายน ๒๔๙๔ ก็เขียนลงว่า ๓๕ เม.ย. ๙๔

(จ) ข้อลงชื่อผู้แจ้งความ ถามได้ความว่า ใครเป็นผู้
 แจ้งความ เราแจ้งความเอง หรือเขียนแทนผู้อื่น ในที่นี้ได้ความว่า
 นายเดช เรืองเดช เป็นผู้แจ้งความเอง เราก็ต้องลงลายมือชื่อของเราว่า
 เดช เรืองเดช

(ฉ) ข้อหมายเหตุ ลงชื่อเจ้าบ้านหรือผู้แทน จะลงชื่อแทน
 ไม่ได้ ในที่นี้ นายดิษฐ์ วิชิตกุล เป็นเจ้าบ้าน เราต้องให้เจ้าบ้านลง
 ลายมือชื่อของเขาเอง

ส่วนตอนปลาย (ใบรับแจ้งความ) เป็นหน้าที่ของพนักงานหรือ
 นายทะเบียนท้องถิ่นเป็นผู้เขียนเอง เราจึงไม่ต้องทำอะไร

เมื่อผู้สอนได้ดำเนินการสอนตามแบบนี้ เห็นว่านักเรียนเข้าใจแล้ว
 ควรให้นักเรียนได้ฝึกหัดกรอกรายการแบบพิมพ์แบบอื่นตามแบบฝึกหัด
 ต่อไปนี้ โดยลอกแบบนั้น ๆ ขนบนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนเขียนหรือ
 ให้ออกว่าจะเขียนอย่างไร เสร็จแล้วถ้าจะคิดไว้เป็นตัวอย่างได้ก็ยิ่งดี

$$\left(\begin{array}{c} \circlearrowleft \end{array} \right)$$

เขียนที่.....
วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๕.....
ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี
เชื้อชาติ..... สัญชาติ..... อยู่บ้านเลขที่.....
ตรอก.....ซอย.....
ถนน.....ตำบล.....
อำเภอ..... จังหวัด.....
ขอเรียนการของต่อ.....
ด้วย.....

และขอรับรองว่าข้อความตามคำร้องนี้เป็นความจริงทุกประการ.....
(ลงชื่อ).....ผู้ยื่น

(ใบแจ้งความสุติบัตร)

ก ชื่อผู้เกิด.....ชื่อสกุล.....เพศ.....
 เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....เกิดเวลา.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....หรือ ขึ้น.....
 แรม.....ค่ำ เดือน.....ปี.....

เกิดบ้านเลขที่.....ถนน.....
 ซอย ตำบล.....แขวง.....
 ตรอก.....

แฝดกี่คน.....อยู่ในครรภ์กี่เดือน.....
 คลอดโดยหมอตำแย นางผดุงครรภ์ แพทย์แผนปัจจุบัน หรือคลอดเอง.....
 เมื่อคลอดเด็กหายใจหรือเปล่า.....เป็นลูกคนที่เท่าใดของมารดา.....

ข ชื่อบิดา.....อายุ.....ปี อาชีพ.....
 เกิดประเทศไหน.....เชื้อชาติ.....
 สัญชาติ.....ศาสนา.....ภรรยาอื่นมีลูกกี่คน.....
 ภรรยาได้จดทะเบียนสมรสกันที่ไหนหรือเปล่า.....

ค มารดา.....อายุ.....ปี อาชีพ.....
 เกิดประเทศไหน.....เชื้อชาติ.....
 สัญชาติ.....ศาสนา.....

ง ที่อยู่ประจำของมารดา บ้านเลขที่.....อยู่ริมถนนหรือในตรอก.....
 ใกล้สถานที่สำคัญอะไร.....หมู่.....ตำบล.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....
 อยู่กินกับบิดาของผู้เกิดกี่ปี.....มีบุตรด้วยกันกี่คน (รวมทั้งคนนี้).....
 ลูกตายเสียแล้วกี่คน.....เคยแท้งลูกกี่ครั้ง.....

แจ้งความ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 ลงชื่อผู้แจ้งความ.....
 เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับผู้เกิด.....

หมายเหตุ ผู้แจ้งความต้องเป็นเจ้าบ้านผู้ปกครองซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายเป็นผู้ลงชื่อ
 รับแจ้งความที่สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นแขวง.....เทศบาล.....
 รับแจ้งความ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....สุติบัตรที่.....
 ลงชื่อผู้รับแจ้งความ.....
 ตำแหน่ง.....

(ใบแจ้งความมรณบัตร)

ก. ชื่อผู้ตาย.....นามสกุล.....เพศ.....อายุ.....
 ปี
 เดือน
 วัน

สัญชาติ.....เชื้อชาติ.....ศาสนา.....อาชีพ.....
 วันเดือนปีเกิด.....วัน เดือน ปี ที่ตาย.....
 เกิดประเทศไหน.....มีสามีหรือภรรยาแล้วหรือยัง.....
 ข. ที่อยู่ประจำของผู้ตายบ้านเลขที่.....ถนน.....ตำบล.....
 อำเภอ.....จังหวัด.....ตายในบ้านเลขที่.....ถนน.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 มาอยู่ในบ้านที่ตายนานเท่าใด.....ป่วยอยู่นานเท่าใด.....
 เวลาป่วยมีอาการสำคัญอย่างไรบ้าง.....
 ตายด้วยโรคหรือเหตุ.....
 เก็บ, เฝ่า, ผังศพที่.....
 ค. ชื่อบิดาผู้ตาย.....สัญชาติ.....เชื้อชาติ.....
 เกิดประเทศไหน.....
 ง. ชื่อมารดาผู้ตาย.....สัญชาติ.....เชื้อชาติ.....
 เกิดประเทศไหน.....
 แจ้งความวันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....
 ลงชื่อหรือลายมือผู้แจ้งความ.....
 ผู้แจ้งความเกี่ยวข้องเป็นอะไรกับผู้ตาย.....
 หมายเหตุ ผู้แจ้งความต้องเป็นเจ้าบ้านผู้ปกครองซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายเป็นผู้ลงชื่อ

 มรณบัตรที่.....
 สำนักงานทะเบียนท้องถิ่นแขวง.....เทศบาลนครกรุงเทพ ฯ
 รับแจ้งความที่.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 รับแจ้งความวันที่.....เดือน.....พุทธศักราช.....
 ลงชื่อผู้รับแจ้งความ.....
 ตำแหน่ง.....

(୧)

ใบแจ้งความคนร้ายเข้ามา เทศบาล.....

[illegible]

(ໂບຣ໌ບ

ด้านทักษะเบรยนทอองถน เทคบาด.....

วันที่.....เดือน.....

ด้วย.....ได้มาแจ้งความความชาย.....คน

.....เลขที่.....หมู่ที่.....

มาอยู่ ณ บ้าน.....เลขที่.....หมู่ที่.....

.....จำนวนเดือน.....พ.ศ.....

ย้ายมาอยู่ที่ไหน		ย้ายมาจากไหน		ลงชื่อ ผู้ แจ้งความ	หมายเหตุ
บ้านเลขที่ ตำบล อำเภอ	ชื่อเจ้าบ้าน	ชื่อหมู่บ้านหรือ บ้านเลขที่ตำบล อำเภอจังหวัด	วัน เดือน ปี ที่ย้ายมา		
					ขอรับรองว่าผู้ขอตามบัญชีนี้ได้ย้ายมาอยู่จริง ลงชื่อ..... เจ้าบ้านหรือผู้แทน

แจ้งความ)

.....พ.ศ.....
 หญิง.....คน ได้ย้ายมาจากบ้าน.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
ตำบล.....ได้รับแจ้งความขึ้นทะเบียนแล้ว

ลงชื่อ.....

นายทะเบียนท้องถิ่น

บทที่ ๗
เบ็ดเตล็ดทศวรรุ

นักเรียนได้เรียนการเขียนจดหมาย รูปแบบต่าง ๆ ของจดหมาย และการไปรษณีย์มาพอสมควรแล้ว บทนี้เป็นบทส่งท้าย ผู้เรียบเรียงมีความประสงค์จะให้นักเรียนได้รู้ถึงสิ่งอันควรรู้ อันจะเป็นประโยชน์ในกาลภายหน้า สิ่งทีกล่าวถึงนี้คือเรื่องบัตรต่างๆ เช่น บัตรสมรส บัตรฉันทกิจ บัตรเชิญเพื่อการกุศล บัตร ส.ค.ส. และใบปวารณาต่างๆ ดังจะได้ให้ตัวอย่างและคำอธิบายไว้โดยสังเขปดังนี้

๑. บัตรสมรส
(ก)

นาย..... กับ นาย..... ขอเชิญล้น้ำพระพุทธร่มนตร์และประสาทพรในงานมงคลสมรส ระหว่าง นาย..... กับ นางสาว..... ณ บ้านเลขที่.....ถนน.....จังหวัด..... วัน.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕..... เวลา.....นาฬิกา

(๖)

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร

มีความยินดีขอเชิญ

หนังสือเชิญ

หลังน้ำพระพุทธรูป และประสาทรในพิธีสมรส

รัชตรี วสุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (บุตร หลวงไวฑูรย์ประยูร)

กับ

นางสาวศิวา พรธนะแพทย์ (บุตร พระยาพนิตยศาสตร์วิธาน)

ณ วัดถนนวิบูลย์

วันเสาร์ที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๒ เวลา ๑๖.๕๐ น.

ถ้าผู้เชิญเป็นบุคคลสำคัญ จะใช้นามผู้เชิญเป็นผู้เชิญคน
เดียวก็ได้ (ดังตัวอย่าง ข.) และในบางรายใช้นามสโมสรหรือ
องค์การเป็นผู้เชิญก็มี

คำอธิบาย บัตรดมรदनิยมใช้บัตรสีขาวหรือดมชมพู ไม่ใช่สีดำ
เป็นบัตรขาวเดี่ยว ขนาดพอรวม ข้อความในบัตรสำหรับเชิญมักใช้
ชื่อผู้มาอาวได้ชั้นหน้า คู่สมรสใช้ชื่อชายชั้นหน้าหญิง (ฝรั่งใช้หญิงชั้น
หน้าชาย) ส่วนบัตรเชิญรับประทานอาหารใช้ชื่อหญิงชั้นหน้าชาย ในบัตร
ต้องบอกตำบลบ้านให้ชัดเจน ตลอดจนวันเวลาที่จะทำพิธี เจ้าภาพต้อง
ระวังรักษาเวลาให้แน่นอน

๒. บัตรฌาปนกิจ

กำหนดการฌาปนกิจศพ

ณ เมรุวัด.....

วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๕ ตรงกับวันศุกร์ ขึ้น ๖ ค่ำ
เดือน ๕ เวลา ๑๐.๐๐ น. ตั้งศพบำเพ็ญกุศล
วันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๕ เวลา ๑๖.๓๕ น. ประชุมเพลิง

นาย.....

นาย.....

เจ้าภาพ

คำอธิบาย บัตรฌาปนกิจใช้ครอบด้ดำ เป็นบัตรต้องงาใช้แทน
ซอง ถ้าเป็นบัตรชาเดี่ยว ต้องใช้ซองต่างหาก ข้อความในบัตร ให้รู้ว่
ฌาปนกิจศพผู้ใด ที่ไหน วันเวลาใด ในตอนท้ายให้รู้ว่ใครเป็นเจ้าภาพ
ข้อสำคัญเจ้าภาพจะต้องรักษาเวลาให้แน่นอน

๓. บัตรอุปสมบท

นาย.....

ขอลาอุปสมบท ณ พัทธสีมา วัด.....

กำหนดวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

กรรมใดที่ข้าพเจ้าล่วงเกินด้วย กาย วาจา ใจ
ขอได้โปรดอโหสิแก่ข้าพเจ้าด้วย

คำอธิบาย ใช้บัตรฯเดียว พิมพ์ตัวหนึ่งข้อเดียว หรือตั้งทองก็ได้
เวลาใช้ต้องใส่ซองต่างหาก ข้อความในบัตรให้รู้ว่า ใครเป็นผู้อุปสมบท
อุปสมบทที่ไหน กำหนดวันที่เท่าไร เวลาอะไร หรือจะใช้ชั้นแรกตาม
จันทร์คติด้วยก็ได้ ตอนท้ายให้ได้ความว่า “กรรมใดที่ข้าพเจ้าล่วงเกินด้วย
กาย วาจา ใจ ขอได้โปรดอโหสิแก่ข้าพเจ้าด้วย”

๔. บัตรการทำบุญต่าง ๆ

มีความยินดีขอเชิญ.....	
มาเพื่อเป็นเกียรติแก่ข้าพเจ้า	เนื่องในการทำบุญ.....
.....	
กำหนดในวันที่.....	พ.ศ.....
ตรงกับวัน.....	เดือน.....ปี.....เวลา.....
ณ บ้าน.....ตำบล.....	จังหวัด.....
นาย.....เจ้าภาพ	

คำอธิบาย บัตรชนิดนี้ใช้เพื่อการกุศลต่าง ๆ เช่น คัดจุก ถอด
นาค ขึ้นบ้านใหม่ ทำบุญอายุครบรอบ ฯลฯ ควรใช้บัตรฯเดียว
พิมพ์หรือธรรมดาก็ได้ เวลาใช้ต้องมีซองต่างหาก ข้อความต้องให้
รู้ว่า เป็นการทำบุญอะไร ที่ไหน เมื่อไร ถ้าเป็นเวตามากกว่าวันหนึ่ง
ก็ต้องบอกให้ชัดว่า วันไหน เวลาอะไร บำเพ็ญกุศลอย่างไร เช่นวันที่
๕ เมษายน ๒๕๕๔ เวลา ๑๖.๓๐ น. เจริญพระพุทธมนต์ วันรุ่งขึ้น
เวลา ๗.๓๐ น. ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ ๓๐ รูป ดึงน

๕. บัตร ต.ค.ส.

ต.ค.ส.

๒๕

คำอธิบาย บัตร ต.ค.ส. คือบัตรส่งความสุขปีใหม่ ถ้าเป็นบัตรใช้ในปีใด ต้องใส่เลขปีของปีนั้น หรือจะใส่ว่า สวัสดิ์ปี ๒๕..... ก็ได้ ในบัตรถ้าจะหัดให้นักเรียนประดิษฐ์เป็นภาพวาด ตัวหรือต้นไม้ ดอกไม้ได้ยิ่งดี ข้อสำคัญอย่าให้เป็นดังแสดงหรือหยาบโตนเท่านั้น เวลาใช้ต้องใส่ซอง แม้แต่จะส่งด้วยตนเอง ส่วนการจำหน่ายของต้องให้ถูกต้องตามฐานะของบุคคล ควรพยายามส่งบัตรนั้นให้ถึงมือผู้รับในวันปีใหม่จริงๆ ไม่ควรให้ล่วงเลยเวลาไปจนครั้งก่อนเดือนแล้วจึงส่ง

๖. แบบใบปวารณา

ข้าพเจ้าขอปวารณา กับปัยภันท์ อันควรแก่สมณะจะ
พึงบริโภคเป็นมูลค่า.....บาท.....สตางค์ ได้มอบ
ไว้กับไวยาวัจกรของพระคุณเจ้าแล้ว ถ้าพระคุณเจ้าต้อง
ประสงค์สิ่งใด ขอให้โปรดเรียกร้องตามสมควรแก่มูลค่านั้น
เทอญ

คำอธิบาย ในการทำบุญ ถ้าเจ้าภาพมีความประสงค์จะถวายเงิน ต้องทำเป็นใบปวารณาถวายแต่สังฆ์ และมอบเงินนั้นไว้กับไวยาวัจกรหรือศิษย์ของท่าน ตามแบบนี้

หมวด ๓ หลักของหนังสือไทย

บทที่ ๑

ทวนต้นทเรียนมาแล้ว

๑. พยัญชนะ ๔๔ ตัว คือ:—

ก ข ข ค ค ฅ ง จ ฉ ช ซ ฌ ญ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ
ด ต ถ ท ธ น บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม ย ร ล ว ศ ษ ส ห พ อ ฮ
สอนให้รู้ว่

- (๑) พยัญชนะแบ่งเป็นวรรคละกี่ตัว
- (๒) พยัญชนะที่มีเสียงซ้ำกัน มีชื่ออย่างไร
- (๓) พยัญชนะแบ่งตามเสียงมีเท่าไร
- (๔) พยัญชนะแบ่งตามวิธีใช้ ๓ พวก คืออะไรบ้าง
- (๕) อักษร ๓ หมู่ คืออะไรบ้าง
- (๖) อักษรคู่คืออย่างไร
- (๗) อักษรเดี่ยวคืออย่างไร
- (๘) อักษรเดี่ยวมีกี่ตัว
- (๙) อักษรนำคืออย่างไร
- (๑๐) อักษรกลาคืออย่างไร

๒. สระ ๒๑ รูป คือ:—

ะ	เรียกว่า	วิสรรชนีย์		เ	เรียกว่า	พินทุ์อิ
า	,,	ลากข้าง		,,	,,	ต้นเหี้ยบด

เรียกว่า	ต้นคู่	เรียกว่า	ไม่ได้คู่
๒	ไม้หน้า	๒	ไม้หน้าอากาศ
๓	ไม้โอ	๓	ไม้
๔	ไม้ม้วน	๔	รือ
๕	ไม้มลาย	๕	ลือ
๖	ฝนทอง	๖	ลือ
๗	พื้นหนู	๗	อ
๘	หยาดน้ำค้าง หรือ	๘	ย
	นฤคหิต	๙	ว

๓. จำแนกสระ สระทั้ง ๓๒ เสียงนี้แบ่งออกเป็น ๓ พวก คือ:-

(ก) สระแท้มี ๑๘ ตัว ได้แก่

๑	๒	๓	๔
แ-ะ	แ	โ-ะ	โ
เ-ะ	เ	อ-ะ	อ
เอ-ะ	เอ	อ-ะ	อ

(ข) สระประสมมี ๑๔ ตัว ได้แก่

๑	๒	๓	๔
แ-ะ	ประสม	๑	กับะ
เ-ะ	”	๒	”

เ—อะ	ประสม	กัป ะ
เ—อ	”	กัป ะ
เ—วะ	”	กัป ะ
เ—ว	”	กัป ะ

ให้นักเรียนลองพยายามออกเสียงดูทุกสระ

(ค) สระเกินมี ๔ ตัว ได้แก่

ฤ ฤๅ ฦ ฦๅ ำ ใ ใ เ—
 ฤ ฦๅกับ ใ ฤ ฦๅกับ ใ
 ฦ ” ใ ฦ ” ใ
 ำ ” ำ ใ ใ
 ใ ใ ” ใ ใ ใ
 เ— ” ำ ใ ใ ใ ใ

สอนให้รู้ว่

- (๑) สระภาษาไทย ๓๒ เสียง ประกอบขึ้นจากรูปสระ
อะ ไรบ้าง
- (๒) สระแท้ได้แก่สระอะ ไรบ้าง
- (๓) สระประสมได้แก่สระอะ ไรบ้าง
- (๔) สระเกินได้แก่สระอะ ไรบ้าง
- (๕) สระประสม เ—อ —ว มีรูปสระอะ ไรบ้าง

๔. วรรณยุกต์ มี ๔ รูป คือ

เรียกว่า ไม่เอก
 ” ” ไม่โท

๗ เรียกว่า ไมตรี
+ ,, ไม่จ้าวหรือกากบาท

สอนให้รู้ว่

- (๑) วรณยุกต์เป็นเครื่องหมายบอกให้รู้เสียงต่าง ๆ
- (๒) วิธีใช้วรรณยุกต์ให้ถูกที่
- (๓) เสียงของวรรณยุกต์มีกี่เสียง เสียงอะไรบ้าง
- (๔) วรณยุกต์ มีรูปได้แก่อะไรบ้าง
- (๕) วรณยุกต์ ไม่มีรูปสังเกตได้จากอะไร

๕. การแจกลูก คือการผสมพยัญชนะ และสระเข้าด้วยกัน
แบ่งเป็น ๘ แม่ คือ

แม่ ก กา แม่ กง แม่ กม แม่ เกอย แม่ เกอว แม่ กก
แม่ กค แม่ กน และ แม่ กบ

สอนให้รู้ว่

- (๑) แม่ ก กา ประสมกับสระได้ ๒๘ เสียง นอกนั้น
ประสม ๒๔ เสียง
- (๒) แจกดูแม่ ก กา แจกได้อย่างไร
- (๓) แจกดู แม่ กง แม่ กม แม่ เกอย แม่ เกอว
แม่ กก แม่ กค แม่ กน และแม่ กบ แจกได้
อย่างไร
- (๔) แม่อะไร มีตัวอะไร เป็นตัวสะกดโดยตรง
- (๕) แม่อะไร มีตัวสะกดอื่น ๆ ได้อีกบ้าง

๖. การผันอักษร คือ การใช้วรรณยุกต์ประกอบให้เกิดเสียง
ต่าง ๆ เช่น :-

ก กิ กิ กิ กิ กิ
ข ขา ขา ขา ขา
ค ค ค ค ค

สอนให้รู้

- (๑) คำเป็น คืออะไร
(๒) คำตาย คืออะไร
(๓) อักษรสูง คำเป็นผันได้กี่เสียง คำตายผันได้กี่เสียง
(๔) อักษรกลาง คำเป็นผันได้กี่เสียง คำตายผันได้กี่เสียง
(๕) อักษรต่ำ คำเป็นผันได้กี่เสียง คำตายผันได้กี่เสียง

บทที่ ๒

ชนิดของคำ

ถ้อยคำที่ใช้อยู่ในภาษาไทย แบ่งออกได้เป็น ๗ อย่าง คือ :—

๑. คำนาม เป็นคำที่บอกชื่อ คน สัตว์ และสิ่งของ
๒. คำสรรพนาม เป็นคำใช้แทนชื่อต่าง ๆ
๓. คำกริยา เป็นคำบอกอาการของคน สัตว์ และสิ่งของ
๔. คำวิเศษณ์ เป็นคำประกอบคำอื่นให้ชัดหรือมีความหมายต่างออกไป
๕. คำบุพบท เป็นคำสำหรับนำหน้านามและสรรพนาม หรือกริยาบางพวก
๖. คำสันธาน เป็นคำเชื่อมคำหรือความให้ติดต่อกัน
๗. คำอุทาน เป็นคำบอกเสียงต่าง ๆ

การสอน ชนิดของคำ ต่าง ๆ แก่นักเรียนในชั้น ^{๕๕} ควรจะสอนอย่างวิเศษจาก ส่วนย่อยมาหาส่วนรวม คือสอนด้วยตัวอย่างจนเป็นที่เข้าใจดีแล้ว จึงตั้งกฎเกณฑ์ให้จำ เช่น จะสอนเรื่อง คำนาม ควรหาสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวมาให้แก่นักเรียนดู แล้วให้บอกวาสิ่งนั้น ๆ เรียกว่าอย่างไร เมื่อเห็นว่าเป็นที่เข้าใจแล้ว ก็สอนให้รู้จักสิ่งทีห่างไกลออกไปตามลำดับ หรือถ้าจะสอนคำ กริยา ก็ควรแสดงให้เห็นว่า เดิน ทำอาการอย่างไร วิ่ง ทำอาการอย่างไร บิน ทำอาการอย่างไร นามชนิดไหนใช้กับคำกริยาอย่างไร ดังวิธีต่อไปนี้

คำนาม

ผู้สอนหยิบ ดินสอ ไม้บรรทัด ปากกา สมุด หนังสือ ฯลฯ
ให้นักเรียนดูทีละสิ่ง แล้วถามว่า “สิ่งนี้เรียกว่าอะไร?” นักเรียนคง
ตอบได้ว่า ดินสอ ไม้บรรทัด ปากกา สมุด หนังสือ ต่อไปผู้สอน
เอา หนังสือ ไม้บรรทัด ดินสอ วางรวมกันไว้ แล้วบอกว่า จะต้อง
การของสิ่งหนึ่ง ถาม “ใครจะหยิบได้บ้าง?” (ไม่มีใครหยิบได้)
ถาม “ทำไมนักเรียนจึงหยิบไม่ได้?” (เพราะไม่รู้ว่าจะต้องการสิ่งใด)
ผู้สอนบอกให้นักเรียนหยิบ หนังสือ นักเรียนก็จะหยิบได้ถูกต้อง
ถาม “ทำไมนักเรียนจึงหยิบได้?” (เพราะรู้ชื่อ) ผู้สอนบอกว่า กระดาษ
ดินสอ หมึก ปากกา เป็นชื่อของสิ่งของ ค.ช. เต็น นายคง ค.ญ.
จำปี นางสาวมาดี เป็นชื่อของคน แมว หมา ไก่ เป็นชื่อของสัตว์
ผู้สอนบอกว่า คำบอก ชื่อคน สัตว์ และสิ่งของเรียกว่า คำนาม

ข้อควรจำ

คำนาม คือคำที่บอก ชื่อคน สัตว์ และสิ่งของ

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนบอกชื่อสิ่งของต่าง ๆ ต่อไปนี้

(๑) ชื่อคน ๕ ชื่อ	(๒) ชื่อต้นไม้ ๕ ชื่อ
(๓) ชื่อปลา ๕ „	(๔) ชื่อเครื่องเขียน ๕ „
(๕) ชื่อสัตว์ ๕ „	(๖) ชื่อส่วนต่างๆ ของร่างกาย ๕ „
(๗) ชื่อนก ๕ „	(๘) ชื่ออาหาร ๕ „

คำสรรพนาม

ผู้สอนเขียนข้อความต่อไปนี้ลงบนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนอ่าน
ครูสอนพบนายแสง ครูสอน ถาม นายแสงว่า นาย
แสง ไปไหนมา นานแล้วไม่เห็น นายแสง มาหา ครูสอน
บ้างเลย

ถามนักเรียนว่า “มีคำอะไรที่ใช้ซ้ำกันอยู่มากแห่ง?” (ครูแต่ง
นายสอน) ผู้สอนลองให้นักเรียนเปลี่ยนคำที่ใช้ซ้ำ ๆ กันอยู่ คงจะได้
ความใหม่ดังนี้

ครูสอน พบ นายแสง ท่านถามเขาว่า เธอไปไหนมา นาน
แล้วไม่เห็นเธอมาหาฉันบ้างเลย

ถาม “ท่าน ใช้แทนคำอะไร เธอ ใช้แทนคำอะไร ฉัน ใช้แทน
คำอะไร?” นักเรียนคงตอบได้ว่า ท่าน แทน ครูสอน เธอ แทนนาย
แสง และ ฉัน แทนครูสอน

ผู้สอนถามว่า “คำว่า ครูสอน นายแสงเป็นอะไร?” (คำนาม)

ถาม “คำว่า ท่าน เธอ ฉัน ใช้แทนคำอะไร?” (คำนาม) ผู้สอนบอก
ว่า คำที่ใช้แทนคำนามต่าง ๆ เรียกว่า คำสรรพนาม

คำที่ใช้แทนชื่อผู้พูด เช่น ฉัน ข้า กู ผม ดิฉัน ฯลฯ คำที่
ใช้แทนชื่อผู้ฟัง เช่น ท่าน เธอ เจ้า เอง ได้เท่า ฯลฯ และ
คำที่ใช้แทนชื่อผู้กล่าวถึง เช่น เขา มัน ท่าน ฯลฯ กับคำที่ใช้แทน
คำนามอื่น ๆ เช่น ที่ ซึ่ง อัน บ้าง ต่าง เหล่านี้ ก็เป็นคำสรรพนาม
ทั้งสิ้น

ข้อควรจำ

คำสรรพนามเป็นคำที่ใช้แทนชื่อต่าง ๆ

แบบฝึกหัด

คำสรรพนามในความต่อไปนี้

๑. ท่านมาทนมื่อไร
๒. บิดาโกรธเขามาก
๓. แด่มันพูดได้คำเดียวว่าไม่ดีแพง
๔. หนังสือของใคร
๕. คนที่เกียจคร้านจะต้องลำบาก

คำกริยา

ผู้สอนแสดงอาการเหต่าน นิ่ง ย่น เดิน หัวเราะ ฯลฯ แล้วถามนักเรียนเป็นตอน ๆ ว่า “ครูแสดงอาการอย่างไร?” นักเรียนคงจะตอบว่า (ครูนิ่ง ครูย่น ครูหัวเราะ) ต่อไปผู้สอนเขียนคำนามเหต่านลงบนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนบอกว่า แสดงอาการอย่างไรได้บ้าง เช่น—

คน	เดิน	นิ่ง	ย่น	นอน	ฯลฯ
นก	บิน	เกาะ	ร้อง	จิก	ฯลฯ
ม้า	วิ่ง	ห้อย	เต็น	เตะ	ฯลฯ
กา	ร้อง	บิน	จิก	จับ	ฯลฯ
เรือ	เดิน	จม	วิ่ง	ผู้	ฯลฯ

ผู้สอนเขียนข้อความว่า คนเดิน นกบิน ม้าวิ่ง แล้วถามว่า
 “เดิน บิน วิ่ง บอกให้รู้อย่างไร?” (บอกให้รู้อาการของคนแต่ละสัตว์)
 ผู้สอนบอกว่า คำที่บอกแสดงอาการของ คน สัตว์ และสิ่งของเรียกว่า
 คำกริยา

ข้อควรจำ

คำกริยา คือคำบอกอาการของคน สัตว์ และสิ่งของ

แบบฝึกหัด

(ก) บอกว่าไหนเป็นคำกริยา

- (๑) เด็กร้องไห้ (๒) ใบไม้ร่วง
 (๓) เรือเด่น (๔) เด็กกระโดด

(ข) หาคำกริยาเติมลงให้ได้ความ

- (๑) น้ำ..... (๒) ปลา.....
 (๓) ชวนา.....ข้าว (๔) นกแก้ว.....
 (๕) ข้างไม้.....เรือ (๖) ดอกไม้.....

คำวิเศษณ์

ผู้สอนชูหนังสือ ๒ เล่ม เล่มหนึ่งใหญ่ เล่มหนึ่งเล็ก แล้วถาม
 “สิ่งนี้เรียกว่าอะไร?” (หนังสือ) ถาม “หนังสือเล่ม?”
 (๒ เล่ม) ถาม “หนังสือ ๒ เล่มนี้ต่างกันอย่างไร” (เล่มหนึ่ง
 เล็ก เล่มหนึ่งใหญ่ หรือ เล่มหนึ่งดี—อีกเล่มหนึ่งดี—)

ผู้สอนเอาหนังสือวางรวมกัน ๒ เล่ม ต้องการให้นักเรียนหยิบหนังสือเล่มหนึ่ง แต่ไม่บอกว่าเล่มเล็กหรือเล่มใหญ่ นักเรียนจะหยิบถูกหรือไม่? (ไม่ถูก) ถ้าผู้สอนบอกให้หยิบหนังสือเล่มใหญ่ นักเรียนจะหยิบถูกหรือไม่? (หยิบถูก) ถาม “ทำไมจึงหยิบถูก?” (เพราะรู้ชัดเจน) ถาม “คำว่า เล็ก ใหญ่ ต้อง ตาม ดี แดง ดี เขียว ประกอบอะไร?” (ประกอบหนังสือ) ถาม “ประกอบให้รู้อย่างไร?” (ประกอบให้รู้ชัดเจนหรือต่างออกไป) ถาม “คำว่า หนังสือเป็นคำอะไร?” (คำนาม) ผู้สอนบอกว่า คำวิเศษณ์นอกจากประกอบคำนาม ยังประกอบคำอื่น ๆ ได้อีก เช่น:—

คนสูงมาก

เรือแล่นเร็ว

ผู้สอนบอกว่า คำประกอบคำอื่น ๆ ให้ได้ความแปลกหรือต่างออกไป เรียกว่า คำวิเศษณ์

ข้อควรจำ

คำวิเศษณ์ คือคำประกอบคำอื่นให้รู้ชัดหรือต่างออกไป

แบบฝึกหัด

ก ให้นักเรียนหาคำวิเศษณ์ ในความต่อไปนี้

๑. ม้าวิ่งเร็ว

๒. แมวดำขโมยปลา

๓. วัวเผือกกินหญ้า

๔. เด็กมีหนังสือ ๒ แท่ง

๕. คนวิ่งเร็วมาก

๖. คนแก่เดินช้า

๗. คนตาบอดเดินเปะปะ

๘. ใครบ้างจะไปกับฉัน

ข. ให้หาคำวิเศษณ์เติมลงในที่ว่างต่อไปนี้

๑. แมว.....วิ่ง	๒. วัว.....หัก
๓. คน.....นอน	๔. เป็ด.....เดิน
๕. ดิ๊ง...ก๊าดเค็ก	๖. มะพร้าว.....หั่น
๗. ไก่.....ขัน	๘. งู.....เลื้อย

คำพบ

ผู้สอนเขียนประโยคว่า คนนอนในมุ้ง ดงบนกระดานดำ แล้วถาม “คำว่า คน เป็นคำอะไร?” (คำนาม) ถาม “คำว่า นอน เป็นคำอะไร?” (คำกริยา) ถาม “คำว่า มุ้ง เป็นคำอะไร?” (คำนาม) ผู้สอนบอกว่า คำว่า ใน ไม่ใช่คำวิเศษณ์ หรือคำกริยา ที่เรียนมาแล้ว เป็นคำอักษณิหนึ่งซึ่งจะได้เรียนต่อไป แล้วผู้สอนเขียนประโยคต่อไปนี้ดงบนกระดานดำ

ก หนังสืออยู่โต๊ะ

ข หนังสืออยู่บนโต๊ะ

ถาม “ประโยค ก กับประโยค ข ประโยคไหนได้ความดี กว่ากัน?” (ประโยค ข) ถาม “ประโยค ก กับประโยค ข ต่างกันตรงไหน?” (ต่างกันที่ประโยค ข มีคำว่า บน อยู่ด้วย) ถาม “คำว่า บน ช่วยให้ประโยคนี้เป็นอย่างไร?” (ได้ความดีขึ้น)

ถาม “คำว่า บน อยู่หน้าคำอะไร?” (อยู่หน้าคำนาม—โต๊ะ)

ถาม “คำว่า บน แสดงว่าโต๊ะและหนังสือเป็นอย่างไรกัน?” (เกี่ยวข้องกัน)

ผู้สอนเขียนข้อความต่อไปนี้ลงบนกระดานดำ แล้วให้นักเรียนหาคำไหนแสดงให้รู้ว่า นาม ข้างหลังนั้นเกี่ยวข้องกัน

ก เขามาด้วยรถ ข แมวนอนใต้โต๊ะ

ค เด็กก่อกับจากโรงเรียน ง เขาอยู่ที่บ้าน

นักเรียนคงจะได้ว่า คำว่า ด้วย ใต้ จาก และ ที่ เป็นคำแสดงถึงความเกี่ยวข้องของนาม

ต่อไปผู้สอนเขียนประโยคว่า เสื้อของฉันขาด แล้วถามว่า คำอะไรเป็นคำแสดงถึงความเกี่ยวข้อง นักเรียนคงตอบว่า ของ ถาม “คำว่า ของ เกี่ยวข้องกับคำอะไร?” (เกี่ยวข้องกับ ฉัน) ถาม “คำว่า ฉัน เป็นคำอะไร?” (คำสรรพนาม) ผู้สอนบอกว่า คำบุพบท เกี่ยวข้องกับ คำนาม สรรพนาม และกริยาบางพวก เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อควรจำ

คำบุพบท คือคำที่ใช้นำหน้านาม สรรพนาม หรือกริยาบางพวก เพื่อให้รู้ถึงความเกี่ยวข้องกัน

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนศึกษาคำพบทในความต่อไปนี้

๑. คนนั่งบนเกาอี้
๒. ท่านอ่านหนังสือของใคร
๓. ฉันตั้งใจจดหมายถึงเพื่อน
๔. เขามาจากจังหวัดพิษณุโลก
๕. บ้านเขาอยู่ใกล้น้ำ

คำสันธาน

-ผู้สอนเขียนประโยคว่า เขาไป แต่ เรามา ดงบนกระดานดำ แล้วถาม “ข้อความนี้ติดต่อกันหรือไม่?” (ติดต่อกัน) ถาม “คำอะไรที่ช่วยให้ข้อความทั้งสองตอนนั้นติดต่อกัน?” (คำว่า แต่)

ผู้สอนเขียนประโยคต่อไปนี้ดงบนกระดานดำ ให้นักเรียนชี้ว่า คำไหนเป็นคำช่วยให้ข้อความเหล่านี้ติดต่อกัน

- ก. ยายตักน้ำ กับคำข้าว
- ข. เขาทำนา และทำไร่
- ค. พอละครเลิก ฉันก็กลับบ้าน
- ง. ได้คำว่า กับ และ พอ—ก็ ผู้สอนถามต่อไปว่า “คำว่า กับ เชื่อมคำอะไรกับอะไร?” (เชื่อมความ ตักน้ำ คำข้าว)

ถาม “คำว่า และ เชื่อมอะไรกับอะไร?” (เชื่อมประโยค เขาทำนา เขาทำไร่) ถาม “คำว่า พอ—ก็ เชื่อมอะไรกับอะไร?” (เชื่อมความตะครุเด็ก—ฉันกลับบ้าน)

ผู้สอนบอกว่า คำที่ใช้เชื่อมคำ เชื่อมประโยค และเชื่อมความ เช่นนี้เรียกว่า สันธาน (สันธาน แปลว่า การต่อหรือการเชื่อม)

๒ ข้อควรจำ

คำสันธาน เป็นคำสำหรับเชื่อมคำ เชื่อมประโยค และเชื่อมความให้ต่อเนื่องกัน

คำบุพบท กับ คำสันธานต่างกัน คือคำบุพบทใช้นำหน้านาม สรรพนาม หรือ กริยาบงพวกร เพื่อแสดงถึงความเกี่ยวข้อง แต่คำสันธานเป็นคำเชื่อมคำ และเชื่อมความให้เกี่ยวข้องกัน

๓ แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนหาคำสันธานในความต่อไปนี้

๑. ฉันเชื่อเขาเพราะเขาพูดจริงเสมอ
๒. ท่านจะไปหรือไม่ไป?
๓. หนังสือและสมุดอยู่บนโต๊ะ
๔. เด็กคนหนึ่งเขาพูดว่าเขาไม่รู้อยู่
๕. เขาค่อย ๆ เดิน ถึงกระนั้นก็ยังหกล้มได้

คำอุทาน

ผู้สอนบอกให้นักเรียนคนหนึ่งแสดงอาการหัวเราะ แล้วถามนักเรียนคนอื่น ๆ ว่า “นาย — แสดงอาการอย่างไร? (นาย — หัวเราะ) ถาม “นาย — หัวเราะอย่างไร?” (ฮา ฮา) ถาม “คนร้องไห้มีเสียงอย่างไร?” (เสียง โฮ โฮ) ผู้สอนบอกว่า คนเรา เวลาโกรธ ประหลาดใจ เจ็บปวด สงสัย หรือแสดงอาการห้ามปราม ย่อมออกเสียงต่าง ๆ กัน ให้นักเรียนหาคำต่าง ๆ ที่แสดงอาการดังกล่าวนี้ เช่น—

โอ! แม่เจ้าไว้ย! อ้อ! หือ! เฮ้ย!

ฮือ! โอ๊ย! นี่แหละ! พุทโธ! อูเหม!

ผู้สอนบอกว่า คำเหล่านี้เป็นคำอุทาน เวลาใช้คำอุทานต้องใช้เครื่องหมายอัศเจรีย์! และจำไว้ว่า คำอุทานไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับคำอื่น ๆ ในประโยค

ข้อควรจำ

คำอุทานเป็นคำบอกเสียงต่าง ๆ

แบบฝึกหัด

ก ให้นักเรียนหาคำอุทานในประโยคต่อไปนี้

๑. เด็กคนนั้นพูดว่า โฮเฮ้ย! เราไม่รู้เลย

๒. คุ้! คุ้! อย่าเถิดไป

๓. เฮ้ย! เธอไม่ควรทำผิด
 ๔. ถึงร้อง เจ๊ยก!
 ๕. พุทโธ! ช่างโง่เง่าเสียจริงๆ
 ข. บอกว่าคำที่ขีดเส้นใต้คำไหนเป็นคำอุทานให้ได้เครื่องหมาย! ไปด้วย
๑. แน่ะ ฉันเก็บพระเป่าได้ใบหนึ่ง
 ๒. ฉันต้องไปพบท่าน แน่ นอน
 ๓. กรรม ๆ ฉันไม่รู้จะทำอย่างไร
 ๔. จักจนดั่งเสียง แจ้ว ๆ อยู่ในป่า
 ๕. ตมพิศ ฉิว ๆ

แบบฝึกหัด

ใช้ถ้อยคำที่เรียนมาแล้ว

๑. คำนาม คืออะไร? ให้ตัวอย่างดี ๆ ๕ คำ
 ๒. คำสรรพนาม คืออะไร? ให้ตัวอย่างดี ๆ ๕ คำ
 ๓. คำวิเศษณ์ คืออะไร? ให้ตัวอย่างดี ๆ ๕ คำ
 ๔. คำบุพบท คืออะไร? ให้ตัวอย่างดี ๆ ๕ คำ
 ๕. คำสันธาน คืออะไร? ให้ตัวอย่างดี ๆ ๕ คำ
 ๖. คำบุพบทกับคำสันธาน ต่างกันอย่างไร?
 ๗. จงหาคำกริยามาดี ๆ ๕ คำ
 ๘. ให้นักเรียนหาคำเดิมลงในที่ว่าง และบอกว่าเป็นคำชนิดใด?

มา.....กินหญ้า

เด็ก.....พายเรือ

เด็ก.....ร้องไห้

แมวกินปลา.....

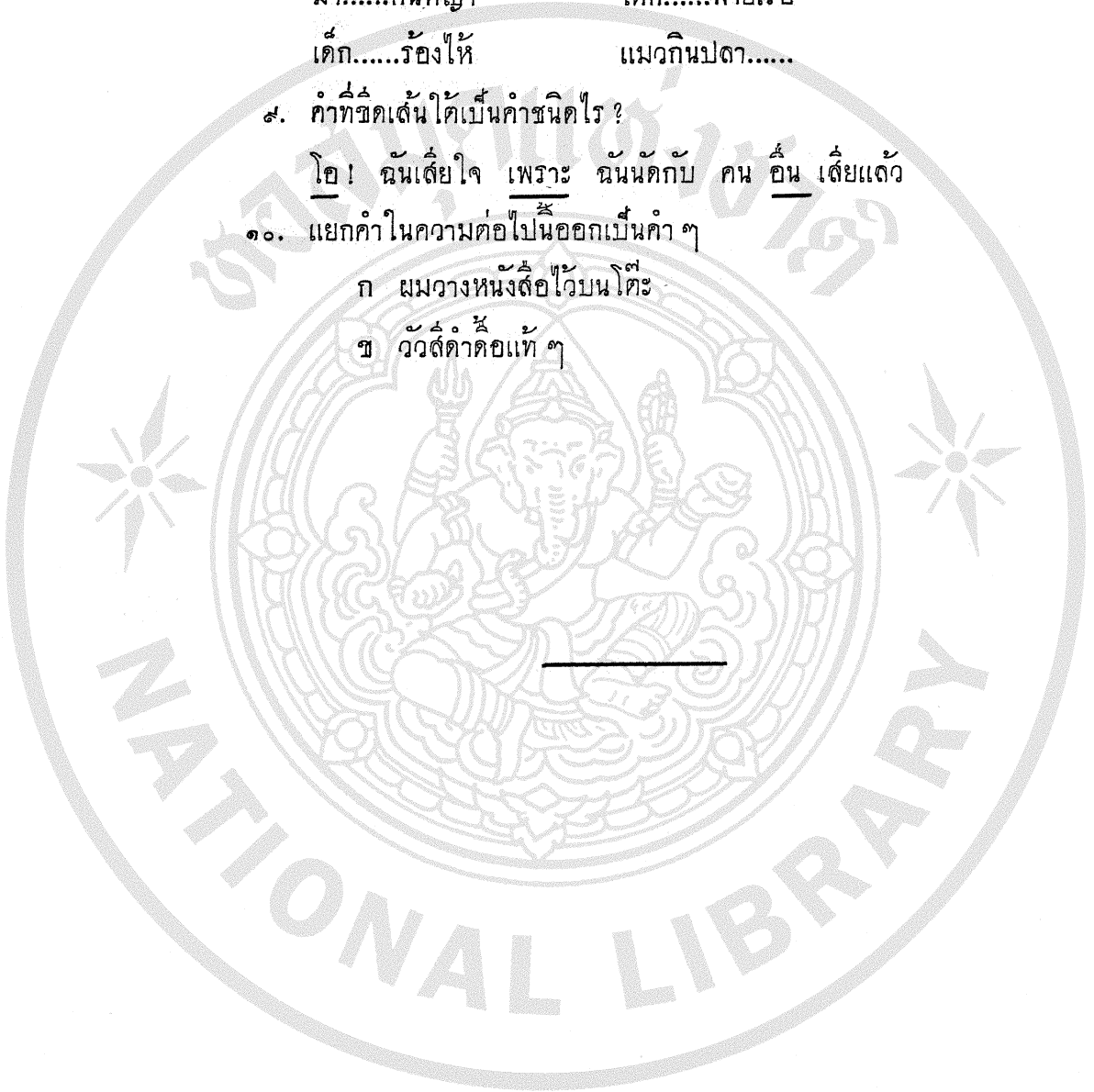
๙. คำที่ขีดเส้นใต้เป็นคำชนิดใด ?

โอ! ฉันเสียใจ เพราะ ฉัน รัก คน อื่น เสียแล้ว

๑๐. แยกคำในความต่อไปนี้ ออกเป็นคำๆ

ก. ผมวางหนังสือไว้บนโต๊ะ

ข. วัวสีดำดอแก้ว

บทที่ ๓

ประโยค

ประโยคคืออะไร

ผู้สอนเขียนข้อความต่อไปนี้ ขอบนกระดานดำให้นักเรียนอ่าน
แล้วถามให้นักเรียนตอบเป็นตอนๆดังต่อไปนี้—

(ก)

(๑) ควายเดิน

ถาม อะไรเดิน?

ตอบ ควาย

ถาม ควายทำอะไร?

ตอบ ควายเดิน

(ได้ความ)

(๒) คนกินข้าว

ถาม ได้ความหรือไม่?

ตอบ ได้ความ

(ข)

(๑) เดินไป

ถาม อะไรเดิน?

ตอบ ไม่ทราบ

(ไม่ได้ความ)

(๒) คนกิน

ถาม ได้ความหรือไม่?

ตอบ ไม่ได้ความ

ผู้สอนบอกว่า ถ้อยคำที่เรียงกันได้ความ เรียกว่าประโยค
ที่ไม่ได้ความ ไม่เรียกว่าประโยค เช่น—

เดือนนอน แมวกินปลา เป็นประโยค กระดาษขาว ถามว่า
ไม่เป็นประโยค

ข้อควรจำ

ประโยคคือถ้อยคำที่เรียงกันได้ความว่า ใครทำอะไร

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนชี้ว่าไหนเป็นประโยค ไหนไม่เป็นประโยค

๑. นกบิน	๒. เด็ก ๑๐ คน
๓. ดิบบายดี	๔. น้ำไหล
๕. ดินตอหัก	๖. ไฟดับ
๗. ห่มผ้า	๘. ผ้าขาด
๙. กระดาษปลิว	๑๐. มาหรือ

ประโยค ๒ ภาค

ผู้สอนเขียนประโยคว่า เด็กหกถ่ม ขนบนกระดานดำ แล้วถาม
 “ข้อความนี้เป็นประโยคหรือไม่ เพราะเหตุไร?” (เป็นประโยคเพราะ
 ได้ความ) ถาม “คำว่า เด็ก เป็นคำอะไร?” (คำนาม) ถาม
 “คำว่า หกถ่ม เป็นคำอะไร?” (คำกริยา) ถาม “อะไรเป็นผู้ทำ
 ของกริยา หกถ่ม?” (เด็ก)

ผู้สอนบอกว่า ผู้ทำของประโยค เรียกว่าประธาน อาการ
 ของผู้ทำ เรียกว่ากริยา ถาม “ในประโยคนี้อะไรเป็นประธาน?”

(เด็ก) ถาม “ในประโยคนี้จะไรเป็นกริยา?” (หกดัม) ถาม
 “ประโยคนี้นักภาค?” (๒ ภาค) ถาม “มีภาคอะไรบ้าง?”
 (ภาคประธาน และ ภาคกริยา)

ต่อไปผู้สอนเขียนประโยคว่า เชือกขาด เรือแล่น แล้วถาม
 ให้นักเรียนตอบทำนองเดียวกัน เมื่อเห็นว่านักเรียนเข้าใจดีแล้ว จึงให้
 ข้อควรจำดังนี้

ข้อควรจำ

ประโยค ๒ ภาค คือประโยคที่มีภาคประธานภาคหนึ่ง ภาค
 กริยาภาคหนึ่ง ก็ได้ความ

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนแยกประโยคต่อไปนี้ออกเป็นภาค ๆ ตามตารางข้างท้ายนี้

(๑) กระต่ายวิ่ง	(๒) ดึงกระโจน
(๓) เด็กหญิงฉวีร้องไห้	(๔) คนหกดะเมน
(๕) ฝนตก	(๖) ไม้บรรทัดหัก
(๗) ทุเรียนหล่น	(๘) กระดาษขยับปัด
(๙) รถไฟแล่น	(๑๐) ขวดหมึกแตก

ผู้สอนชี้ให้เห็นว่า ประโยคทั้ง ๒ นั้นต่างกัน ประโยค ก กล่าวเพียงว่า แมวเดิน ก็ได้ความ ประโยค ข กล่าวเพียงว่า แมวกิน ยังไม่ได้ความ ถ้าจะกล่าวให้ได้ความ ต้องกล่าวว่า แมวกินปลา

ผู้สอนชี้ให้เห็นว่า คำว่า แมว ในประโยคทั้ง ๒ นั้น เป็นประธานของประโยคด้วยกัน และคำว่า กิน—เดิน ก็เป็นกริยาดังกัน แต่ประโยค ข ถ้าจะกล่าวเพียงว่า แมวกินเท่านั้นไม่ได้ความ ต้องมีคำว่า ปลา มารับอีกเดือนให้สังเกตส่วนที่ต่างกันให้

ถาม “คำว่า ปลา เป็นคำอะไร?” (คำนาม) ถาม “อะไรที่ถูกแมวกิน?” (ปลา) ถาม “ผู้ทำของกริยา เรียกว่าอะไร?” (เรียกว่า ผู้ทำ หรือ ประธาน) ถาม “ผู้ถูกกระทำของกริยาเรียกว่าอะไร?” (เรียกว่า ผู้ถูก) ผู้สอนบอกว่า ผู้ถูก ตามไวยากรณ์เรียกว่า กรรม ถาม “ประโยคนั้นมีภาค ภาคใดบ้าง?” (๓ ภาค คือ ภาคประธาน ภาคกริยา และภาคกรรม)

ข้อควรจำ

ประโยค ๓ ภาค คือประโยคที่มีภาคประธาน ภาคกริยา และภาคกรรมจึงจะได้ความ

แบบฝึกหัด

ให้นักเรียนแยกประโยคต่อไปนี้ ออกเป็นภาค ๆ คือ ภาคประธาน ภาคกริยา หรือภาคกรรม ถ้ามี

๑๐๖

(๑) ฝรั่งนกก	(๒) นกกระดำจิกปลา
(๓) ทหารขี่ม้า	(๔) ชาวไร่ปลูกผัก
(๕) บ้างงูเห่าน	(๖) ชาวสวนเก็บผลไม้
(๗) ดูน้ขหมอบ	(๘) ชาวนาเกี่ยวข้าว
(๙) คนชักว่	(๑๐) นางสาวดำอ่างเดิน

จัดตารางตามแบบน

ประโยค	ภาคประธาน	ภาคกริยา	ภาคกรรม

หมายเหตุ บัดนี้เราแบ่งประโยคออกเป็น ๒ ภาค คือ ภาคประธานและภาคแสดง แต่กำหนดให้มีบทประธาน บทกริยาและบทกรรม

บทที่ ๔

เครื่องหมายวรรคตอน

การเขียนหนังสือ ถ้าผู้เขียนวรรคตอนไม่ถูก ก็จะทำให้เนื้อความเสียไป หรือถึงผิดไวยากรณ์โดยหลงประโยคได้ ดังนั้น เครื่องหมายวรรคตอนจึงนับว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการเขียนข้อความซึ่งนักเรียนควรรู้และใช้ได้ถูกต้อง

,	เรียกว่า จุลภาค (ส่วนน้อย)	๑	เรียกว่า ไปยาลน้อย (ละคำ
;	อัมภาค (กึ่งส่วน)		น้อย)
.	มหัพภาค (ส่วนใหญ่)	๑๒	ไปยาลใหญ่ (ละ
?	پرکن (คำถาม)		คำมาก)
!	อัศเจรีย์ (บอกอัศ	=	sem ภาค (ส่วน
	จรรย)		sem o)
()	นขลิขิต (วงเล็บ)	---	สัญญาประกาศ
“”	อัญประกาศ (บอก		(บอกส่วนสำคัญ)
”	ความอื่น)	”	บุพสัญญา (เครื่อง
—	ยติภังค์ (แยกคำ)		หมายละ บอกว่า
๑	ยมก (ซ้ำบท)		เหมือนข้างต้น)

กับมีอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่มีรูปเครื่องหมาย ใช้ในที่ขึ้นข้อความใหญ่ เรียกว่า มหรรดสัญญา

๒. วิธีใช้ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน ถ้าใช้ให้เหมาะสม ก็ทำให้ข้อความเด่นชัด ถ้าใช้ไม่ถูกต้องหรือพร่ำเพรื่อเกินไป ก็ทำให้ตรงกันข้าม ฉะนั้นจึงควรใช้แต่ที่ควร

สำหรับนักเรียนในชั้นนี้ ควรรู้และใช้เครื่องหมายดังต่อไปนี้ได้ ก็นับว่าพอแล้ว คือ:—

, จุลภาค ใช้บอกเว้นวรรค ซึ่งเราใช้การเว้นวรรคอยู่แล้ว จึงไม่มีใครใช้เครื่องหมายนี้ จะใช้บ้างก็แต่เฉพาะคำคำจำพวกเดียวกัน ที่มีอยู่หลาย ๆ คำให้เห็นเด่นชัด เช่น เรือมีหลายชนิด คือ เรือพาย, เรือแจว, เรือใบ, เรือกลไฟ และเรือยนต์

ควรสังเกตด้วยว่า คำก่อนคำสุดท้ายไม่ต้องใช้เครื่องหมาย , เพราะมีคำว่า และ เป็นเครื่องหมายแยกคำอยู่แล้ว

. มหัพภาค ใช้บอกจบประโยค หรือข้อความใหญ่ ๆ ถ้าจะใช้วรรคแทน ต้องกะให้ต่างกับจุลภาค เช่น จุลภาคใช้ ๒ ตัวอักษร มหัพภาคควรใช้ ๔—๖ ตัวอักษร

ใช้กำกับอักษรย่อ เช่น พ.ศ. สด. ม.ค. ชม. ข้องต้องระวังวงเครื่องหมาย . ให้ถูกที่ เช่น สด. เป็น สด. หรือ ชม. เป็น ชม. เช่นนี้ไม่ถูก

? ปรัสน์ ใช้ในที่สุดข้อความที่เป็นคำถาม เช่น เขาอยู่ที่ไหน? ท่านทำอะไร? ข้องต้องระวังข้อความอย่างเดียวกัน แต่ไม่บ่งว่าเป็นคำถาม ก็ไม่ต้อง

ใช้เครื่องหมาย? นี้ เช่น เขาจะอยู่ที่ไหนก็ตามใจ
เขา ท่านจะทำอะไรก็ตามใจชอบ หรือในข้อ
ความที่เป็นคำถามซ้อนกัน ใช้เครื่องหมาย? ในที่
สิ้นสุดข้อความแห่งเดียวก็พอ เช่น ข้าวมักชนิด
ชนิดไรบ้าง? เช่นนี้

- (๐) นขลิขิต ใช้คร่อมข้อความที่ยกมาจากอื่น หรืออธิบายเพิ่ม
ขึ้น ซึ่งผู้เขียนไม่ต้องการให้อ่านติดต่อกับข้อความ
นอกวงเล็บ เช่น “ค่าส่วนลด (คือค่าส่งตาม
จำนวนเงิน ๒ บาท หรือเศษ ต่อ ๒ สตางค์) ตาม
จำนวนนี้ คุณต้องเสีย ๒๕ สตางค์” คำภายใน
วงเล็บเป็นคำอธิบายคำว่า ค่าส่วนลด ให้ได้ความ
ชัดขึ้น เป็นคำอธิบายของผู้เรียบเรียง เพื่อให้
ผู้อ่านเข้าใจชัดเจนขึ้น

“” อัญประกาศ ใช้สำหรับคร่อมข้อความที่ยกมาจากอื่น ที่
เรียกว่า เลขาใน เช่น ขนดำเป็นมันไม่มีสีอ่อนปน
จนมีคำกล่าวว่า “ดำเหมือนขนกา” หรือถ้าจำเป็น
ต้องมีข้อความซ้อนเข้ามาอีก ก็ใช้อัญประกาศ
เดี่ยว เช่น แต่ลาคิดเห็นว่า ลูกวัยยังเด็กไม่รู้
เดียงสา จึงเป็นแต่สั่งสอนว่า “คำว่า ‘เอ็งอย่า
เสือก’ นั้น เป็นคำหยาบ ไม่ควรนำมากล่าว” ดังนี้
ๆ ไปยาลน้อย ใช้ละคำที่รู้กันอยู่ทั่ว ๆ ไป เวลาอ่านต้องอ่าน
ให้ครบทุกคำ เช่น :-

กรุงเทพ ฯ ละมาจาก กรุงเทพมหานคร
 โปรดเกล้า ฯ ,, โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม
 ข้า ฯ ,, ข้าพเจ้าหรือข้าพระพุทธเจ้า

แล้วแต่ความในตอนต้น

ข้อนี้ ต้องระวังใช้เฉพาะคำที่รู้กันอยู่ทั่วไป
 และแพร่หลาย ไม่ใช่จะคิดว่าคำใดก็ได้ใส่เครื่องหมาย
 หมาย ฯ ลงไป เช่น :-

ผู้จัดการ ละเป็น ผู้ ฯ เช่นนี้ไม่ควร เพราะ
 ไม่เป็นคำที่แพร่หลาย และมีความหมายได้
 หลายทาง

ฯลฯ ไปยาลใหญ่ ใช้สำหรับละข้อความตอนท้าย ไม่ต้องอ่าน

ข้อความที่ละไว้ เพียงแต่อ่านว่า ละ แทน เช่น
 ข้าพเจ้าเรียกต่าง ๆ กัน เช่น ข้าพเจ้า ข้าพเจ้า ฯลฯ
 หรือใช้สำหรับละข้อความตอนกลาง บอกตอนจบ

เช่น “พญานะไทยมี ๔๔ ตัว คือ ก ฯลฯ ฮ”

ต้องอ่าน พญานะไทยมี ๔๔ ตัว คือ ก ถึง ฮ

ใช้สำหรับให้อ่านซ้ำอีกครั้ง เช่น ในที่ต่าง ๆ ได้
 ยืนเสียงสวดสาป ฯ ดังนี้ มีข้อที่ต้องระวัง คือ คำ

ที่มีความหมายต่างกันไม่ควรใช้เครื่องหมาย (ฯ)

เช่น ฉันจะไปอำเภอปทุมวัน ฯ น

เพราะคำว่า ปทุมวัน และวันน มีความหมาย

คนละอย่าง ดังนี้

ฯ ขมก

คำแนะนำในการใช้หนังสือ

การเตรียม แบบฝึกหัดในหนังสือเล่มนี้ มีบางบทที่ต้องใช้รูปภาพ สัตว์ และของจริงให้นักเรียนดู ผู้สอนต้องเตรียมสิ่งเหล่านี้ไว้ก่อนเวลาสอน เพื่อนำมาให้นักเรียนพิจารณา และเล่าให้ครูฟังได้โดยละเอียด รูปภาพที่มีอยู่ในหนังสือเล่มนี้เด็กไป ต้องเขียนให้ชัดเจนเพื่อให้นักเรียนจะได้เห็นทวบทงชน และควรเขียนคำอธิบายไว้บนกระดานดำหรือกระดานก่อน

วิธีสอน ผู้สอนควรระวังใช้คำถามแต่ที่เป็นความรู้เดิมของนักเรียน เพราะต้องการจะสอนภาษา ไม่ใช่สอนไวยากรณ์หรือสอนวิทยาการอื่น ๆ ที่เห็นว่ายากเกินสมรรถนะนักเรียน

ส่วนหัวข้อที่ผู้สอนจะถามนักเรียน ควรจะถามให้เป็นลำดับ อย่าให้ก้าวก่ายกัน จะถามข้อใดก่อนและหลังควรจะให้เป็นอย่างนี้

๑. ถ้าเป็นรูปภาพ ก ภาพอะไร ?
 - ข สิ่งสำคัญในภาพนั้น
 - ค ส่วนประกอบของสิ่งนั้น ๆ
 - ง อากาของสิ่งนั้น ๆ
๒. ถ้าเป็นสัตว์ ก รูป ขนาด
 - ข ส่วนตัว
 - ค ส่วนหัว
 - ง ส่วนหาง

(๖)

๓. ถ้าเป็นต้นไม้
- จ ชนิต
 - ฉ ประโยชน์หรือโทษ
 - ก ขนาด
 - ข ลำต้น
 - ค ใบ
 - ง ดอกและผล

๔. ถ้าเป็นวัตถุ
- จ ราก
 - ฉ ชนิต
 - ก รูปหรือลักษณะ
 - ข สีสัน
 - ค ทำด้วยอะไร
 - ง ชนิต
 - จ ทำหรือมีที่ไหน
 - ฉ ประโยชน์หรือโทษ

บทสนทนา ครูอ่านเรื่องให้นักเรียนฟังก่อนสัก ๒-๓ ครั้ง แล้ว
ถามนักเรียนให้แสดงเป็นคำในเรื่องอย่างเด่นชัด ให้สนทนาได้ตอบ
กันทีละคน ระวังอย่าให้เรื่องออกนอกทาง ถ้าผิดพลาดก็ช่วยแก้ไขบ้าง
เมื่อจบแล้วจึงให้เขียนลงในกระดานชนวนหรือกระดาน

นิทานและเรื่องเปิดเตล็ด ควรให้เล่าปากเปล่าบ้าง เขียนบ้าง
สลับกัน ข้อสำคัญในการสอนต้องใช้วิธีซักถามให้นักเรียนได้รู้จักจับใจ

(ค)

ความสำคัญของเรื่องทุก ๆ เรื่อง ขรรคาวุธเรื่องถ้าจะแบ่งเป็นข้อ ๆ ก็
ได้ ๓ ข้อ คือ

๑. ข้อเริ่มเรื่อง

๒. ข้อความต่อไป

๓. ข้อส่งท้าย

ตัวอย่าง เรื่องหมากับเงา ในนิทานอีสป ข้อเริ่มเรื่อง ได้แก่
หมาได้ก่อนเนื้อ ข้อความต่อไป ได้แก่ หมาเห็นเงาของมันในน้ำ
ข้อส่งท้าย ได้แก่ หมาคดก่อนเนื้อ ส่วนข้อความอื่น ๆ นั้นเป็นพด
ความ นักเรียนไม่จำเป็นต้องจำให้เหมือนแบบทุกคำ เมื่อเวลาเรียบ
เรียง ใช้ถ้อยคำจำนวนของตนเอง ถ้อยคำสั้น ๆ ดีกว่าถ้อยคำยืดยาว
เยิ่นเย้อ

เรื่องนิทาน ถ้าจะนำมาสอนนอกจากแบบ ก็ต้องเลือกนิทานที่
เป็นสุภาษิต อารมณ์ และประวัตืศาสตร์ ในเวลาที่จะบอกให้นักเรียน
เรียบเรียงควรจะเล่าซ้ำ ๆ ให้ได้ยินทั่วชั้น ข้อความตอนไหนสำคัญ
เตือนให้นักเรียนสังเกตได้ อย่างบอกทุกครั้งไป ให้นักเรียนสังเกตเขาเอง
โดยครูช่วยแนะนำให้นักเรียนรู้จักสังเกตไปในตัวว่า ความตอนใดสำคัญหรือ
ควรจดจำเป็นพิเศษ เวล่านักเรียนเรียงความ ให้ครูคอยบอกศัพท์ยาก ๆ
ที่ในเรือนนั้นให้แก่ นักเรียน อย่าปล่อยให้ นักเรียนเขียนผิด ๆ เป็นอันขาด

ย่อเรื่อง ดอนให้นักเรียนรู้จักจับใจความสำคัญของเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟัง แล้วเอามาเรียบเรียงขึ้นใหม่ด้วยถ้อยคำง่าย ๆ มีหลัก
ที่ควรจำในชั้นนี้ คือ

(ง)

๑. ใช้ประโยคสั้น ๆ ง่าย ๆ (ประโยคสามัญ)
๒. ใช้ถ้อยคำของผู้เรียบเรียงเอง
๓. ไม่ควรใช้คำแทนชื่อ ฉะนั้น หรือท่านที่เป็นบุรุษที่ ๑-๒ ควรออกชื่อตรง ๆ
๔. ไม่ควรใช้ถ้อยคำที่กล่าวถึงในเรื่อง (เลขใน)

วิธีตรวจ ประโยชน์สำคัญที่นักเรียนจะได้รับจากการเรียนแต่งความ อยู่กับการตรวจตราโดยละเอียดถี่ถ้วนของผู้สอน ถ้าผู้สอนไม่ตรวจหรือตรวจไม่ละเอียด นักเรียนจะไม่ได้รับผลตามส่วนที่ควรจะได้ ฉะนั้นทุก ๆ ครั้งที่ผู้สอนให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดบทใดไปแล้ว ต้องถือเป็นการบังคับว่า จะต้องตรวจให้เสร็จเสียก่อน จึงจะให้ทำบทอื่นต่อไป

ควรตรวจสอบดูแลความของนักเรียนให้หมดทุกคน นอกเวลาเรียนแล้วนำมาติชมในเวลาเรียน ชี้ให้เห็นว่านักเรียนบกพร่องอย่างไร สัมมติว่าในวันจันทร์เป็นเวลาดูข้อแต่งความ ในวันอังคารหรือวันพุธถ้ามีแต่งความอีก ควรนำข้อบกพร่องมาชี้แจง หรือให้นักเรียนอ่านจากสมุดหรือกระดานชนวนของนักเรียนแล้วช่วยกันติชมก็ได้

เวลาตรวจควรแบ่งตรวจเป็น ๒ แผนก คือ แผนกเนื้อเรื่องและแผนกผิดต่าง ๆ

๑. แผนกเนื้อเรื่อง ต้องดูว่านักเรียนเรียบเรียงได้เรื่องบริบูรณ์หรือบกพร่อง ถ้าบกพร่องตรงไหน ต้องชี้แจงให้เห็นเป็นตอน ๆ ไป

(จ)

๒. แผนกผิดต่าง ๆ ในชั้นต้นควรกวัดข้นข้อผิดเหล่านั้นให้มาก

(ก) ใวยากรณ์ ต้องดูว่านักเรียนเรียบเรียงเป็นประโยค เป็นภาษาถูกต้อง พุดได้ความดีหรือไม่ แต่ไม่ต้องเข้มงวดจนเกินไปเพราะนักเรียนยังอ่อนความคิด เพียงแต่ระวังภาษาเท่านั้น

(ข) ด้านวน ต้องดูว่านักเรียนใช้ถ้อยคำถูกต้องตามความนิยมหรือไม่ ควรสอนให้นักเรียนใช้คำสัน ๆ เข้าใจง่าย ๆ อยู่เสมอ ให้ระวังจหนักในเรื่อง คำซ้ำ คำเย็น คำตลาด

(ค) ตัวดัดการันต์ ใช้ผิดจากแบบหรือไม่ ถ้าผิดต้องให้แก้ทำนองเดียวกับแก้ในเวลาเขียนตามบอก

(ง) ตักปรก ข้อนต้องกวัดข้นให้มาก เช่นเขียนแฉ่วลบ ขัดฆ่า ตัวหนังสือไม่ชัด ไม่คั่นหน้ากระดาษ เหล่านั้นเป็นต้น

แบบสอนแต่งความชุดนี้					
— มี —					
๕	๕	๕	๕	๕	๕
ชนประเภทปีที่ ๓ ราคา ๒.๕๐ บาท					
๖	๖	๖	๖	๖	๖
๖	๖	๖	๖	๖	๖
๖	๖	๖	๖	๖	๖

ท่านครูผู้ใช้แบบสอนแต่งความของข้าพเจ้ามาแล้ว ควรใช้ แบบเรียนแต่งความเล่มสำหรับนักเรียน ค่อยไปด้วย แบบเรียนนมเฉพาะแบบฝึกหัดของนักเรียนโดยตรง เช่น การบรรยายภาพ และตัวอย่างเรื่องตามที่กำหนดไว้ในประมวลการดัดนียบถ้วน

แบบเรียนแต่งความ					
— มี —					
๕	๕	๕	๕	๕	๕
ชนประเภทปีที่ ๓ ราคา ๓.๕๐ บ.					
๖	๖	๖	๖	๖	๖
๖	๖	๖	๖	๖	๖
๖	๖	๖	๖	๖	๖

พิมพ์ที่ ร.พ. เฟื่องอักษร เลขที่ ๔๕ ถนนเฟื่องนคร พระนคร
นายประยูร พิศนาคะ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๐๑

